

D/58-b

A PEDAGÓGIAI HATÁSOK VIZSGÁLATA EGY NEVELŐTESTÜLETBEN
=====

Bölcsészdoktori értekezés
/1969./

Irtta

D. Kovács Gábor

Nóttó:

"Igazi novelőre csakis olyan
egységes pedagógus közösség
képes, amelyet összefűz a kü-
zös vélemény és meggyőződés,
a kölcsönös segíteni akarás,
amely mentes az irigységtől és
amelynek egyetlen tagja sem
hajlandos egyéni úton a nő-
vendékek szeretetét."

/:Mikaronto:/

I.

BEVEZETÉS; A VIZSGÁLAT CÉLJA, FELADATAI, MÓDSZEREI

Világszerte növekszik azoknak a száma, akik szervezett oktatásban vesznek részt. Mind több és több országban, mind többen és többen tanulnak valamilyen foku oktatási intézményhez kapcsolódva. A különböző társadalmi rendszerek is, és az egyének is engednek a kor követelményeinek. Mindinkább felismerik a szervezett tanulás szükségességét, és mind teljesebben megvalósítják azt. Általában emelkedik a kötelező oktatási idő, s a tankötelezettség időtartama is növekszik. Mindezeket az ENSZ, az UNESCO és az egyes országok által közrebocsájtott és az oktatásügyre vonatkozó adatok igazolják.

Fokozottan érvényesek az előbbi megállapítások a szocialista országokra, így hazánkra is. Elég, ha egy adatot említünk: míg nálunk 1938-ban 1 160 144 fő vett részt alsó-, közép- és felsőfoku iskolarendszerű oktatásban, addig ez a létszám 1966-ban már 1 914 954 főre emelkedett.^{1/} Egyértelműen megállapíthatjuk tehát, hogy az intézményes nevelés állandóan szélesedik.

Azonban nemcsak a menyiségi növekedést, a tanulói létszám egyszerű gyarapodását észlelhetjük, hanem különösen az utóbbi időben fokozottan jelentkezik a társadalom igénye a minőség tekintetében is. Növekszik tehát az oktatónévelő intézmények és a pedagógia iránti érdeklődés, s a növekvő figyelemnek objektív okai vannak. Mind alaposabban, jobban képzett emberekre, mind sokoldaluban fejlett személyiségekre van szükség a termelésben, a társadalomban.

Ezt az igényt jól tükrözi a mi iskolareformunk egyik alapidokumentuma, a napjainkban használt Tanterv és Utasítás, amely az általános iskola célját és feladatait a következőképpen határozza meg:

"Az általános iskola célja, hogy megalapozza a kommunista ember személyiségének kialakítását. Ennek érdekében:

- nyújtson minden tanulónak egységes, korszerű alapműveltséget;
- egész oktató-nevelő munkájával céltudatosan fejlessze bennük a kommunista emberre jellemző erkölcsi tulajdonságokat;
- neveljen úgy, hogy a tanulók szeressék szocialista hazánkat és más országok népeit, becsüljék a munkát és a dolgozó embert, vegyenek részt társadalmunk célkitűzéseinek megvalósításában;
- tegye képessé őket arra, hogy hazánknak és a jövő társadalmának mindenoldalúan fejlett, öntudatos dolgozóivá és védelmezőivé válhassanak."^{2/}

A Tanterv által is megkivánt gyermeki személyiségfejlődésnek több tényezője van, amelyek egymással dialektikus kölcsönhatásban befolyásolják a pszichikum fejlődésének folyamatát, és amelyeket a nevelés során állandóan figyelembe kell venni. Ezek a tényezők:

- "a/ az anatómiai-fiziológiai adottságok,
- b/ a környezet és
- c/ a nevelés."^{3/}

A pszichikum fejlődésének természetes előfeltételei az öröklött anatómiai-fiziológiai-idegrendszeri adottságok, amelyeknek érvényre jutását a környezet teszi lehetővé. A személyiség általunk előrendő minél teljesebb kibontakozása azonban végső soron a nevelés által céltudatosan irányított tevékenységen keresztül valósul meg.^{4/}

A nevelés folyamata, a személyiség sokoldalu fejlesztése adott esetben az általános iskolában történik. Az

előbbi tantervi időzetben hazánk minden általános iskolájának célja és minden nevelőtestületének feladatai adva vannak. A cél megközelítése vagy előrése, illetve a feladatok megoldása azonban igen különböző mértékű lehet. Egy-egy iskola életét, munkáját, az oktató-nevelő munka eredményességét sok feltétel befolyásolja, amelyek lehetnek iskolánk belüliek és kívüliek. Az iskolán belülieket szándékozunk majd közelebbről vizsgálni, melyeket két nagyobb csoportra oszthatunk: tárgyi és személyi feltételekre. A tárgyi feltételek közül legfontosabb az épület és a felszerelés, míg a személyi feltételeknél nyilván döntő mértékben a nevelőkre gondolunk.

Az általános iskola céljának előérését az ezzel hivatászerűen foglalkozó pedagógusok neveléssel, mint a gyermek személyiségére ható, azt alakító céltudatos, tervszerű és szervezett tevékenységgel szolgálják. A nevelés a társadalom funkciója, a társadalmi fejlődés alapvető feltétele. Azonban "a nevelés nem a társadalom valamiféle személytelen funkciója, hanem konkrét emberi tevékenység, amelyben a nevelők és az általuk mozgásba hozott tényezők alakítólag hatnak a növendékekre. A nevelés meghatározott viszony nevelők és növendékek között." ^{5/}

Milyen legyen ez a viszony? -

A szocialista pedagógia elveti a szélsőségeket, az előző pedagógiák hibás koncepcióit. Nem passzív, csak befogadó, engedelmeskedő lótynek tekinti a gyermeket, hanem számít aktivitásukra, épít arra. Viszont az "új nevelés" irányzatának a pedagógiai anarchiához vezető moderneskodását, a növendékek túlzott "autonómiáját" sem fogadja el. A szocialista pedagógia szerint "a nevelő és a növendék nem egyenrangú felek a kölcsönös tevékenységben, nem egymás mellé vannak rendelve, hanem a nevelő a vezető, a növendék a vezetett." ^{6/} Ez a viszony természetesen lehetővé teszi, sőt igényli a növendék aktivitását, s ez a kétoldalu tevékenység biztosítja a nevelés bipolaritását. - Azt is le kell még szögeznünk, hogy a szocialista pedagó-

gia szerint a nevelés nem szűkülhet le egy pedagógus és egy növendék páros viszonyára. A mi pedagógiánk alapeszméje a közösség. Mi a közösségben, a közösség által nevelünk a közösség számára. Ezek szerint a nevelés kétpólusú voltának értelmezése akkor helyes, ha abban a nevelőközösség és a gyermekközösség kölcsönös viszonyát látjuk.

Az előbbiekben vázolt, és még több ilyen alapvető és itt most fel nem sorolandó pedagógiai elv helyes értelmezésétől is függhet a nevelés céljának teljesebb vagy kevésbé sikeres megvalósítása.

Jobban közelítve értekezésünk fő témájához: mi közösségi embereket akarunk nevelni. Ezt a feladatot csak úgy tudjuk megoldani, ha szervezett közösségeket hozunk létre. /:Makarenko szerint "a közösség kontaktusban élő egység, amely az egyesülés szocialista elvén alapul.":/ A nevelés műhelyét, az iskolát nagy közösséggé kell szervezni. Az iskola törvényszerűen kisebb közösségekre osztható, így a tanulók és a nevelők, valamint a szülők közösségeire. Ezen belül még további tagolódás észlelhető /a tanulói közösségnél pl. alsó tagozat, felső tagozat, osztályközösségek, stb./, egészen a Makarenko által említett elsődleges közösségekig. Az elsődleges és a közbűlő közösségek tevékenységéből, szervezettségéből, eredményeiből, mint mozaikokból adódik az összkép: az iskolaközösség fejlettsége.

Mi határozza meg, mely közösség befolyásolja döntően az egész iskolaközösség eredményeit? Ki alkotja meg és rakja össze egységes képpé a mozaikokat, a részeredményeket? Az iskola vezető közössége: a nevelőtestület! Rajtuk mulik a siker! A nevelőtestületen, mint közösségen! Az egyes nevelők rátermettségén, képzettségén, igyekezetén is, de még inkább a nevelők közösségének össz-adottságain, munkafegyelmén, egymáshoz és a növendékekhez való viszonyán, pedagógiai-politikai-ideológiai egységén. Ezek befolyásolják, vagy még inkább ezek határozzák meg a nevelőtestület pedagógiai hatásfokát, amit a következőkben munkahelyünkön vizsgálni kívánunk.

A neveléstudományok művelői a pedagógiai hatások vonatkozásában igen szűkmarkuan bántak az e téma iránt érdeklődőkkel. Ezzel foglalkozó, önálló feldolgozással alig találkozunk, inkább csak utalásokra bukkanunk. Éppen ezért szükségesnek látszik magának a fogalomnak a pontosabb körülírása. A szocialista pedagógia vonatkoztatható neveléseméleti tételéből kiindulva a következő kísérletet tehetjük a pedagógiai hatások meghatározására:

A pedagógiai hatások az iskolaközösségben történő nevelés-oktatás-képzés és ezen folyamatok és tevékenységek szervezése, irányítása és ellenőrzése során érvényesülő, a nevelőközösségből a tanulóközösség felé irányuló, és az iskolai élet különböző területein elért eredményekben - végső soron a tanulók személyiségének fejlettségében - realizálódó, bár egyes részterületeken és összességében matematikai formulákkal ki nem fejezhető nevelőerő mértéke.

Az előbbiekben említett a pedagógiai hatások megállapítását célzó vizsgálat elfogadható és hasznosítható eredményt csak akkor hozhat, ha a feltárás többoldalúan történik. Ezért is e munka során változatos módszereket alkalmaztunk. Pl. a következőket:

- a/ Rendszeres, huzamos ideig tartó és határozott célú megfigyelést főként az osztályfőnökök és növendékek közötti kapcsolat alakulása, az érintkezés tónusa, a szervezethez, az ellenőrzés és ennek vetületeként a közösség fejlődése vonatkozásában.
- b/ Természetes és csoportos kísérletet elsősorban a nevelőtestület tagjai között egyes vezetői intézkedéseknek különböző módon történő közlései, illetve az ezekre való reagálás alkalmával.
- c/ Az explorációs eljárások közül a beszélgetést és a kérdőívet mind a tanulók és a szülők, mind a nevelők között a fontosabb döntések előtt.
- d/ A tevékenység eredményeinek elemzését a nevelők és a tanulók körében elsősorban óralátogatások során /kb 2000 órát látogattunk meg/.

e/ A statisztikai módszereket a számokkal értékelhető eredmények vizsgálatánál.

Mindezek mellett, mivel a vizsgálat nagy részben szociológiai természetű, döntően alkalmaztuk a szociometriai módszert is. Ez utóbbit nem azért, mert a szociológiával való foglalkozás kezd "divattá" válni, hanem mert mi is valljuk, hogy a pedagógia fejlődése szoros kapcsolatban van az ember és a társadalmat vizsgáló más tudományokkal.^{7/} A pedagógiai hatásfok vizsgálata tapasztalatunk szerint olyan helyzetet teremt, olyan problémákat vet fel, amelyeknek tisztázásához a szociológia és a szociometria nélkülözhetetlen.

Néhány fontos, a vizsgálat sikerét döntően befolyásoló követelményt a munka során szem előtt tartottunk. Igyekeztünk elkerülni a funkciótlan, öncélú felvételeket vagy a metodikák centrumba kerülését.^{8/} Nem volt szabad megbántanunk egyetlen pedagógust sem. Biztosítani igyekeztünk az őszinte válaszadás lehetőségét. Világosan meg kellett jelölni a vizsgálat célját, a testülettel próbáltuk megértetni a megoldandó feladatokat, - s mint már említettük - több oldalon igyekeztünk tájékozódni, és törekedtünk a helyes módszer vagy módszerek kombinált alkalmazására. Így, s csak így volt remélhető a kívánt eredmény.

Az e fejezet elején említett nevelés iránti mennyiségi és minőségi vonatkozásban egyaránt jelentkező társadalmi igény, a fokozódó követelmények szinte törvényszerűen parancsolják, hogy a pedagógusok, az iskolák is mind jobb teljesítményt nyújtsanak. Az általunk végzett vizsgálat fő célkitűzése éppen e felismeréstől indítva a nevelőtestület további fejlesztése, illetve a nevelőközösség pedagógiai hatásfokának növelése volt. Ehhez ismerni kellett a jelenlegi helyzetet. Fel kell tárni azokat a tényezőket és összefüggéseket, amelyek az előrelépést segíthetik, s meg kellett határozni a továbbhaladás érdekében szükséges tennivalókat. A feltárás során tájékozódunk többek között a nevelők szociális körülményei felől, vizs-

gáltuk a szabadidő felhasználását, feltártuk a nevelők személyes kapcsolatrendszerét, összegeztük pedagógiai-politikai-ideológiai állásfoglalásaikat, értékelési és önértékelési kísérleteket tettünk, stb.stb.

Sok segítséget jelentett e munkában a kollektívával eltöltött 15 éves igazgatói tapasztalat. Ennek birtokában, valamint a testület tagjaihoz való kedvezőnek érzett viszonyban és az alkalmazott többféle vizsgálati módszer segítségével reméljük, hogy a pedagógiai hatások tekintetében tett megállapításaink általában igazoltak, megfelelően bizonyítottak és elfogadhatók lesznek.

II.

A VIZSGÁLT ISKOLA ÉS A NEVELŐTESTÜLET BEMUTATÁSA

1. A tárgyi feltételekről

- a/ Iskolánk a volt községi polgári leányiskola /azelőtt felső-leányiskola/ jogutóda. 1870 májusában alapították, illetve kezdte meg működését, tehát centenáriuma-hoz közeledik.
- b/ Emeletes két főépületünk egymáshoz ugyan közel fekvő, de mégis különálló telken nyert elhelyezést. Így a nevelők tanóránként ingajáratban váltják egymást, ami mind a tanulók felügyelete, mind az adott órán szükséges szemléltető, eszközök biztosítása, szállítása szempontjából hátrányos.
- c/ Tantermeink száma 16. Sajnos ebből 8 szükségterem /szertár, könyvtár, előadó, rajzterem volt/. Alsó tagozatos osztályaink váltakozva tanulnak ugyan, de a felső tagozatban ezt eddig sikerült elkerülni. Mindenesetre a "b" és a "c" alatti okok a tanítás tárgyi feltételeinek javítása érdekében új tantermek építésének szorgalmazását tesszik indokolttá, ami az iskolavezetés részéről meg is történt.
- d/ A felszerelés jónak mondható. Padjaink újak, az

iskolaegészségügyi követelményeknek megfelelőek. Szertári eszközeink a szükséges szemléltetések, bemutatásokat lehetővé teszik. Nevelőink munkájának hatékonyságát különösen segíti az audio-vizuális eszközökkel való jó ellátottságunk. Televízióból 4 db, magnetofonból 6 db, lemezjátszóból 4 db, dia-vetítőből 6 db, rádióból 5 db és hangos filmvetítőből 1 db van az iskola birtokában, s ezeknek számát saját erőből, a szülői munkaközösség támogatásával is igyekeztünk gyarapítani.

2. A tanulók és a tanulócsoportok

a/ A tanulói létszám 704. Alsó tagozatos 233, felső tagozatos 400, a tagiskolákban /külterületen/ tanul 71 növendék. - A tagiskoláktól a felső tagozatba bejár 66, tehát az összlétszámból városi /beltérületen lakó/ 567 fő. - Napközis 189 tanuló. - A nemek szerinti megoszlás: 331 leány és 373 fiú. -

b/ Az alsó tagozatos tanulócsoportok száma beltérületen 8, külterületen 3. A felső tagozatban 10 osztályunk működik. Van 5 napközis csoportunk is. A tanulócsoportok száma tehát iskolánkban 26.

Az osztályok létszáma átlagosan 34 fő.

3. A személyi feltételek

a/ A polgári iskola 1945-ben még 5 főt számláló tantestülete ma már 36 főre emelkedett. Közülük nő 24, férfi 12. A pálya elnőiesedése nálunk is érezhető ugyan, de ennek semmi hátrányát nem tapasztaljuk. A nemek szerinti jelen-

logi $2/3 - 1/3$ megoszlás a munka során kedvezőnek bizonyult.

b/ Egyetemi végzettséggel rendelkezik 4, főiskolát végzett 10, szaktanító 4 és tanítói képesítésű 18 nevelő. A végzettség és a szak szerinti megoszlás tekintetében éveken keresztül tervezett fejlesztő munkát kellett végezni. Ma már előnyös a helyzetünk. Csak egy nem szakos, tehát tanítói képesítésű nevelő dolgozik a felső tagozatban, de igyekezete és tapasztalata alapján ő is alkalmas a feladat ellátására. Minden szaktárgyat - az előbb említett kivétellel - a tárgy tanítására képesített nevelő oktat, így a szakos ellátottság /a nevelői létszámmra vonatkoztatva/ 97,2 %-os.

c/ Az életkor a munka intenzitása szempontjából is jelentős tényező. Megfigyeléseink alapján, de explorációs eljárással beszélgetés és a tevékenység eredményeinek elemzése útján, az érdekeltektől /a nálunk kezdett és a nyugdíjazott nevelőktől/ szerzett vélemények összegezőseként is az állapítható meg, hogy a pályakezdés után legalább öt év gyakorlat szükséges ahhoz, hogy egy nevelő a képességei és a képzettsége szerint lehetséges hatásfokon neveljen, oktasson. Ugyanigy a nyugdíjazás előtt kb. öt évvel érezhetően lankad az érdeklődés, csökken a teljesítmény.

Nálunk az életkori megoszlást a következő táblázat mutatja:

-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-	Össze- sen
é	v	k	ö	z	ü	
-	13	10	6	7	-	36

Az átlagos életkor 38 év.

A táblázat szerint a testület fele középkorú,

eroje, munkabírása teljében lévő és már jó gyakorlattal, nagy tapasztalattal rendelkező nevelő. - A fiatalok és az idősök aránya megközelítőleg 2:1. Ez a jövőt illetően igen biztató. - Elég sok ugyan a nyugdíjazáshoz közel álló nevelő, de még jó munkabírók, igyekvők, így teljes értékű munkát végeznek. A fiatalabbakról is kedvezően nyilatkozhatunk. A nevelőtestület közösséggé formálódása, összeteljesítménye szempontjából igen lényeges, hogy ők is hamar a kollektívához igazították lépéseiket. Nem beolvadtak, hanem beilleszkedtek a törzsgárdába, ami egy-egy színfolttal, kedvező vonással való gyarapodásunkat eredményezte. Érdekes azt is megemlíteni, hogy az un. generációs probléma nálunk nem lelhető fel. A különböző korunk között is hamar jó barátság, alkotó együttműködés alakult ki. A fiatalok lendülete és az idősebbek tapasztalata harmonikusan egyesül a köz javára.

d/ Házag 30, magános 6 nevelő. Egyéni és társadalmi szempontból nyilván a kiegyensúlyozottságot jobban biztosító házaspár mellett foglalkoztatást. A kérdés részletes elemzésére itt nincs lehetőség, azonban azt legyen szabad megállapítani, hogy egy iskola munkájában, különösen a tanítási órákon kívüli foglalkozások megszervezésében, lebonyolításában, vagy a pedagógia újabb eredményeivel való külön foglalkozásnál szinte nélkülözhetetlenek a több szabad idővel rendelkező, kötetlenebb, magános nevelők. Ilyen szempontból a nálunk fellelhető $5/6 = 1/6$ arány kedvező.

e/ Öt gyermeke van a testületben 3, négy gyermeke 1, három gyermeke 1, két gyermeke 11 és egy gyermeke 13 nevelőnek. Gyermektelen 7 kartársunk. - Hároméves vagy azon aluli gyermeke van

./.

10 nevelőnek. Ez a testület tagjainak helyes életszemléletét is igazoló ritka szép adat azonban sajnos az oktató-nevelő munkát általában nem segíti. A szülési, majd a gyermekek betegsége idején kivett szabadságok miatti helyettesítések a legjobb igyekezet mellett, még az egységes pedagógiai eljárásokat jól kialakított kollektívában sem olyan őrökké, hogy teljesen pótolni tudnák az osztályt, a tanulók személyiségét és a tananyagot jobban ismerő távollévő nevelőt. - Még az egészséges, de óvodás koron aluli gyermek szüleinek, különösen édesanyjának energiáját is jobban lekötí a család gondja, mint másokét. -

Végül soron a szociális problémák kihatása egészen más egy üzemben, mint egy iskolában. Az utóbbi helyen a hiányzást /és a sok hiányzást!/ mindenképpen egy gyermekcsereg sanyli meg.

4. Az iskolán belüli szervezetek

Egy testület pedagógiai hatásfokát nagyban befolyásolhatja, hogy az iskolán belüli szervezetek mennyire élők, és hogy ezekben milyen lehetőségek adódnak a nevelőknek aktivitásuk megmutatására, tehetségük kifejtésére, a különböző közösségi kérdésekben véleményük nyilvánítására, javaslatok megtételére, határozatok hozatalára, egyáltalán jogaik gyakorlására és nyilván a végrehajtásra és az ellenőrzésre is.

A problémával való foglalkozás közelebb viszi az egyénhez a közösség ügyét. "A részvétel valószínűleg önérvényesítő szükségletkielégítést eredményez, az egyénnek a döntéssel való személyes kapcsolata révén. Ezek a járulókös motivumok majdnem biztosan új késztetéseket jelentenek, melyek a színvonal emelése irányában hatnak."^{9/}

a/ Iskolánk önálló pártszervezetének tagja 13 nevelő. Ez több, mint a létszám 36 %-a. Nagyon kedvező! S még kedvezőbb, hogy jó a kapcsolat a párttagok és a pártonkívüliek között. Mind a szülők, mind a tanulók felé irányuló nevelőmunka eredményessége szempontjából jelentős ez, mert elősegíti a politikai és az ideológiai kérdésekben az egységes állásfoglalást. - Teljes mértékben elfogadott elv az alapszervezetben, hogy a szocializmus építése és a szocialista iskola nevelési feladatai nem oldhatók meg a pártonkívüliek segítségével nélkül és viszont: a testület minden tagja sokra értékeli a kommunisták kezdeményező, áldozatos munkáját. - Előnyös még az a helyzet is, hogy az alapszervezet tagjai nemcsak a mozgalmi munkában járnak élen, hanem ott találjuk közöttük a testület szakmailag is legképzettebb nevelőit.

b/ A pedagógus szakszervezeti alapszervezetünk minden nevelő tagja. A vezetőség jól dolgozik. Aktiv, figyelmes és példaadó pedagógusok. Foglalkoznak az iskola életének minden területével, így az oktatás-nevelés kérdéseivel is. Sok segítséget adnak a vezetéshez. - A tagságról való gondoskodásuk, s ezzel a kollektív szellem fejlesztése irányában ható tevékenységük kiemelkedő. - Ennek legjobb bizonyítékai a sikeres, közös tanulmányi kirándulások, melyeken évenként az egész testület részt vesz. Külön autóbusszal egy-két- és háromnapos utakat szerveztek. A legemlékezetesebbek utvonalai a következők voltak:

A/ Budapest-Nyergesújfalu-Almásfűzitő-Komárom-Győr-Fertőd-Fertőrákos-Sopron-Nagy-cenk-Kőszeg-Szombathely-Ajka-Herend-Veszprém-Balatonalmádi-Székesfehérvár-Kecskemét.

B/ Jászberény-Eger-Lillafüred-Miskolc-Szerencs-Sátoraljaujhely-Telkibánya-Széphalom-Sárospatak-Tolcsa-Tokaj-Tiszalök-Nyíregyháza-Debrecen-Hajdúszoboszló-Szolnok.

C/ Dunaujváros-Pécs-Siklós-Harkány-Szekszárd-Dunaföldvár.

D/ Vácraátót-Budapest-Cegléd.

E/ Csékeszöllő-Szarvas-Békéscsaba-Gyula-Kiskunfélegyháza.

c/ Jól működik nálunk az iskolatanács. Tagjai: a pártalap-szervezet titkára, a szakszervezeti bizottság elnöke, a két uttörőcsapat-vezető, három szakmai munkaközösség-vezető, a szülői munkaközösség felelőse, valamint a helyettes igazgató és az igazgató, tehát tíz nevelő.

E tanácskozó testület létrehozásától és működtetésétől általában sokfelé még ma is idegenkednek. Igaz nem egyszerű megtalálni e szervezet működésének tartalmát és megszervezni formáját, de ez nálunk sikerült, s mi az elmúlt 5 év tapasztalatai alapján csak kedvezően nyilatkozhatunk. Lényegében a korszerűbb és egyben a demokratikusabb iskolavezetés lehetőségeit biztosítja. Szinte kínálja magát kifejtésre e téma: iskolavezetés-iskolatanács, s ehhez majd egy következő fejezetben vissza is térünk. Az a megállapítás azonban ide kívánczik, hogy az iskolatanács sok segítséget ad a vezetés színvonalának emelésén keresztül a nevelőtestület munkájának szervezettebbé, hatékonyabbá tételéhez. Az iskolatanács tagjai kötelezettségeik példás teljesítésével jogot nyertek az iskola életének irányításába történő bekapcsolódásra. Okos javaslataik és a hozott határozatok végrehajtásában való élenjárásuk jelentősége iskolánkban lépten-nyomon kimutatható.

d/ Az iskolai szülői munkaközösséget vezető választmányban 23 nevelő tevékenykedik. Ők az iskola célkitűzéseinek, a megoldandó feladatoknak a szülők felé történő közvetlen közvetítői. Munkájuk eredménye, hogy sikerült már a szülők iskola iránti tárgyi érdeklődését a nevelési tartalom felé irányítani. A választmány felhívta a figyelmet a nevelésben történő segítségadás lehetőségeire és ennek kereteit, formáit is megjelölte. A sokrétű munka és a működés pozitív tényeiből egyet idézünk: rendszeresen foglalkozik a választmány a szülők képzésével is. Évenként Szülők Iskolája, négyévenként pedig Szülők Akadémiája előadásorozatot indít. Ezek szervezettsége, színvonala, őszinte hangulata és pl. a legutóbbinak átlagban 98 fős látogatottsága a nevelőtestületnek a szülők közössége felé mutató pozitív hatását bizonyítja. /:Az előadások témái az 1.számú és a 2.számú mellékletként csatolva.:/

e/ Iskolánk uttörőcsapatainak életét közvetlenül a csapatvezetőség irányítja. E vezetőtestületnek 11 nevelő tagja. /:Különb. a kisdobos és az uttörő rajok irányításában, segítésében rendszeresen 22 nevelő vesz részt.:/ - A csapatok munkájának szervezőse újabb lehetőséget ad a nevelőknek aktivitásuk megmutatására, pedagógiai rátermettségük hasznosítására. Lelkesedéssel végzett tevékenységük alapja az a felismerés, hogy "az iskolának a gyermeket nemcsak ismeretekre kell megtanítani, hanem épülő szocialista társadalmunk becsületes, lelkes, munkás tagjává: kommunista emberré is kell nevelnie, s ehhez a tanítási órákon folyó nevelőmunka nem elegendő."10/ Szükség van az iskolában ifjúsági szervezetre, s az uttörőcsapatoknak, az ifjúságnak szüksége van a pedagógusok támogatására.

A nevelői támogatás rendszeres és jól szervezett. Ezt igazolja formai vonatkozásban, hogy az iskola tanulóinak - az önkéntesség elvének teljes tiszteletben tartása mellett - több mint 90 %-a uttörő és kisdobos. Ez a szám az országos átlag fölött van. Ugyanakkor a tartalmi munka főmjelzője, hogy a KISz városi bizottságának értékelése szerint az iskola csapatai nyerték el a város legjobb uttörőcsapatai megtisztelő címet.

5. A nevelői közösség élettartama

Szükségeseink tartjuk még a nevelőtestület tevékenysége, az oktatásra-nevelésre kiható munkája feltételeinek vizsgálata során felvetni a pedagógusközösség élettartamának problémáját. Itt a nevelők együtt dolgozásának időtartamára gondolunk. Az állandó, egységes nevelőtestületek kialakítása évek óta probléma, de megoldása egyes helyeken lassan halad. Ennek bizonyára vannak objektív okai is, de úgy érezzük, egyes helyeken nem is tartották elsődleges fontosságúnak az ügyvel való folyamatos foglalkozást. Pedig ez központi kérdés! Hosszu oldalakon keresztül lehetne bizonyítani, hogy a tartósan együttműködés milyen fontos a nevelők számára pl. a nevelés tervezése, a tanulók személyiségének megismerése, a szülőkkel való jó kapcsolat kiépítése, vagy a testületnek hatékonyabb pedagógus közösséggé történő formálása szempontjából. Makarenko szerint: "Ez valójában a közösség kérdése. Közösségről beszélni sem lehet, ha nem tételhezhető fel munkájának legalább minimális tartósága." - "A pedagógusközösség hosszú élettartama legyen kommunista nevelésünk szervezőinek és igazgatásának egyik legnagyobb gondja."^{11/}

A vizsgált iskola nevelőinek 50 %-a több, mint tíz éve dolgozik együtt. További 20 %-a is már öt évet meghaladó itteni munkásságot tud felmutatni. Ők a jó mag, a törzsgárda, s számuk a testület kóthar-madát meghaladja. Viszont a többiek sem fluktuáló nevelők, hanem főként fiatalok, akik még nemrég kezdték pályájukat.

Ha nemcsak szubjektív módon beszélünk e kérdéseről, hanem valamiféle általában is alkalmazható módszer-rel abszolút és a gyermekközösség együttélési ide-jéhez mért relatív számítást végzünk, akkor a mi tes-tületünk együtt töltött és évekre kerekített idejéül 279 évet kapunk. Az egy főre jutó átlag a mi isko-lánkban tehát 7,7 év. Ez a Makarenko különböző te-lepi nevelői kollektíváinak adataival összehasonlít-va /:3,5 év; 1,0 év; 0,75 év:/ igen kedvező.

Viszont Makarenko szerint döntőbbek azok a számok, amelyek a pedagógus és a tanulóközösség élettarta-mának viszonyát mutatják, amelyeket ő a pedagógus-közösség koeficiensének nevez. A mi oktatásügyi helyzetünk sokban eltér a Makarenko által említett kommunák körülményeitől, a koeficiens számítása tehát nem oldható meg mechanikusan. Megkíséreljük azonban a helyes számítási eljárás lényegét át-mentve azt némi módosítással a mi viszonyainkra is alkalmazni. Szerintünk a tanulói közösség élettar-tamának meghatározásában kell módosítanunk. A mi iskolánk szervezeti formái, helyesebben a tankö-telezettségéről szóló törvény, lényegében meghatá-rozzák, hogy mennyi időt kell egy-egy tanulónak az iskolai közösségben eltöltenie. A tanulói létoszá-mot mozgásában, változásában szemlélve egy-egy ta-nulóközösség élettartamát átlagszámot vehetünk, s ez egy nyolcosztályos általános iskola összes ta-nulóit számítva a növendékek ott töltött idejéül közelítőleg 4 évet ad. Most ezt a számot a mi ne-velőtestületünk együtt töltött átlagéveivel össze-

vetve 7,7:4 arányt nyerünk. Megkeresve az arány-
mutatót 1,9-es koefficienset kapunk. /:Makarenko
Gorkij-telepi és Dzerzsinszkij kommunabéli adatai:
2,53; 0,73; 1,0:/. A mi mutatónk - ismét sajátos
helyzetünkre hivatkozva - jó, s talán esirányu
tájékozódásunk alapján azt is megállapíthatjuk,
hogy az osztott általános iskolák esetében minden
1,5-nél nagyobb szám mint koefficiens elfogadható.
Az ilyen adatot adó együttműködés már bizto-
sítja a potenciálisan meglévő nevelői energia meg-
felelő aktivizálódását.

III.

AZ ISKOLAVEZETÉSRŐL

=====

1. A vezetés lényege

Nem véletlenül szántunk külön fejezetet a vezetés kérdésének. Az iskolavezetés és a nevelőtestület pedagógiai hatásfoka szorosan kapcsolódnak egymáshoz, s e kapcsolatban a vezetés a meghatározó. Számos példa igazolja, hogy helyes irányítás mellett egy-egy kollektíva nevelési hatásfoka erőteljesen megnövekedett, s negatív példák is szép számmal akadnak. A vezetés tehát kulcskérdése iskolánk életének.

Ugyanakkor a vezetési tevékenység személyiség problémáival, elvi és gyakorlati kérdéseivel az illetékesek és az érdekeltek keveset törődtek. Sokan majdnem csak úgy kerültek pl. igazgatói beosztásba, mint akit azzal dobnak vízbe, hogy ha uszni megtanul, életben marad. Csinálták, ahogy tudták, s talán "megtanultak uszni". De mindenki megtanult-e már? Elfogadja-e már minden érdekelt, hogy a vezetés külön tudomány, s ha ezt tudja, igyekszik-e a vezetés tudományát elnőcsizíteni? Sajnos ezt még egyértelműen nem jelenthetjük ki.

A vezetés kérdésén legtöbbször gazdasági, pénzügyi vagy adminisztratív intézkedések foganatosítását értik, pedig e fogalomnak minden vezetési terület-

ten homocentrikus tartalma van. "A tudományos vizsgálódás során egyre inkább előtérbe kerül, hogy a vezetés igazi lényege emberek vezetése. ... A vezető teljesítménye beosztottjai jó munkáján keresztül mérhető. Ebből az egyszerű tényből következik a vezetői munka legfőbb elve. Az elv egyszerű, de mindaz, amit annak szem előtt tartása megkövetel, már nagyon bonyolult - jóval bonyolultabb, mint ahogy az ember várná. Itt kezdődik a tulajdonképpeni szerepe a vezetés tudományának. A vezetőnek ahhoz, hogy beosztottjai elvégezzék, amit elvár tőlük, megfelelően kell bánni velük, és ehhez ismernie kell az emberi természetet."^{12/}

"A pszichológia nagy segítséget adhat ahhoz, hogy a vezetők ... súlyosabb emberi konfliktusok előidézése nélkül tudjanak vezetni."^{13/} Ezek az idézetek a vezetés pszichológiai kérdéseinek fontosságát kívánják hangsúlyozni, amely szempontok iskolánk vezetésében mindinkább érvényre is jutnak.

2. A vezetés stílusa

Az előbbi kérdéssel összefügg a vezetési stílus problémája. Már az ötvenes évek elején napirendre került az iskolai hatékony munka megoldásának kérdése. Ennek megvalósítása érdekében a minisztérium állásfoglalása szerint "biztosítani kell az iskolák felelős, egyszemélyi vezetését."^{14/} Ez az intézkedés egy diktatórikus vagy az ún. autokratikus vezetési stílus kialakulását eredményezte. Erre - az akkori körülményeket figyelembe véve - bizonyos helyeken és iskolákban szükség volt. A parancsolgató módszer azonban eluralkodott, órozott hátrányos vonásait is.

Az új, most érvényben lévő Rendtartás már így intézkedik: "Az igazgató személyi felelősségének megosztása nélkül törekszik arra, hogy az iskolai

közösség egyre fokozódó öntevékenységgel vállaljon részt ... a vezetés gondjaiból!^{15/} De kell tehát vonni a vezetésbe a vezetetteket is, s ez egy másik vezetési alap-típus /bár tiszta típusok huzamos ideig nem élnek!/, a demokratikus vezetési stílus erőteljes - igaz, nem egyenesvonalu - fejlődését eredményezte. Így a szocialista demokrácia elvének az iskolákban történő megvalósulása - a vezetés biztonságának, intézkedései határozottságának érvényesülése mellett - lehetővé teszi a közösség véleményének, öntudatának érvényre jutását is.

A vizsgált iskolában mindkét említett vezetési alapeljárás gyakorlat volt. Az iskolai életre is vonatkozó örök mozgás, változás, fejlődés útján az iskola irányítói eljutottak a szocialista vezetés gyakorlattá tételéhez. Az iskolában önálló szervezeti életet él a párt, a szakszervezet, az uttorócsapat, s igen komoly funkciót tölt be az iskolatanács. Ez utóbbi körül több helyen fel-felbukkanó viták a legtöbb esetben szélsőséges álláspontok, vagy személyes - ki-kinek parancsol - ügyek miatt adódhatnak, de nálunk ilyen nem vetődött fel. A Rendtartás adta lehetőségen belül van mód az iskolatanács olyan formája és tartalmu működésére, amely kielégíti a nevelőtestület és a tanács tagjainak demokratikus igényeit, ugyanakkor nem sérti sem a párt, sem a szakszervezet, még kevésbé az iskola vezetőinek döntési jogait.

Az iskolatanács - mint a vezetés tanácsadó testülete - lényeges szerepet tölt be a tanulói és a nevelői közösség fejlesztésében, s ezt többféle lehetősége mellett azzal is teszi, hogy rendszeresen és folyamatosan segít perspektivákat állítani a közösség elé, megvalósítva ezzel hakiszenkónak a "perspektivikus vonalak rendszeréről" való tanítását. Így a közösség tagjai mindinkább foliszerik,

hogy "... fődolog a közös harc, az előretörés, a haladás egy tisztán látható, és meghatározott cél felé."16/

3. Az iskolavezetés és a nevelőtestület viszonya a tanulókhoz

Az új vezetési stílus a demokráciának nemcsak a nevelők felé történő érvényesítését jelenti. A fogalom tartalma szélesebb, s benne helyet kap ennek a tanulóifjúság körében való érvényesítése, felőjük való kiterjesztése is. A növendéksereg mindig igényli ezt. Szívesebben vesznek részt a feladatok megoldásában, ha maguk is javasolhatnak, sőt határozhatnak és intézkedhetnek is. A megvalósítással a demokratizmusnak a tanulók felé történő kiterjesztésével osztályközösségi és iskolaközösségi szinten egyaránt próbálkoztunk. Iskolai szinten megalakítottuk az uttörő- és diáktanácsot, amely kb. 20 tagból áll. Az ő javaslataikat már figyelembe vettük pl. az iskolai házirend készítésénél vagy a kirándulási programok összehallgatásánál, stb.

Most újabb eljárással kísérleteztünk. Szólesítettük a kört, erősíteni igyekeztünk a vezetés közvetlen kapcsolatát a tanulókkal. A felső tagozatban tíz osztályban mintegy 300 tanuló között végeztünk kérdőíves felmérést, amelynek eredményeként 1316 véleményt és mintegy 1285 elfogadható, használható, a közeli vagy a távolabbi jövőben megvalósítható javaslatot kaptunk.

A felmérés célja éppen ezeknek a javaslatoknak az összegyűjtése útján olyan intézkedések megtétele, amelyek nyomán a nevelőtestület pedagógiai határfoka az iskola életében kedvezőbben érvényesül.

A demokratizmust szólesítendő a kérdőíveket úgy szerkesztettük, hogy a névtelen válaszadás a szál-

tal az őszinte megnyilatkozás lehetőségét is biztosítsuk. Ezt azért is tehetjük, mert a tanulók közösséget e módszer alkalmazására elég fejlettnak ismerjük. /:A kérdőív a 3. számú mellékletként csatolva.:/ - Megjegyezzük még, hogy a felmérésről, a kérdésekről előzően az iskolatanáccsal is tárgyaltunk, s ott teljes egyetértés alakult ki.

A kérdésekre adott válaszok megoszlása a következő volt:

ad 1.:63; ad 2.:209; ad 3.:300; ad 4.:272;
ad 5.:182; ad 6.:290.

Tanulónként átlagban 4-5 vélemény érkezett be. A nagyszámu javaslatot az érdekeltek /osztályfőnökök, uttorcsapatvezetők/ rendelkezésére bocsájtottuk tanulmányozás, elbírálás, a szükséges és lehetséges intézkedések megtétele céljából. Az iskolavezetés részletesebben a 3. és a 6. számú kérdésekre adott válaszokkal foglalkozott, s ezeknek egy részét majd a következő tanév munkatervének készítésénél is felhasználjuk.

Anélkül, hogy ez értékezés keretében részletesen elemeznénk az összegyűjtött véleményeket /a fő téma ezt nem is igényli/, legyen szabad a válaszokból - azok használhatóságát és rendkívüli érdekességét igazolandó - a felmérés kérdéseinek sorrendjében idéznünk néhányat:

"ad 1. a/ Ami tanár az iskolában kell, azt mind megvonnám.

b/ Ha nekem gyerekeim volna én több engedményt adnék neki.

c/ Gyermekem fülébe nem fujnám állandóan, hogy tanulj már.

d/ Igaz, hogy nem érnék rá, de azért néha segíthetnének a matekban. Másban nem is kellene.

- e/ Minden szülői értekezletre eljárnék.
- f/ Kikérdezném a lockót.
- g/ Ne kelljen otthon azonnal dolgozni, hanem tanulni is lehessen.
- h/ Nem nyaggatnám azt a szegény gyereket azzal az ellenőrzővel.
- i/ Tanulócsarkot vagy asztalt adnék.
- j/ Büntetéseket szabnék, de nem tv eltiltást.

ad 2. a/ Osztályfőnöki órán többször hallgatnánk rádiót.

- b/ A gyermeket magamhoz szoktatnám, jókedvre deríteném.
- c/ Többnapos osztálykirándulást szerveznék.
- d/ Javaslatokat adnék a szabadidő eltöltésére.
- e/ Ne legyen moziingodély-kórós.
- f/ Osztálybírásgot szerveznék.
- g/ A gyermekeket szigorubban fognám.
- h/ Még otthonosabbá tenném az osztályt.
- i/ Azt, hogy az osztályt hallgassa meg, mert esetleg jobb vélemény hangzik el.
- j/ Egy jó filmet megnézne az osztály, és utána megvitatná a látottakat.

ad 3. a/ Minden második héten szabad szombatot adnék, mert a szüleim is kapnak.

- b/ Bevezetgetném a központi fűtést.
- c/ Szombaton ne lenne hat óránk.
- d/ Ne legyen mindennap zászlófelvonás, csak egy héten egyszer.

- e/ Ne legyen sok házi feladat pl. számtanból.
 - f/ Szeretném, ha büfé lenne az iskolában.
 - g/ A napköziben tanulás előtt egyórás kime-
nőt kapjunk.
 - h/ Tornaórán az ügyetleneket is engedném
kosarazni.
 - i/ Legyenek nő iskolasegédok is.
 - j/ Régi padokat az udvarra kellene vinni,
hogy a szünetekben le lehessen ülni.
- ad 4. a/ Uttörőházat létesítenék, ahol lehet ját-
szani.
- b/ A nyári táborok ne mindig B-szárszón le-
gyenek.
 - c/ Több klub-délutánt szerveznék.
 - d/ Más városbeli uttörőkkel barátkozni.
 - e/ Az Ürvezetőt kicserélném jobbra, aki
törődik is velünk.
 - f/ Az uttörőket mint egy családot összehoz-
nám.
 - g/ Meghívnám őket fagyizni.
 - h/ Kerékpárturát szerveznék.
 - i/ Több uttörőkről szóló könyvet árusíta-
nának.
 - j/ Tábor tüzet szerveznék, sütnék piritott
kenyeret és szalonnát hagymával.
- ad 5. a/ Barátságosabbak legyenek.
- b/ Télen egy kicsit korábban fűtenek.
 - c/ A személtládát mindennap ürítsék ki.
 - d/ Jobban fűtenék hétfőn reggel.
 - e/ Keztyűben osztanám a napközis uzsonnát.

- f/ Az olajosított padlót megszüntetném.
- g/ Minden osztályt tanítás után bezárni.
- h/ A W.C.-re belülről kapcsol tennék.
- i/ Hirdetéskor ne órán zavarjanak.
- j/ Hamarabb osztánám a napközisek tiszórai-ját."

ad 6. Itt a választ jelekkel adták meg. Annak hangsúlyozása mellett, hogy tovább kell lépünk, a növekvő igényekhez és követelményekhez igazodva javítanunk kell a tanulás feltételein, mégis megnyugtató, hogy a jelenlegi környezettel és légkörrel a tanulóknak több mint 90 %-a elégedett. Ez elégséges feltétel a nevelőtestület törekvéseinek megvalósulásához.

4. Tervezerőség a vezetésben. Az iskola munkaterve, mint a pedagógiai hatások érvényesülésének eszköze

Üszönösen és ötletszerűen csak véletlenül és rövid ideig lehet feladatokat megfelelően megoldani. Nálunk már általában elfogadott, hogy szükség van a tervekre. Az iskolai élet sokrétűsége, a nevelési folyamat bonyolultsága az alapos iskolai munkaterv készítését indokolja. Csak egy jó munkaterv alapján érvényesülhet az egész iskola életében a tervezőség, az teszi lehetővé a pedagógiai tudatosságot, ez biztosíthatja a feladatok folyamatos megoldását, és ez adja az alapot az ellenőrzéshez is. Az iskolavezetés a tervezésben összeroghathatja, az iskola munkatervén keresztül kibontakoztathatja, aktivizálhatja a nevelőtestület tagjaiban rejlő adottságokat, képességeket, s ezek így egyesülve megnövekedett nevelőerővé válnak.

Az oktatásügy területén a vezetési gyakorlat kétép-
főle jelentősebb tervet kíván. A hosszabb lejára-
tu távlati terveket, amelyeket általában felettes
oktatásügyi szervek készítenek, és az éves terve-
ket, amelyek az iskolákban készülnek. Egyetlen is-
kolai terv sem lehet azonban öncélú. Alapvető kö-
vetelményük, hogy realitások és rugalmasak legyenek
és hogy koordináló szerepet is töltsenek be, mert
a tényleges munkavégzést csak így segíthetik.

A vizsgált iskolában már 15 alkalommal készítet-
tünk iskolai éves tervet. Ezek egyikét a gyakorlat
által igazoltan, tehát megvalósítottan a 4. számú
mellékletként csatolva mutatjuk be.

5. Szervezés, szervezethez, mint az eredményesség biztosítója

Az iskolai vezetőtevékenység folyamatosan jelent-
kező feladata: a szervezés. Az iskolavezetés külön
szervezési képességet igénylő munkakör. A nevelői
közösségekben aktivizált és színtetizált nevelőerő a
szervezés útján valósul meg. Vagyis a szervezés a
tervezés és a cselekvés közötti, ezektől mereven
el nem választható, velük érvényesülő folyamat. A
leggondosabban készített munkaterv is holt tőke
marad, ha megvalósulását színvonalas szervezéssel
nem biztosítjuk. Ez a vezetéstől sokirányú tevé-
kenységet igényel, amelyek legfontosabbjait a kö-
vetkezőkben látjuk:

- a/ A "felelősök rendszerének kiépítése" a neve-
lőtestületben.
- b/ Az iskola cselekvési, működési rendjének ki-
alakítása.
- c/ A munkaterv feladatainak megoldásához a fel-
töltek biztosítása.
- d/ Az intézkedések idejében történő fogantatási-

tása.

e/ Az érdekeltek széleskörű tájékoztatása.

A felsorolt követelmények megvalósulását, érvényesülésüknek egyik formáját szeretnénk be is mutatni. E célból idézzük a vizsgált iskola 1969. május 16-i rendkívüli nevelőtestületi értekezletének jegyzőkönyvéből az előterjesztést:

"Kedves Kartársak, Kedves Vendégek!
Száz esztendő nagy idő, s a centenáriumot ünnepelni illik is, kell is. Mi most egy ilyen évfordulóhoz közeledünk. Iskolánk ma 99 éves. Ezt három különböző és hiteles forrásból eredően is igazoltnak vehetjük. Így például a vegyes tartalma hetilap II. évfolyamának 1879. május 25-i 21. számában a következőket olvashatjuk: "Az iskola alapítása, első működési éve 1870." - Vagy a községi felső leánynevelőiskola évkönyvének 1895-96. évi száma szerint: "Az 1870. év május 6-án megállapította a tanügyi bizottság a 16-án tartandó ünnepélyes megnyitás programját is... Hogy a megnyitás fényes közönség részvételével mellett a kitűzött napon délelőtt 10 órakor megtartott, s attól kezdve az intézetben a tanítás folyamatban van: jelenti az elnök a tanügyi bizottság június 2-i ülésén..." - Ugyancsak hasonlókat ír Galgóczi Károly város 1896-ban megjelent monographiájában: "... Az intézet 1870. május 16-án ünnepélyesen megnyitott s Czénner Károlyné nevelő és Mígócsi József tanító vezetése mellett a beiratkozott több, mint 50 növendékkel szép remények mellett megkezdte működését."

Ma tehát éppen a megnyitás napjának évfordulója van, de mi most nem emlékezni akarunk, hanem munkaértékelést tartunk. El kell indítanunk az évforduló megünneplésére való felkészülést. Részletes tervet szándékozunk e célból kidolgozni, konkrét feladatokat határozunk meg, mert bizonyos tennivalók kellő színvonalon történő megoldásához /pl. gyűjtőmunka, kiadványok előkészítése, stb/ sok idő kell. - A részletes terv alapjául a nevelőtestület félévi értekezletének e tárgyban hozott határozatai szolgálnak. Előterjesztésemet tehát azzal összhangban és az iskolatanács javaslatainak figyelembevételével tárom a nevelőtestület elé a következők szerint:

A/ A 100. évforduló ünnepsége 1970. június 14-én - vasárnap - a tanévzáró ünnepélnnyel együtt legyen. Mi pedig már az 1969/70-es iskolai év elejétől a centenárium jegyében dolgozunk.

- B/ A szervezethez és a folyamatosságot biztosítandó, jelöljünk egy előkészítő bizottságot. Elnökéül igazgatót, titkárául h. igazgatót, tagjaiul M.R. párttitkár, K.I-né szakszervezeti titkár és G.J. uttorócsapatvezető elvtársakat javasolja az iskolatánács. E bizottság munkáját 1970-ben a tavaszi szünet után a rendező bizottság folytatassa! A rendező bizottságba a nevelőtestület minden tagját és a Szülői Munkaközösség iskolai vezetőségét javaslom.
- C/ A centenárius alkalmából az ünnepség napján a tornateremben adjunk fogadást. Ezen kb. 40 meghívott és 60 nevelő és szülő részvételére számítsunk. A lebonyolítást a Szülői Munkaközösségtől kérhetnénk. A költségekre 3000 Ft-ot igényeljük a Városi Tanácstól.
- D/ Ezen alkalommal, az értekezlet jegyzőkönyvének felterjesztése után - az előzetes szóbeli tájékoztatót, a lehetőségeket is figyelembe véve - kérjük a Városi Tanács VB-től az 1970. év elejére a Mentovich u. 2. és a Rákóczi u. 8. sz. alatti iskolaépületeink külső és részleges belső felújítására 200 000 Ft-ot.
- E/ Rendezzünk az 1969/70. tanév végén az iskola múltját és jelenét dokumentáló kiállítást a Mentovich utcai épület összes emeleti terméiben. Erre gondolva a következőket javaslom:
- a/ A szakkörök, a gyakorlati foglalkozást oktatók és minden szaktanár és tanító, valamint a növendékek folyamatosan készítsenek a kiállításra.
- b/ Gyűjtsük össze és állítsuk ki az iskolával, a 100 éves múlttal kapcsolatos nyomtatásban, könyv-, füzet-alakban megjelent kiadványokat /régikönyvek, évkönyvek, bizonyítványok, oklevelek, rendtartás-jellegű szabályzatok, stb./. Ennek a munkának az irányítására javaslom G.J-né, Ke.E. és Ko.E. kartárokat.
- c/ Évzárók, tornaünnepélyek, majálisok, előadások, stb. alkalmával sok fénykép is készült az iskola életéről. Ezeket nagyméretű és díszes albumba összegyűjtve, ragasztva állíthatnánk ki és tehetnénk maradandóvá. Ennek a feladatnak a megoldását Va.I., Va.Ir. és G.S-né kartársaktól kérhetnénk.
- d/ régóta saját újságot kibocsájtó város, de munkánkra egyszer-egyszer országos lapok is felfigyeltek. Így sok cikk jelent meg az elmúlt időszakban is-

kolánk életéről, munkájáról. Ezeket szintén nagyméretű, diszes albumokba rendezve állítsuk ki. Gondolom, a feladat megoldását, a gyűjtőmunka irányítását, az anyag rendezését és kiállításra való előkészítését L.I-né, Sz.Z-né és K.Z. kartársak szívesen vállalják.

e/ A kiállításon helyt kell, hogy kapjanak a különböző tablók és a szemléletes grafikonok. Ezek anyagának gyűjtésével, feldolgozásával G.F-né, L.K. és M.R. kartársakat bizzuk meg.

F/ Jelentessünk meg egy négyives /64 oldalas/ pedagógiai füzetet a ma iskolájáról, iskolánk mai életéről, munkájáról szóló dolgozatokkal. Kiadásra kérjük fel a Városi Tanács VB. Művelődésügyi Osztályát. A megjelentetést az V. Nevelésügyi Kongresszus évében a feloszabadulás 25. évfordulójára: április 4-re tervezhetjük. Feldolgozásra kerülő témák lehetnek:

- a/ A tanulói személyiség feltárása.
- b/ Az 1-4. osztályok tanításának didaktikai problémái.
- c/ Az osztályfőnöki munkaközösség működése.
- d/ Az idegennyelvek tanításának iskolánkbeli tapasztalatai.
- e/ Napközseink élete.
- f/ Hogyan tölti be szerepét iskolánkban az ifjúsági szervezet?
- g/ A család és az iskola kapcsolata.
- h/ A szociológia, mint a pedagógia társtudománya a mi gyakorlatunkban.
- i/ Az iskola és a társadalom kapcsolata; vagy a munkára nevelés eredményei.

A kiadvány összeállítójaként az iskolatanács igazgatót javasolja. Az egyes témák megírására /az előbb javasoltak közül, esetleg azok módosításával/ B.I., F.I-né, G.J., Ke.I-né, K.I-né, P.L-né II. és D.K.G. kartársakat kérhetnénk fel. Bevezető és az i/ pont alatt javasolt téma megírására iskolán kívüli szerzők vállalkozását remélhetjük. A kiadvány 500-600 példányos megjelentetésére a Városi Tanács VB-től 12000 Ft-ot kérünk. /:Az esetleg felmerülő nehézségek áthidalására a kiadvány "kézirat gyanánt" is megjelenhet. :/

G/ Szerkesszünk és az évforduló tiszteletére bocsássunk ki övkönyvet. Ezt is négy ivre /64 oldalra/ tervezzük. A szerkesztéssel bizzuk meg igazgatót, a közreműködésre pedig kérjük az iskolatanács tagjait. A megjelentetést 600 példányban 1970. szeptembe-

rőre tervezzük. Így az 1969/70. tanév eredményei már abban helyt kaphatnak. A költségekre 15000 Ft biztosítását a Városi Tanácstól kérjük.

- H/ Terveztessünk, s az iskola névadójának képmásával készítettessünk 700 példányban bronz iskolajelvényt a következő felirattal: 100 éves a Ált. Iskola - 1970.

Ennek a jelvénynek a díszesebb kivitele legyen az iskola nevelőinek törzsgárda jelvénye - bronz, ezüst, arany fokozatban. Ezt a kitüntetés-jellegű jelvényt díszes dobozban azok a nevelők kapják /évenként az évzáró ünnepélyeken/, akik 10, 15, illetve 20 évet dolgoztak az iskolában. Egy-egy jelvény elnyerésével 600, 800, illetve 1000 Ft jutalom vagy rendkívüli előlépés is juttatható legyen. A jelvények felirata: "X éve a Ált. Iskola nevelője". Az egyes fokozatokból 50, 30 és 20 db-ot rendelhetnénk. A jelvénykészíttetésre 5000 Ft biztosítását kérjük.

- I/ A jubileumok alkalmával szokásos és a kíváló munkát elismerő nevelői kitüntetésekre 1970 februárjában tegyünk javaslatot.
- J/ Készítettessünk 150 db terakotta emléklakettet M.E.-i keramikus művésszel, amelyen az dombormű és az előbb leírt iskolajelvény felirata legyen. Ezt emlékül adhatnánk majd az ünnepségre hívott vendégeknek és a nevelőknek. A költségekre kb 2000 Ft tervezésöt látom szükségesnek.
- K/ Hirdessünk és szervezzünk az 1970. év május-juniusában az iskola volt tanítványai körében találkozót.
- L/ Gondoskodjunk a jubileum évében megfelelő pedagógiai propaganda terjesztéséről /újságok, rádió, esetleg TV útján is/.
- M/ Hirdessünk pályázatot a tanulók körében "Az én iskolám" címmel. A beérkezett dolgozatokat az iskola magyar szakos nevelői bírálják el, a szülői munkaközösség segítségével a legjobbakat díjazzuk, és valamennyit költessük be, s helyezzük el az iskola ifjúsági könyvtárában.
- N/ Próbálkozhatunk egy emléktábla készíttetésével is, amit az iskola utcai falában helyezhetnénk el. Ennek költsége kb. 6000 Ft lenne.
- O/ Az előrelátás azt kívánja, hogy a jubileumi kiadásoknál egy biztonsági tartalékot is tervezzünk. Erre 7000 Ft-ot számítsunk. Így

az előző pontokban javasolt összegekkel együtt 250 000 Ft-ra lenne szükségünk. -

Kedves Kartársak, Kedves Vendégeink! - Ugy gondolom, hogy az előterjesztés a tárgyaláshoz elégséges alapul szolgálhat. Most is, és a megvalósítás során is majd mindenki érdeklődése, igyekezte szerint szerephez juthat. Minden jó ötletre és minden segítő kézre szükségünk lesz. Remélem, hogy az iskolavezetés, az iskolatanács lelkesedése mindenkire átáramlik, s a tisztes múlt és a munkás jelen becsületére váló színvonalon sikerül majd mostani határozatainkat megvalósítani.

Köszönöm a türelmüket, s a továbbiakban eredményes tárgyalást és munkát kívánok."

Megjegyzésként ide kíváncsozik, hogy az előterjesztést követő vitában 12 hozzászólás hangzott el. A javasolt programot a nevelőtestület elfogadta, azóta már azt a városi tanács is jóváhagyta, és 13462/969. számú iratában az iskolát arról értesítette, hogy a tervezet megvalósításához 251 ezer forintot bocsát rendelkezésünkre. Így az idézett előterjesztés eddig - a feladat megoldásának szempontjából - előszerűnek bizonyult.

6. Az ellenőrzésről

A szocialista tudat formálódása, fejlődése némiképpen csökkentette, illetve módosította az iskolában az ellenőrzés szerepét, azonban az ma is lényeges eleme a vezetésnek, s az újabb és újabb tervezéshez szükséges elemzés miatt később sem válhat mellékes tevékenységgé. Az ellenőrzés igen sokrétű, az iskolai élet minden területére kiterjedő, s a vizsgált iskolában azt mind az iskola-vezetés, mind a nevelőtestület tagjai rendszeresen végzik. Alapkövetelmény, hogy az ellenőrző tevékenység a bizalom légkörét ne gyengítse, s ezt éppen az említett módosulás, az ellenőrzésben a segítő szándék hangsúlyozása teszi lehetővé.

A pedagógiai hatásfok növelése szempontjából döntő jelentőségű a tanítási órák ellenőrzése, s nem

kevésbé minden óralátogatás után azok gondos, szakszerű és igényes elemzése. Iskolánkban ez folyamatosan megtörténik, amit a több ezer óralátogatási feljegyzés is igazol.

Az ellenőrző-elemző tevékenységhez kapcsolódva rendszeresen alkalmazzuk az értékelőt is. Ezt nemcsak a tanítási órákkal kapcsolatban tesszük, hanem a munkaértekezleteken minden egyéb feladat megoldása után is elhangzanak értékelő megjegyzések. Így a plónum előtti, s hasonló előző rendezvényekkel, megmozdulásokkal, tevékenységgel történő összehasonlításos értékelés serkentően hat a színvonal emelésére, s egyben az elhangzó olismoró, buzdító szavak jóleső érzéssel töltik el a végrehajtókat, a felelősöket.

Az ellenőrző-elemző-értékelő tevékenység közben az iskolavezetés igen sok tapasztalatra tesz szert. Ezek olyan feladatok végzése során is adódnak, melyeket nem az iskola tervezett, nem saját elgondolásuk, hanem központi utasításra, a felettes oktatásügyi szervek rendelkezései nyomán kell azokat megoldani. Ezzel kapcsolatban jut szerephez a visszajelzés, a visszacsatolás. Nem mindig egyszerű s lehet, hogy nem is hálás feladat, de véleményünk szerint szükséges, hogy az iskolavezetés a felettes hatósághoz /:vagy a nevelő az iskolavezetéshez:/ időnként visszajelezzon, a kapott feladatoknak az iskola életére történő kihatásával kapcsolatban tájékoztatást adjon. Ezuton hozhatjuk tudomásukra az érdekelteknek az intézkedések végrehajtásánál adódó nehézségeket, az esetleges káros hatásokat, s a hibák megszüntetésével így szolgálhatjuk az újabb feladatok jó megoldásához szükséges optimális feltételek, a jó hangulat, a kedvező hozzáállás ^{ki}alakulását, amit a vizsgált iskola gyakorlata igazol.

IV.

A NEVELŐTESTÜLETBEN VÉGZETT SZOCIOMETRIAI VIZSGÁLAT

ÉS A KAPOTT ADATOK ELEMZÉSE

1. Az alkalmazott módszer indokolása és kérdései

A II/3-4-5. fejezetekben bemutatott nevelőtestületnek és munkájának többoldalu vizsgálatához - mint említettük - többfelől közelítettünk. Ennek során jutottunk el a szociológiához. Ez várható volt, hiszen

"... szükséges, hogy a korszerű szociológiai szemlélet átítassa az iskolák hétköznapi pedagógiai tevékenységét és szemléletmódját is. Mert ... nem formálhatja a valóságot - a pedagógiai valóságot sem - az, akinek nincsenek pontos, egzakt és világos ismeretei erről a valóságról."^{17/}

A pedagógiai hatások feltárásának általunk követett módja természetesen következményként igényelte a pedagógiai szociológia, illetve a szociometria segítségül hívását. Igaz, hogy általában inkább a tanulói, vagy a családi közösségek vizsgálata a megszokottabb, azonban - véleményünk szerint - ha az iskola vezetőereje a nevelőtestület, mind sűrűbben és alaposabban kell vizsgálni a közösséget is. Még ha nem is olyan egyszerű, ha "kényes"

téma is, és még akkor is, ha nem áll rendelkezésünkre összehasonlításhoz elegendő ilyen természetű vizsgálati tényanyag vagy általánosan elfogadott módszer. Mindazok figyelembevételével azonban hangsúlyozni szeretnénk, hogy az általunk végzett vizsgálat kísérleti jellegű, a természetes szükségletből fakadó, jószándéku próbálkozás, s így az eredményből messzemenő következtetések levonására nem is törekszünk.

Ma már a nevelésben a pedagógusra háruló feladatokat megoldani egy-egy magános pedagógus, az "egyén" nem képes. A technika, az automatika, általában a tudományok és maga a társadalom oly mértékben és ütemben fejlődik, hogy az egyénnekben adott nevelőerő az oktatási-nevelési feladatok ellátására nem elegendő. Hogyan lehet ezt fokozni? Csak a közösség által. A jó nevelőtestületi közösségekben az egyének nevelési ereje nem pusztán matematikailag összegeződik, hanem - a közösség fejlettségével arányosan - többszörös hatékonyságúvá egyenül. Tehát az iskola pedagógus közösségét is fejleszteni kell. Ehhez "ismerni kell a közösségekben érvényesülő szociológiai törvényszerűségeket".^{18/} Szükséges ezért feltárnunk a nevelők személyes kapcsolatrendszerét is. "A közösség és a személyiség kapcsolatrendszerre kölcsönhatásban fejlődik".^{19/} A szociometria - bizonyos feltételek mellett - nagy segítséget nyújt a társas kapcsolatok, a felszín alatti folyamatok feltárásához.^{20/} A környezetszociológiai, a társadalom-lélektani és egyéb módszerek pedig a közösségek vizsgálatánál jól kiegészíthetik a szociometriát.^{21/}

Mindazokat végiggondolva a bevezetésben említett célok és feladatok előlése, megvalósítása érdekében a nevelőtestületben végzendő felméréshez a következő kérdéseket állítottuk össze:

1. Milyennek ítéli saját lakáskörülményeit?
a/ rossz b/ megfelelő c/ jó
2. Családjában, az egy háztartásban élők havi össz-bruttó keresetéből átlag hány Ft jut egy-egy főre?
a/ 0-500, b/ 501-800, c/ 801-1200,
d/ 1201-1600, e/ 1601-2000, f/ 2000-nál több.
3. Hány kötetes könyvtára van?
a/ 0-20, b/ 21-50, c/ 51-100, d/ 101-200,
e/ 201-500, f/ 500-nál több.
4. Könyvtárában hány pedagógiai mű található?
a/ 1-10, b/ 11-20, c/ 20-nál több.
5. Naponta átlagban hány óra szabad ideje van?
a/ 0-1 óra, b/ 2-3, c/ 4-5, d/ 6-8, e/ 8-óránál több.
6. Mennyi időt fordít hetenként átlagban az órákra való közvetlen felkészülésen kívül olvasásra, film-TV-nézésre?
a/ 0-1 óra, b/ 2-5, c/ 6-10, d/ 10 óránál több.
7. Mennyi a 6. pont alattiból /hetenként/ a szakmai önképzésre fordított idő?
a/ 0-1 óra, b/ 2-5, c/ 6-10, d/ 10 óránál több.
8. Milyen szórakoztató technikai felszereléssel rendelkezik otthon?
a/ rádió, b/ lemezjátszó, c/ magnetofon, d/ televízió, e/ filmvetítő, f/ diavetítő, g/ autó, motor.

9. Kik a barátai a tantestületben?

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

10. Kikkel barátkozna még szívepon?

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

11. Kikkel nem szimpatizál, kiket tart ellenszen-
vesnek a nevelőtestületben?

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

12. Akikkel szimpatizál, akiket barátainak tart,
miért választotta őket?

- a/ kellemes társalgó, művelt
- b/ jó megjelenésű
- c/ sok új hirt, jó vicceket tud,
- d/ példás a munkafegyelme
- e/ szakmailag képzett, jó a tanítási módszere
- f/ segítséget kapok tőle
- g/ politikailag egyetértünk
- h/ világnézetileg egyetértünk
- i/ együtt szórakozunk
- j/ jó a közösségi magatartása
- k/ azonos az érdeklődési körünk
- l/ általában kedvelem, szeretem
- m/ egyéb ...

13. Akikkel nem szimpatizál, azokat mi alapján je-
lölte meg?

- a/ rosszindulatu, összeréghetetlen, durva
- b/ a munkához való nem megfelelő viszonya miatt
- c/ általában jó tulajdonságai miatt
- d/ a politikai nézetei miatt
- e/ példaadó, sikeres oktató-nevelő munkája miatt
- f/ a világnézete miatt
- g/ mert pletykás, irigy, beképzelt
- h/ megbízhatatlan, rendetlen
- i/ tehetségtelen, gyenge tanítási eredményű
- j/ iszik, züllik
- k/ egyéb ...

14. A legjobb barátai honnan vannak?

- a/ a tantestületből
- b/ a tantestületen kívüli pedagógusok közül
- c/ más területről

15. Véleménye szerint az általános politikai irányzat:

- a/ túlzottan demokratikus
- b/ reális
- c/ túlzottan diktatórikus

16. Meggyőződése szerint a pedagógusokkal szemben vallási-világnézeti vonatkozásban támasztott követelmények:

- a/ magasak b/ reálisak c/ alacsonyak

17. Az előző pont alattiak teljesítése a testület tagjai részéről:

- a/ nem történik meg
- b/ csak formailag történik
- c/ őszinte, teljes

18. Mi a véleménye az oktató-nevelő munka során ma figyelembe veendő alapelvekről?

A/ a pedagógiai optimizmus érvényesülése:

a/ túlzott b/ reális c/ gyenge

B/ a testi fenyték eltörlése:

a/ helytelen b/ helyes c/ "is-is"

C/ a közösségi bánásmód érvényesítése:

a/ túlzott b/ helyes arányu c/ gyenge

D/ a tanulói aktivitás megkövetelése:

a/ túlzott b/ reális c/ nem elégséges

E/ a szemléletesség, szemléltetés követelésének mértéke:

a/ túlzott b/ helyes arányu c/ nem elégséges

F/ a nevelés tervezhetősége, az oktatás-nevelés együttes érvényesítése:

a/ nem valószítható meg
b/ gyengén oldható meg
c/ jól megvalósítható

19. Oktató-nevelő munkánk hiányosságainak okát mi-
ben látja?

- a/ nem tapasztalok hiányosságot
- b/ nem egységes a tantestület
- c/ nem jó a nevelők munkafegyelme
- d/ gyenge a gyermekanyag
- e/ nem megfelelő az iskolavezetés színvonala
- f/ nem jó a tanulók igyekezete, munkafegyelme
- g/ fennáll még a tanulók tulerhelésének ténye
- h/ hiányosak a nevelők szakmai-szaktárgyi ismeretei
- i/ nem korszerűek a nevelők általános pedagógiai és didaktikai ismeretei
- j/ gyengék a tanítás tárgyi feltételei
- k/ egyéb ok ...

20. Értékelje saját magát, pedagógiai munkáját:
- a/ szaktárgyi és pedagógiai felkészültsége:
1-2-3-4-5
 - b/ rátermettsége, munkához, iskolához való vi-
szonya: 1-2-3-4-5
 - c/ oktató-nevelő munkájának eredményessége:
1-2-3-4-5
21. Mi akadályozza a jobb munkateljesítmény eléré-
sében?
- a/ adottságai, életkora
 - b/ családi körülményei
 - c/ érdeklődés, munkaködv hiánya
 - d/ tárgyi feltételek
 - e/ nem megfelelő légkör, a segítség hiánya
 - f/ képzettség, felkészültség
 - g/ nem megfelelő feladatokat kap, kedvezőtlen
beosztása van
 - h/ egyéb ...
22. Hol dolgozik, vagy dolgozna szívesen?
- a/ pedagógus pályán
 - b/ más munkaterületen
 - c/ egyáltalán nem dolgoznék
 - aa/ ebben az iskolában
 - bb/ más iskolában
23. Kiktől tanult, vagy kapott legtöbb segítséget
oktató-nevelő munkájához?
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
24. Milyennek tartja egy-egy tantestületi tagunk
pedagógiai összeteljesítményét?

/A következő névsorra számok: 1-2-3-4-5 bekarikázásával lehet jelezni, hogy ológtolen, ológsógos, közepes, jó vagy kitűnő./

1. D.K.G.	1-2-3-4-5
2. B.I.	1-2-3-4-5
3. B.I-nó	1-2-3-4-5
4. B.S-nó	1-2-3-4-5
5. D.L-nó	1-2-3-4-5
6. F.E.	1-2-3-4-5
7. F.I.	1-2-3-4-5
8. F.I-nó	1-2-3-4-5
9. G.F-nó	1-2-3-4-5
10. G.J-nó	1-2-3-4-5
11. G.S-nó	1-2-3-4-5
12. G.J.	1-2-3-4-5
13. H.E.	1-2-3-4-5
14. H.J-né	1-2-3-4-5
15. Ke.I-nó	1-2-3-4-5
16. Ke.E.	1-2-3-4-5
17. K.I-nó	1-2-3-4-5
18. Ko.E.	1-2-3-4-5
19. D.K.G-nó	1-2-3-4-5
20. K.Z.	1-2-3-4-5
21. L.I-nó	1-2-3-4-5
22. M.Sz.J-nó	1-2-3-4-5
23. M.G-nó	1-2-3-4-5
24. M.R.	1-2-3-4-5
25. P.Z-nó	1-2-3-4-5
26. P.L-nó I.	1-2-3-4-5
27. P.L-nó II.	1-2-3-4-5
28. S.F.	1-2-3-4-5
29. S.Z.	1-2-3-4-5
30. Dr.Sz.S-nó	1-2-3-4-5
31. Sz.Z-nó	1-2-3-4-5
32. T.G.	1-2-3-4-5
33. V.Ir.	1-2-3-4-5

34. V.In.	1-2-3-4-5
35. Vá.M-nő	1-2-3-4-5
36. Vi.M-nő	1-2-3-4-5

25. Mint osztályfőnök /ha az lenne/ kiket látna szívesen osztályában tanítani?

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

26. Mint szaktanár kiknek - mint osztályfőnököknek - az osztályában tanítana szívesen?

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.

27. Véleménye szerint a felmérés kérdései alapján a tantestület "reális képe" az oktató-nevelő munka javítása, a tantestületi egység fejlesztése céljából megrajzolható és felhasználható-e?

a/ igen b/ nem c/ "is-is"

2. A gyűjtött anyag feldolgozása; következtetések

Az előbb bemutatott kérdések alapján a felmérést négy alkalommal végeztük el. A kérdések bevezetőseként tájékoztatást és közben - szükség szerint - magyarázatot adtunk. Az iverk kitöltésekor igyekeztünk a kartársak teljes önállóságát, befolyásolási-mentességét biztosítani. - A testület két tagja hosszabb ideig beteg volt, így a válaszokat 34 nevelő adta meg.

Az 1. kérdésgnek a pedagógusok otthoninyugodt felkészülése, a megfelelő munkakörülmények biztosítása, s így a másnapi hatékony iskolai tevé-

kenység előkészítése szempontjából van jelentősége. A következő válaszokat kaptuk:

rossz	megfelelő	jó	Összesen
7	13	14	34

Az megnyugtató, hogy a nevelőtestület négyötöde elfogadható lakáskörülmények között él, sok azonban az egyötöd, akiknek napi munkáját erősen befolyásolja, hogy otthon vagy nem pihenhetnek, vagy nem dolgozhatnak nyugodtan. Ilyen 20 %-os negatívum huzamosabb ideig nem engedhető meg. Feladat a vezetés számára is, hogy adjon hathatós segítséget a probléma enyhítéséhez.

A 2. kérdés is a szociális körülmények után kutat. Így válaszoltak:

500-800	801-1200	1201-1600	1601-2000	2000-nél több	Összesen
8	14	11	-	1	34

Itt a családtagok összkeresetét osztottuk a családtagok számával, vagyis a reáljövedelmet számítottuk. A kapott adat számunkra meglepő. A fizetésrendezés után kevesebb kis jövedelmi testületi tagra számítottunk. Az 500-800 forintos személyenkénti átlagból éppen csak élni lehet. Az ilyen jövedelem nem motivál pozitívan. A pedagógustól pedig a színvonalasabb, eredményesebb munkát csak úgy várhatjuk el, ha nem kell mellékkereset után futkosnia. Ez a jövedelmi statisztika különben egyenes következménye a II. fejezet 1/e pontja alatti adatoknak. A kisebb jövedelműek nyilván a több gyermekes családok. - Ennek ellenére a jö-

vedelemmel kapcsolatos erősebben negatív vélemények, esetleg túlzások nem hallhatók a testületben. Ugy látszik, a hivatásszeretet is él és hat.

A 3. kérdésben - kissé elbujtatva - az érdekelt bennünket, hogy az általános és szakmai művelődés elemi feltételét biztosító, a napi felkészülést is segítő alapkönyvtárral rendelkeznek-e a kartársak. Meglepő a következő eredmény is:

1-50	51-100	101-200	201-500	500-nál több	Összesen
5	5	9	12	3	34

Nem tarthatjuk elfogadhatónak még egy kezdő pedagógus esetében sem, hogy legfeljebb 50 kötet könyve legyen. Még az 51-100 is kevés! Igaz, hogy van iskolai és városi könyvtár, de az is tény, hogy ezer és ezer kérdés vetődik fel napi munkánk során, a felkészülés során, a nem képes egy pedagógus sem csak az emlékezőtőre támaszkodva ezekre válaszolni. Lexikonok, szakkönyvek sokasága kell! S kelljenek a versek, a szépirodalmi könyvek a szórakoztatás és az általános műveltség színvonalának emelése vagy legalább megtartása érdekében. Megkiérintettük megértetni a testület érdekelt tagjaival, hogy a pedagógusnak más kell, hogy legyen a viszonya a könyvhöz, mint egy átlag művelt embernek. Felvetődött itt segítségként - s azóta meg is valósult - egy könyvakció /:részletvásárlásra:/ lebonyolításának gondolata.

A 4. kérdésre - amely a pedagógiai művek számát kutatta - adott válaszok a következők:

1-10	11-20	20-nál több	Összesen
12	13	9	34

Tanulóágos és egyes kartársak felé azonnal serkentő hatású vizsgálgódás volt. Az adatokkal nem le-
hottünk elégedettek, s több pedagógiai mű vásárlá-
sára ösztönöztük a testület tagjait.

Az 5. kérdés a szabadidővel kapcsolatos s ennek
előkészítő jellege van.

0-1	2-3	4-5	6-8	8 óránál több	Össze- sen
3	24	6	1	-	34

Ezeket az adatokat elemozve még ugy tűnik, mintha
korai lenne az emberek szabad ideje helyes eltöl-
tősnök megszervezésével, mint napirenden lévő
problémával foglalkozni. Igaz, iskoláinkban a mun-
ka jellege, nálunk a színvonal emelésére való tö-
rekvés megkívánja, hogy a nevelők elég sok tanítá-
son kívüli időt töltsenek bent különböző feladatok
megoldásával /uttörő- és kisdobos foglalkozások,
szakkörök, szertári munka, szemléltetőeszközök
gyarapítása, a tanulóknak szereplősekre, versenyek-
re való felkészítése, kirándulások szervezése,
stb., stb./. Ezt helyesen is tartjuk, mert a neve-
lőmunka hatásfokát csak emelheti, ha a nevelő nem-
csak tanítási órán foglalkozik növendőkeivel, ha-
nem megszervezi és ellenőrzi a tanításon kívüli
idejüket is. Azonban az nem kedvező, hogy a testü-
let 75 %-ának csak minimális /1-3 óra/ szabad ide-
je van. Így nem pihenik ki kellően magukat, s ez
pedig - mint már az 1. kérdés elemzésében is em-
litettük - gyengíti a másnapi teljesítményt. Azt
még meg kell itt jegyeznünk, hogy a kevés pihenés
más módszerrel felderített oka döntő részben a
szociális körülményekben keresendő.

A 6. kérdés már a szabad idő felhasználását vizsgálja.

0-1	2-5	6-10	10 óránál több	Össze- sen
1	17	10	6	34

A pedagógus esetében külön jelentősége van az olvasásnak és a tv-nézésnek. Ez összefügg munkájukkal, kedvezően befolyásolhatja annak eredményességét. Ilyen szempontból is vizsgálva kívánság a megköltőlog heti 6, illetve a napi 1 óra. S még arra is fel kell figyelnünk, hogy a testület jelentős része napi 1 óránál kevesebbet fordít önművelésre. Ezen a helyzeten változtatni kell.

Más módszerrel vizsgálva az is megállapítást nyert, hogy az előbbi szabad idő kb. 75 %-át tv-nézésre fordítják.

A 7. kérdésben direkt módon érdeklődtünk az önképzés felől.

0-1	2-5	6-10	10 óránál több	Össze- sen
4	25	3	2	34

Ezek szerint a nevelőknek több mint 80 %-a nem fordít napi egy órát sem szakmai önképzésre. Ez ma kívánság. Megkíséreltük több hónapon keresztül mérni, hogy mennyi idő szükséges a szakfolyóiratokban és a lapokban /:Magyar Pedagógia, Pszichológiai Szemle, Köznevelés, Nevelők Lapja, szaktárgyi folyóiratok, stb.:/ megjelenő anyag tanulmányozásához. /:Itt nemcsak a cikkek "átfutására" gondolunk!:/

Ehhez is több kell naponta 1 óránál. Mikor kerülhet így közbe egy komolyabb terjedelmű pedagógiai mű?

Ugy gondoljuk, hogy itt nem a napi több idő biztosításával kell elsősorban foglalkozni. Szemlélet kérdése is ez! Megvalósítandó feladatnak annak elfogadtatása látszik, hogy az igényesebb és eredményesebb nevelői tevékenység végzéséhez állandóan tanulni is kell.

A 8. kérdés első olvasásra mintha magyarázatra szorulna. Hamar rájöhettünk, hogy itt is arra kell gondolnunk, mint a könyvnél. A pedagógust ezek az eszközök nemcsak szórakoztatják, hanem munkájában is segítik.

Rádió	Lemez-játszó	Magne-tofon	Tele-vizió	Film-felvevő	Diave-títő	Autó, motor	Össze-sen
34	11	8	23	-	11	10	97

Elemi követelmény teljesül, hogy mindenki rádiózhat. - Kedvező a 22 %-os magnó-ellátottság. Kár azonban, hogy elsősorban nem az irodalom, a nyelv és az ének szakos kartársak rendelkeznek vele. - Még a közel kétharmados tv-tulajdonosi állapot is elfogadható. /:Ma! De holnap?:/ - Az utolsó adat részletezése célszerű. Csak 3 az autótulajdonos, ebből is kettő házaspár, vagyis összesen két autó van, a többi motor. Jelentőségük a kirándulási lehetőségek biztosításában látszik, s így közvetve, a szerzett tapasztalatok, ismeretek, élmények útján hatnak a nevelőmunkára.

A tantestület társas kapcsolatainak alakulása után kutatnak a 9-11. kérdések. A testületek kialakulását bizonyos szabályok /pl. szakosellátottsági igény, létszámhiány/ és véletlenek /a pedagógusok kora, neme, stb./ határozzák meg. A nevelő kényto-

len elfogadni az elképzeléseitől esetleg előző helyzetet, s kinevezése vagy áthelyezése után meg kell kísérelnie beilleszkedni az új munkatársak közé. A tantestületek további fejlődése sok-sok tényezőtől függ, és eléggé lassu folyamat. Idővel a "munkacsoport" alakul közösséggé, a^e közösségben is érvényesülnek a rokonszeny és az ellenszeny érzései.

A szociometria a társas kapcsolatok feltárása során lényegében a következő fontosabb érzelmeket kutatja:

- a/ az egyénekben ébredő rokonszeny vagy ellenszeny érzését;
- b/ a másokban ébresztett rokonszenyvet vagy ellenszenyvet és a
- c/ közömbösséget.

Mi a felmérés során a két erősebben hatót, az "a-b" alattiakat vizsgáltuk. A kapott eredményt az 1.sz. táblázatban foglaltuk össze./51. oldal/.

A táblázat adatait elemezve megállapíthatjuk a nevelők társasérdeklődési állapotát, az érdeklődés minőségét és terjedelmét.

A személyi választási állapotot a következő képlet segítségével számítottuk:

$$Vá = \frac{Vsz}{n-1}$$

/:E képletben "Vsz" a választott nevelők számát, az "n" az összes nevelők számát jelenti. A képlet alapján kiszámított indexszám pedig az összes nevelők és a szavazatot kapott, tehát választott nevelők arányát mutatja.:/

A mi adataink behelyettesítése után a pozitív választásoknál 0,97; a negatív választásoknál pedig 0,54 indexszámot kapunk. A pozitív személyi vá-

1. táblázat

=====

Az iskola nevelőtestületének rokonszenv és ellenszenv választásai; - a nevelők társas-közösségi rangsora /9-11. kérdés/.

A ne- ve- lők sor- szá- ma	A ka- pott + szav. szá- ma	Pozi- tiv rang- sor	A ka- pott - szav. szá- ma	Nega- tiv rang- sor	A ne- ve- lők sor- szá- ma	A ka- pott + szav. szá- ma	Pozi- tiv rang- sor	A ka- pott - szav. szá- ma	Nega- tiv rang- sor
1.	16	1.	-	-	19.	10	7.	-	-
2.	9	9.	1	12.	20.	3	27.	2	10.
3.	2	29.	-	-	21.	7	15.	1	17.
4.	3	24.	3	4.	22.	1	33.	3	6.
5.	-	-	4	3.	23.	-	-	6.	2.
6.	3	25.	-	-	24.	7	16.	-	-
7.	7	13.	2	8.	25.	4	22.	-	-
8.	9	10.	-	-	26.	3	28.	7	1.
9.	15	2.	2	9.	27.	11	5.	-	-
10.	10	6.	-	-	28.	5	20.	-	-
11.	8	12.	-	-	29.	6	18.	-	-
12.	7	14.	1	13.	30.	1	34.	-	-
13.	2	30.	1	14.	31.	9	11.	1	18.
14.	5	19.	1	15.	32.	5	21.	1	19.
15.	3	26.	1	16.	33.	7	17.	3	7.
16.	12	4.	-	-	34.	10	8.	-	-
17.	14	3.	-	-	35.	2	32.	2	11.
18.	2	31.	3	5.	36.	4	23.	-	-

Az összes pozitív szavazatok száma: 222

Az összes negatív szavazatok száma: 45

Különbség: 177

A pozitív szavazatokat kapott személyek száma: 34

A negatív szavazatokat kapott személyek száma: 19

./.

lasztási állapot tehát 97 %-os, ami igen "magas" társasérdeklődést bizonyít. Számunkra érthetően magas azonban a negatív személyi választási állapot is. Ez 54 %-os, ami csak egy pillanatnyi, átmeneti kedvezőtlen helyzetet jelenthet.

A rokonszenv és az ellenszenv választások százalékos aránya a következő: összes választás 100 %, ebből rokonszenv 83 %, ellenszenv 17 %. Ez kedvezőbb, és így szemlélve valószínűbb, a tapasztalatoknak megfelelőbb helyzetet tükröz. A testületben jóval erősebbek a rokonszenv, mint az ellenszenv érzései.

Az érzelmi érdeklődés terjedelméről az egy főre jutó választások száma tájékoztat. Ez a pozitív választásoknál 6,1 és a negatív választásoknál 1,2 ; ami ismét a rokonszenv érzések domináló voltát bizonyítja.

Az előbbiekből tanulsgként adódik, hogy a társas érzelmek mennyisége és minősége sokban befolyásolhatja a közösségi atmoszférát, ami pedig visszahat a nevelők teljesítményére. Egymás megbecsülése, tisztelése, segítése, a megértés fokozza a teljesítményt, míg az ellenszenv kedvetlenséget, bizonytalanságot s ezáltal csökkent teljesítményt okoz.

A társas-közösségi kapcsolatokat fel is térképezhetjük. Az általunk készített szociogram azonban eltér az általában szokásos és geometriai formák /háromszög, négyszög, stb./ segítségével történő ábrázolási módtól. Mí a kémiát vettük segítségül, s az atomok szerkezetéhez hasonló modellt alkalmaztunk. A nevelőket sorszámozott körökkel jelöltük. A sorszám alatti első szám a kapott pozitív, a második a kapott negatív szavazatokat jelenti.

Mivel a nevelők helyzete a testület közösségében nem egyforma, mert egyesekkel sokan rokonszenvez-

nek, tehát ők előnyös helyzetben vannak, míg másokkal szemben többen negatívan foglalnak állást, s így ezek hátrányos helyzetűek, így a modell-en a közösségben elfoglalt helyzetüket - annak fontossága szerint - is ábrázoltuk. A pozitív rangsor figyelembevételével a következő öt csoportbontást alkalmaztuk:

- "1. Legkedvezőbb helyzetben lévőek azok, akik az átlagos pozitív szavazatok többszörösét kapták.
2. Kedvező helyzetben lévőek azok, akik az átlagosnál valamivel több pozitív szavazatot kaptak.
3. Megfelelő helyzetben lévőek azok, akik az átlagos vagy annál valamivel kevesebb pozitív szavazatot kaptak.
4. Kedvezőtlen helyzetben lévőek azok, akik nagyon kevés pozitív szavazatot kaptak.
5. Legkedvezőtlenebb helyzetben lévőek azok, akiket senki sem választott pozitívan."^{21/}

A mi nevelőtestületünkben a társas kapcsolatok helyzete az előbbiektől és az 1.számú táblázatban feltüntetett adatok figyelembevételével így alakult:

Legkedvezőbb helyzetű /11-nél több pozitív szavazattal/	5 fő,	14 %
Kedvező helyzetű /7-10 pozitív szavazattal/	12 fő,	33 %
Megfelelő helyzetű /3-6 pozitív szavazattal/	11 fő,	31 %
Kedvezőtlen helyzetű /1-2 pozitív szavazattal/	6 fő,	17 %
Legkedvezőtlenebb helyzetű /pozitív szavazatok nélkül/	2 fő,	5 %
Összesen:	36 fő,	100 %

Az elmondottakat a már jelzett "atommodellel" ábrázolva középen az "atommagban" kapnak helyet a legtöbb pozitív szavazattal rendelkezők. A többiek a pozitív szavazatok alapján besorolva az egyes kategóriáknak megfelelő "elektronhéjakon". Ez jelképesen azt is kifejezi, hogy egyik elektronhéjról a másikra, egy belsőbbre, tehát itt a fontosabbra átkerülni csakis a személyiség nem kedvező vonásainak leadásával, végső soron a közös érdeknek, a nevelőmunka intenzitásának a tanulók felé történő fokozásával lehet.

/:A nevelőtestület szociogramját a 2. számú táblázat mutatja. - 55. oldal.:/

Mivel a nevelők nagy többsége, közel négyötöde kedvező és megfelelő társas helyzetben van, nálunk biztosított a nevelőközösségeknél oly fontos kollektív és hatékony munkavégzés. Feladatunk itt is akad: a kedvezőtlen helyzetű együtöd részt is /ami azért jelentős/ be kell kapcsolni a közösség egészséges áramkörébe.

Az előbbi ábra nagy részben az alakzat kérdésre is választ ad. Ha a Mérei-féle "halmaz, laza, egy központu, több központu és tömb" kategóriákat vesszük figyelembe, akkor iskolánk nevelőtestületét a tömb szerkezetű kategóriába sorolhatjuk. Ezt egyéb módszerekkel feltárt összefüggések alapján is igazoltnak vehetjük. Ugyanis a legkedvezőbb helyzetű öt nevelő egymással igen jó, sőt baráti viszonyban van. Így nem lehetséges az, hogy a körjük csoportosuló nevelők egymással alapvetően szemben álljanak. Az is bizonyított előttünk, hogy a testületben számításba jöhető negatív csoportosulás /klikk/ nincs.

Mint érdekeltek is érdeklődéssel figyeltük a hivatalos és a nem hivatalos rangsor alakulását, eltéréseit. Bár még e téma a 24. kérdés elemzésekor

előkerül, már most megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy az eltérés minimális. Pl. mind az 5 "legkedvezőbb" helyzetű nevelő tagja az iskolatanácsnak, három még az uttörőcsapat vezetőségének is. Vagy pl. az iskolatanács tagjai - egy kivétellel - a "legkedvezőbb" és a "kedvező" helyzetűek között vannak. Az is megnyugtatóan szolgálhat, hogy a párttagok közül 8 a "legkedvezőbb" és a "kedvező" kategóriába tartozik. Itt találjuk a párt alapszervezetének titkárát, a szakszervezeti alapszervezet vezetőjét, az uttörő csapatvezetőket, a munkaközösség-vezetőket, a helyettes igazgatót és az igazgatót is. Konklúzióként itt csak annyit: iskolánkban a vezetős szerepek elosztása helyesen, a nem hivatalos rangsor által is igazoltan történt.

Mint tudjuk, J.L. Moreno a szociometriai vizsgálat alapjainak kidolgozása során lényegében csak a rokonszenv választásokat vette figyelembe. Ezt azonban mi nem tartjuk elégségesnek, mert így még "... nem felelhetünk arra a kérdésre, hogy a vizsgált közösségben miért éppen az a személy került a középpontba, ... milyen tulajdonságai, a közösségnek milyen tapasztalatai szabták meg a helyét a társas kapcsolatok hálózatában."^{22/} A miérteket is felvető újabb technika alkalmazása, a többszemponthu szociogram készítése tehát az indokolt. Ezért szerkesztettük a 12. és a 13. kérdéseket, amelyekben az előbb tárgyalt választásokat indokolni lehetett. Az így kapott következő adatok is figyelmet érdemelnek:

ad 12.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	Össze- sen
3	7	2	13	12	13	6	8	1	12	6	15	1	99

ad 13.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	Össze- sen
8	5	-	-	-	-	10	6	4	1	2	36

Mind a pozitív, mind a negatív választásokat döntően jellembéli tulajdonságokkal indokolják. A pozitívaknál pl. munkafegyelme példás, segítőkész, közösségi magatartásu. A negatívaknál pl. rosszindulatú, irigy, nem megfelelő a munkához való viszonya. Jelentős számban indokolták a pozitív választást a politikai és világnézeti egyetértéssel, de akadt kevésbé tartalmas indokolás is, pl. a jó megjelenés. Negatív választást pozitív indokolással - vagy megfordítva - senkinél nem tapasztaltunk.

Összegezve: a választások adatai és az indokolások a nevelői közösség helyes szemléletéről, igényes erkölcsi normáiról tanuszkodnak.

A 14. kérdés is még a társas kapcsolatokat vizsgálja.

a	b	c	Összesen
20	9	14	43

A válaszok azt igazolják, hogy döntő többségükben hasonló foglalkozásával barátkoznak, a nagy számban testületen belül. Ennek helyességét bizonyos vonatkozásokban lehetne vitatni is, de a közösség hatásfokát az ilyen természetű választások a kölcsönös és közvetlen segítségadás lehetőségei alapján feltétlenül fokozhatják.

A pedagógiai hatásfok vizsgálatánál fontos teendő

./.

a pedagógiai-politikai-ideológiai egység helyzetének elemzése. A kérdés összetett, a feladat bonyolult, s csak több oldalról történő megközelítés útján remélhető elfogadható eredmény. A beszélgetések útján nyert tapasztalatokat, a nevelőtestületi jegyzőkönyvekből a hozzászólásokat, a nevelők különböző plónumokon történő állásfoglalásait, napi tanítási-nevelési munkájukat és azok jó eredményeit összegyűjtve, és a pártszervezetnek a taglétszám nagyarányu megnövekedésében is jelentkező vonzóerejét figyelembe véve a nevelőtestületi egység vonatkozásában kedvező megállapításokat tehetünk. Mindezek mellett még külön kérdőív útján is tájékozódni igyekeztünk. A 15. kérdésre kapott válaszok^a jó politikai egységet még a következő véleményekkel támasztják alá:

a	b	c	Összesen
3	30	1	34

Az eredmény 11 %-os külön-véleményt mutat. A döntő többség egyetért. Ez tapasztalható volt pl. a választások, a vietnámi műszak szervezése /tanulók és nevelők üzemben együtt dolgoztak/, stb. - mint politikai megmozdulások alkalmával, amely alkalmakkor a testület pozitívan aktív volt. Összegezve: az egységről, mint kedvezően ható tényezőről valóban beszélhetünk.

A 16. és a 17. kérdés az ideológiai egységet vizsgálja:

ad 16.

a	b	c	Összesen
-	28	6	34

ad 17.

a	b	c	Összesen
-	15	19	34

A kapott számok realitását - egy megengedhető hibaszázalékot feltételezve - alátámasztja, hogy jó az ideológiai-politikai továbbképzés iránti érdeklődés a testületben. Minden kartársunk elvégezte a dialektikus és történelmi materializmus 3-éves tanfolyamát. Jelenleg 8 ⁿnovelő a marxista esti egyetem hallgatója.

Értékes a kérdőívek útján történt állásfoglalás: a pedagógusokkal szemben világnézeti kérdésekben támasztott magasabb követelményt senki nem tartja túlzottnak. A döntő többség reálisanak ítéli ezeket, 17 % még emelné is a mércét.

Az alapkövetelmények teljesítését egy válaszadó sem vonja kétségbe, s ezzel az iskolavezetés tapasztalatai is megegyeznek. A formális teljesítés mellett foglal állást a kisebbség, s ez is elfogadható, mert a tudat formálódása a pedagógus esetében is lassú folyamat. Hogy a többség állásfoglalásával sem kerüljünk szembe, a jelenlegi helyzetben a formális és őszinte teljesítők arányaként a 3:4 látszik elfogadhatónak.

Egy igen pozitív, az ideológiai egység erősödését igazoló folyamatról még említést kell tennünk. A családi események szocialista módon történő megünneplése mind gyakoribbá lesz testületünkben. Az utóbbi öt évben 1 házasság, 1 temetés és 6 névadó ünnepség történt ily módon.

A pedagógiai egység megállapításához - az előbbieken már említetteken túl - a 18. és a 19. kérdések is segítséget jelentenek.

ad 18.

A				B				C			
a	b	c	Ösz-szes	a	b	c	Ösz-szes	a	b	c	Ösz-szes
4	29	1	34	-	18	16	34	1	32	1	34

D				E				F			
a	b	c	Ösz-szes	a	b	c	Ösz-szes	a	b	c	Ösz-szes
1	28	5	34	3	30	1	34	-	7	27	34

Az A-B-C-D-E-F alkérdések általános érdeklődést váltottak ki. Jelentősnek tartottuk nemcsak a kérdéseket, hanem a válaszadás módjában rejlő "lehetőségeket" is. Úszintén nyilatkozhatott és állást foglalhatott mindenki. - S az ezuton mutatkozó eredmény igen jó. A 34 szavazóból 28-32 egységesen a mi irányvonalunk, a szocialista pedagógiai elvek mellé állt. Igaz, hogy akadt 4 pesszimista, de ettől még a munkánk során oly nélkülözhetetlen pedagógiai optimizmus virul iskolánkban. -

A testi fenytóket, a régi iskola drill-rendszerét senki nem kívánja visszahozni, bár itt álljunk meg. Ne csak azért, mert a "b" és a "c" között megoszlanak a vélemények, hanem azért is, mert a gyakorló pedagógusok között sokfelé még mindig vitatott kérdés ez. Előre meg kell jegyezni, hogy függetlenül a 16 "is-is" szavazattól nálunk senki nem vereszik, nincs ~~valamiféle~~ jól palástolt testi fenyték-alkalmazás. Nincs is rá szükség. Mi indokolja akkor a teljes meggyőződés hiányát? Szerintünk döntően egy objektív és egy szubjektív ok.

./.

Az objektív ok maga az átmeneti társadalom a nevelés kettősségével, illetve a gyermek felé a fegyvelmezés módszerében, eszközeiben is megmutatkozó kettős neveléssel. Ha a családban nadrágszíjhoz szokott a gyermek, akkor a gyakorló pedagógusnak nagyobb türelemmel, hozzáértéssel és több energia befektetésével lehet csak a fegyvelmezés terén is eredményt elérnie.

A szubjektív ok pedig a pedagógus egyéniségének, rátermettségének kérdése. Igaz, hogy "a nevelés megtanulható mesterség" és az is, hogy "az eredetileg nem erős nevelői rátermettséget az elméleti tudás, az érdeklődés, a gyakorlat nagyon fel tudja fokozni."^{23/} Feltehetően vannak azonban ma a nevelői pályán többen olyanok, akiknél a nem erős nevelői rátermettséget nem ellensúlyozza a jó elméleti tudás, érdeklődés és gyakorlat, s így ezek a nevelők sokszor viaskodnak önmagukkal is, a gyermekekkel is, másokkal is. Tőlük nehéz elvárni, hogy egy ilyen alkalommal legalább az "is-is" rovatra be ne húzzanak egy "strigulát".

Az említetteken kívül a még fellelhető egyéb okokat sem zárjuk ki, vagyis a mi látható tényező kollégáinkat nem soroljuk be csak ide vagy csak oda. Azonban a helyzetbe nem nyugozunk bele, adva van itt a feladatunk.

A közösségi bánásmód olva - örömlünkre - a leg-egységesebben kapta a szavazatokat. Az osztályközösségek fejlettsége azonban még a kedvező állásfoglalással nincs szinkronban. A következő tanév nevelési feladatainak egyike továbbra is a közösségben - a közösség által - a közösség számára célkitűzés megvalósítása lesz.

A tanulói aktivitás kérdésénél külön jónak tart-
hatjuk, hogy azt többen még fokozni kívánják. Azt is meg kell azonban említeni, hogy a gyakorlat

kontrollja szerint az elv helyességének belátása előrébb jár, mint a megvalósítás.

A szemléletességgel összefüggő szemléltetési eszközökkel való ellátottságot az előző fejezetben tárgyaltuk. A tanítási órákon az alkalmazás, a megvalósítás vonatkozásában támasztható követelmény teljesülését a legutóbbi tanévben külön is vizsgáltuk. Az iskolán kívüli felügyeleti szervek egybehangzó megállapítása az volt, hogy a téma vonatkozásában a nevelőtestület tagjai igen jól ellátták feladatukat. A kérdőív most elemzett adatai szerint 30 nevelő /83 %/ a jelenleg támasztott követelmények mellett áll. Nem döntő, de figyelmenket nem kerüli el, hogy akad azért 3 munkatársunk, aki nem szívesen jár a szertárba.

S végezetül egy másik, még a közelmúltban is több vitára okot adó kérdés: a nevelés tervezője. Az egzakt mérés nehézsége, az eredménynek, a szintmegállapításnak a bonyolultsága, a feladatoknak órákra történő lebontása során adódó problémák többeket bizonytalanná tettek. Határozottabb előrelépés nálunk a nevelés tervezője területén azután történt, miután tisztáztuk, hogy a nevelési feladatok - a nálunk felvetett sajátos problémák szempontjából - három csoportra oszthatók:

- a/ speciális, vagyis a tantárgy, a tárgyalt anyag természetéből adódó nevelési feladatokra;
- b/ aktuális, vagyis az események, ünnepek, időjárás, osztályproblémák, stb. kapcsán jelentkező nevelési feladatokra;
- c/ a központilag tervezett, s az iskola munkatervében, a koncentrált nevelőhatás előrészének biztosítása érdekében adott időszakban megvalósítandó nevelési feladatokra.

Minden nevelőnek havonként 80-100 órája van. Javasoltuk, hogy ezek 60 %-án döntően a központi, 20-20 %-án pedig inkább az aktuális és a speciális nevelési feladatok megoldását tartásuk szom előtt, bár ettől a keretssántól mindenki - szükség szerint - nyugodtan oltérhet. - Így sikerült olórébb jutnunk, s a kórdőlv adatai szorint is a testület 80 %-a vallja a jó megvalósíthatóságot. A többi /20 %/ még keresi az utat, de már keresi!

Mindenütt jelentkezhethnek problémák, s ezek között olyanok, amelyeket a vezetés nem észlel. Ezeket segített felkutatni a 19. kérdés, amelyre a következőképpen oszlottak meg a beérkezett válaszok:

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	Össze- sen
-	1	1	9	-	21	13	-	5	-	3	53

Helyes szemléletről tanuskodik, hogy a nevelők megfelelő kritikával vizsgálják az iskola munkáját. Látják, hogy oktató-nevelő tevőkenységünknek vannak hiányosságai is.

A "b" kérdésben másról van ugyan szó, mégis a válaszok közvetve azt is igazolták, hogy maguk az érdekeltek a testületet egységeen tudják.

Az iskolavezetés a nevelők munkafegyelmével ológedt. Ürvendotes, hogy a "c" válasz ezt alátámasztja.

A "d" buktató lehetőség, bár magyarázattal e válaszok is elfogadhatók. A kérdés helyes értelmezése előzőleg megtörtént, mely szorint a gyermek-anyagról nem általában van szó.

Legtöbbsen a tanulók munkafegyelmében és a tultérhelésben látják a hiányosságok okát. Ezek össze-

függő okok is. Ha igaz, hogy itt-ott még fennáll a túlterhelés tantervi oka /szerintünk fennáll!/, akkor ez magával hozza a tanulói munkafegyelem lazulását. Számolni kell az egyszerű gyermeki okoskodással: ugysem tudom mindet jól megtanulni, akkor minek is erőlködjem. Vagyis a túlsok anyag, feladat nem motiválja pozitívan a tanulókat.

Az igényességet és a kritikai szellem élését igazolja, hogy a megkérdezettek 15 %-a az okok között a korszerű neveléscsélméleti, pszichológiai, didaktikai ismeretek hiányát is felsorolja. Ez is igaz!

Az e kérdésre adott válaszok elemzését befejezve a fő kérdésre - az egyéb módszerrel szerzett tapasztalatokat is figyelembe véve - egyértelműen válaszolhatunk: az iskola nevelőtestületében a pedagógiai egység jó.

Részben kontroll vizsgálati célból született a 20. kérdés. A nyert adatokat össze lehet vetni a hivataltos minősítéssel, s egyben következtetni lehet az értékelésből a nevelőkben élő önkritika fokára.

A						B						C					
1	2	3	4	5	Ö.	1	2	3	4	5	Ö.	1	2	3	4	5	Ö.
-	-	10	17	7	34	-	-	7	16	11	34	-	-	9	21	4	34

A felkészültségnél 3,91; a munkához való viszony-nál 4,11 és az eredményességénél 3,85-ös átlagot kapunk. Mind összevetve 3,95-ös átlag a végeredmény. Ha ezt a számot összevetjük az iskola tanulóinak év végi tanulmányi átlagaival, - amelyek között már volt 3,9 is - akkor a nevelőtestület önértékelési "eredményét" reálisnak lehet elfogadni. Feltehető ugyanis, hogy egy nagyobb létszámú tanulócseregnél egy jó tanulmányi átlagot csak az a

nevelőtestület érhet el, amelyiknek "osztályzata" legalább ugyanannyit ér. - Különbö a nevelők hivatalos minősítősei is ezt a kb "négyes-, vagyis jórendű" eredményt igazolják.

Az önkritika helyes fokát bizonyítja, hogy saját felkészültségüket tizen csak közepesnek tartják. Ugyanígy az is, hogy az eredményesség tekintetében csak négy nevelő adott ötös osztályzatot önmagának.

Azt is kutattuk, hogy mi akadályoz egy-egy nevelőt a jobb munkateljesítmény elérésében. Erre a 21. kérdésnél így válaszoltak:

a	b	c	d	e	f	g	h	Össze- sen
6	8	-	2	1	4	4	3	28

Az "a-b" alatti indoklás várható volt. A testület 5 tagja nyugdíjazás előtt áll, 10 nevelőnek pedig - mint már előbb jeleztük - 3-éves vagy ennél kisebb gyermeke van.

Nagyon fontos a "c" válasz: a munkakedv hiánya senkit nem akadályoz.

A "d-e" - válaszok elenyészőek, s nem is lehetnek alapvető okok.

Jelentősebb azoknak a száma, akik saját felkészültségüket tartják kevésnek. Az állandóan fokozódó követelményeket figyelembe véve ez az ok fennállhat, bár ezen lehet - ha már be is látják - legkönnyebben segíteni.

Meglepő volt, hogy 4 fő /11 %/ kedvezőtlen beosztást említett. Pedig az iskola sikereinek egyik "titka", hogy minden nevelő számára a képzettség, az adottságok és az érdeklődés figyelembevételével

igyekszik a feladatokat szótosztani. A válaszok okát felderítettük, s ez a váltakozó tanítás. Viszont az ilyen kedvezőtlen beosztást belátható időn belül megszüntetni nem tudjuk.

Egybevetve: az e kérdésekre adott válaszokat helytállóknak fogadhatjuk el.

Azt is megvizsgáltuk a 22. kérdésben, hogy ki hol dolgozna szívesen. A kérdésnek a nevelőmunka eredményességével való összefüggése világos. A feleletek megoszlása a következő:

a	b	c	Össze- sen	aa	bb	Össze- sen
31	2	1	34	31	3	34

A válaszok a pálya szeretetéről, a pedagógusközösségben dolgozás érzésének fejlettségéről tanuskodnak. Az "a" alatti 31 feleletet a hivatástudat diktálta. S a pedagógiai határfokot érezhetően nem befolyásolja az a kettő, aki más pályát szeretett volna választani, s különösen nem az az egy, aki - ha úgy lehetne - , nem is dolgozna.

A kérdés összetett volt, általában és konkrétan érdeklődött. A második rész a közvetlen munkahelyhez való viszonyt fejezi ki. Jó adat, hogy csak hárman kíváncsoznak el, s mint kiderült közülük kettő családi körülményei miatt indokoltan /más helységről naponta járt be hozzánk dolgozni/.

Összegezősként: a pálya szeretete és a munkahelyhez való ragaszkodás az iskola tanítói, tanárai között magasfoku, s ez egyik eredője a nevelőtestület sikeres munkájának.

A 23. kérdés a segítőkészség fejlettségét vizsgálta. Ez egy iskolában a nevelők közössége eredmé-

nyes működésének szintén egyik alapja. Mint már fejtegettük, a nevelésben nem az egyénnek az egyénre, hanem a pedagógus kollektívának a tanulók közösségére gyakorolt hatása a döntő. Segíteniük kell hát egymást, mert pl. ha egyesek nem jól foglalkoznak, ez nemcsak az ő munkájukat akadályozza, hanem visszahat a többi nevelő munkájára is. Vizsgáljuk meg a válaszokat a 3.számú táblázaton! /68.oldal./

A leadott 99 szavazat azt jelenti, hogy egy-egy személynek átlagban három fő is segítségére volt. A szavazatot kapott 22 nevelő a testület 65 %-át adja. Mindkét adat kitűnő, a kollektív szellem magas fokát bizonyítja.

Azt vegyük természetesen, hogy a rangsorban az iskolavezetés áll az élen. Nekik "hivatalból" is kötelességük a segítés. Az viszont, hogy az utánuk következő három helyen az iskolatanács tagjai /az osztályfőnöki munkaközösség vezetője, az alsótagozatos munkaközösség vezetője és az uttörőcsapat-vezető/ állanak, már külön kiemelésre érdemes. Ez az öt nevelő kapta a szavazatoknak több, mint felét. Itt a hivatalos rangsor helyessége ismét igazolást nyert.

Nem kis feladat elő állította az adatszolgáltatókat a 24. kérdés. Szokatlan, meglepő volt a kérdés, bár a 20. kérdés megválaszolásánál már némi gyakorlatot szerezhettek kartársaink. S különben is a pedagógusnak tudnia kell elbírálni. Ez eljárásnál ellenérvként felhozhatnánk, hogy szabad-e egy felnőttet, egy pedagógus munkáját jeggyel értékelni. Viszont az egyetemek levelező hallgatóival nem ez történik? Igaz, nem ugyanaz az eset, de mint a megvalósítás során kiderült: ez a kérdés sem jelentett megoldhatatlan problémát. Az biztos, hogy könnyebb lett volna azt leírni, hogy kinek - milyen

3. táblázat

=====

Az iskola nevelőinek szavazatai arról, hogy kiktől tanul-
tak, vagy kaptak legtöbb segítséget oktató-nevelő mun-
kájukhoz nevelőtestületen belül /23. kérdős/.

A nevelők sor- száma	A kapott szavaza- tok száma	Rang- sor	A nevelők sor- száma	A kapott szavaza- tok száma	Rang- sor
1.	22	1.	19.	2	16.
2.	13	2.	20.	1	19.
3.	-	-	21.	7	4.
4.	-	-	22.	1	20.
5.	-	-	23.	-	-
6.	-	-	24.	3	11.
7.	4	6.	25.	2	17.
8.	9	3.	26.	4	9.
9.	2	12.	27.	7	5.
10.	4	7.	28.	4	10.
11.	-	-	29.	1	21.
12.	2	13.	30.	1	22.
13.	-	-	31.	-	-
14.	-	-	32.	-	-
15.	2	14.	33.	-	-
16.	-	-	34.	2	18.
17.	4	8.	35.	-	-
18.	2	15.	36.	-	-

Összes szavazat 99

Egy nevelőre jutó átlag 3

Szavazatot kapott 22 fő /65 %/

jó és kevésbé jó tulajdonságai vannak, de megkíséreltük tömörítve, egy számba sűrítve gyűjteni a véleményeket. S a 4. számú táblázatban /70. oldal/ összefoglalt válaszok azt igazolják, hogy használható adatokat kaptunk, amelyek a nevelőknek bizonyos szempontból valóságnak elfogadható értékelését adják, s ezáltal az összkép: a nevelőtestület pedagógiai hatásfoka megrajzolásának alkotó mozaikjává lehetnek.

Elemezzük az adatokat! A tantestület átlaga 3,98. Ez azt fejezi ki, hogy a nevelők egymást, mint pedagógust hogyan értékelik. Mindjárt érdekes ezt összevetni azzal, ahogyan saját magukat értékelték. Az az átlag 3,95 volt, tehát az eltérés csak 0,03. Kitűnő a találkozás, s az átlag olyan szempontból is jó - mint azt előbb is megjegyeztük -, hogy a hivatalos minősítésekben rögzített értékeléssel, mint kontroll anyaggal is megegyezik.

Az átlagok megoszlása:

4,5 - 5	között	6 fő	/17 %/
3,5 - 4,5	között	22 fő	/61 %/
2,5 - 3,5	között	8 fő	/22 %/.

A leadott szavazatok realitását támasztja alá, hogy kb 50 gyenge osztályzat is szerepel közöttük.

Az átlagok alapján kialakítható sorrend első hat szereplője szintén az iskolatanács tagja, ami az előbbieken kifejtett megnyugvást csak erősítheti. Várható volt, hogy a leggyengébb átlagu nevelők a legkedvezőtlenebb társas-közösségi helyzetűekkel megegyeznek /v.ö. a 2. és a 4. számú táblázat 5. és 23. sorszámu nevelőit/.

Megjegyzendő még, hogy a munka értékelése alapján, valamint a társas kapcsolatok kiépülése során kia-

./.

4. táblázat

=====

Az iskola tanítói, tanárai pedagógiai munkájának a testület tagjai által történt értékelése /24. kérdés/.

A ne- ve- lők sor- szá- ma	A kapott szavazatok					Át- lag	Rang- sor	A ne- ve- lők sor- szá- ma	A kapott szavazatok					Át- lag	Rang- sor
	é r t ó k e								é r t ó k e						
	1	2	3	4	5				1	2	3	4	5		
1.	-	-	-	-	32	5,00	1.	19.	-	-	2	21	8	4,19	14.
2.	-	-	-	8	24	4,75	4.	20.	-	-	14	15	3	3,65	27.
3.	-	1	10	16	4	3,74	26.	21.	-	-	-	6	26	4,81	3.
4.	-	1	14	16	-	3,48	29.	22.	-	-	3	20	9	4,18	15.
5.	1	10	15	4	-	2,73	35.	23.	-	17	12	2	-	2,51	36.
6.	-	-	14	14	-	3,50	28.	24.	-	-	3	20	8	4,16	16.
7.	-	-	-	19	13	4,40	9.	25.	-	-	10	15	6	3,87	24.
8.	-	-	-	5	27	4,84	2.	26.	-	-	7	14	11	4,12	17.
9.	-	-	1	20	11	4,31	11.	27.	-	-	1	10	20	4,61	5.
10.	-	-	-	17	14	4,45	7.	28.	-	-	1	18	13	4,37	10.
11.	-	-	4	23	4	4,00	21.	29.	-	-	-	23	7	4,23	13.
12.	-	-	6	18	8	4,06	18.	30.	-	-	9	14	9	4,00	22.
13.	-	1	16	13	-	3,40	31.	31.	-	-	9	18	5	3,87	25.
14.	-	-	6	18	3	3,28	33.	32.	-	11	15	5	1	2,96	34.
15.	-	-	6	18	8	4,06	19.	33.	-	3	13	15	1	3,43	30.
16.	-	-	-	18	14	4,43	8.	34.	-	-	2	20	10	4,25	12.
17.	-	-	1	13	18	4,53	6.	35.	-	3	17	11	1	3,31	32.
18.	-	-	7	21	4	3,90	23.	36.	-	-	3	24	5	4,06	20.

lakítható rangsorok nem teljesen egyeznek. Bizonyos helyeserők adódnak, ami várható, érthető és elfogadható volt. Azonban alapjaikban a hasonlóság a jellemző, s így egyik a másik igazolása szempontjából is szóba jöhet. Végül soron jól segítik a kitűzött cél előérést.

A 25. és a 26. kérdés direkt módon a nevelő- és az oktatómunkában való helytállást kutatja. Közvetve azonban máshoz, ez esetben kontroll célzattal is hasznosítható volt. Az iskolavezetőnek a nyugdíjkorhatárt elért nevelők ügyében történő munkaügyi állásfoglalását erősítette. Az iskolavezető véleménye ugyanis az volt, hogy a 30., 32. és a 35. sorszám alatti kortársaink a legutóbbi időben erősen hanyatlottak. Így félő, hogy nem lesznek képesek olyan értékes munkát végezni, hogy a gyermekek érdekeit is figyelembe véve tovább dolgozhassanak, s ugyanakkor saját egészségük károsításának veszélye is fennáll. Javasoltuk tehát nyugdíjazásukat. Ezt a hivatalos álláspontot a legteljesebben igazolta a közvélemény, mert mindhárman az 5. számú táblázatban /72. oldal/ a rangsor végén kaptak helyet.

Az itt nyert adatok még az előzőekben már rögzített sorrendet erősítik, s egyben hasznosíthatók egy tantárgyfelosztás készítése, vagy az osztályfőnökök kijelölése alkalmával is. Ezért ezt a táblázatot perspektivikusan is hasznosíthatónak fogadjuk el.

A 27. kérdésben a felmérésről kialakult közvetlen és szubjektív benyomásokat kutattuk. A kapott válaszok így oszlanak meg:

igen	nem	"is-is"	Összesen
19	1	14	34

5. táblázat
=====

Az iskola nevelőtestületének választásai az osztályfőnökök és szaktanárok esetében /25-26. kérdés/.

A ne- ve- lők sor- szá- ma	Ofő- nek vá- laszt- ja	Szak- tanár- nak vá- laszt- ja	Ösz- szes vá- laszt- ás	Rang- sor	A ne- ve- lők sor- szá- ma	Ofő- nek vá- laszt- ja	Szak- tanár- nak vá- laszt- ja	Ösz- szes vá- laszt- ás	Rang- sor
1.	28	21	49	1.	19.	7	5	12	19.
2.	20	13	33	4.	20.	9	7	16	15.
3.	2	1	3	29.	21.	14	14	28	5.
4.	13	9	22	11.	22.	7	3	10	20.
5.	1	-	1	30.	23.	11	14	25	9.
6.	-	-	-	-	24.	11	2	13	18.
7.	6	8	14	16.	25.	3	2	5	26.
8.	23	20	43	2.	26.	10	4	14	17.
9.	7	10	17	14.	27.	15	12	27	6.
10.	15	10	25	8.	28.	-	-	-	-
11.	3	3	6	23.	29.	-	-	-	-
12.	10	12	22	10.	30.	-	-	-	32.
13.	1	3	4	28.	31.	4	5	9	21.
14.	5	1	6	24.	32.	1	-	1	31.
15.	14	6	20	13.	33.	2	5	7	22.
16.	19	15	34	3.	34.	18	9	27	7.
17.	14	8	22	12.	35.	-	-	-	33.
18.	2	3	5	25.	36.	3	2	5	27.

A nemleges válasz elhanyagolható /3 %/. Az igenlő a legtöbb /56 %/, bár az igazság az, hogy csak a felmérés nem adhatja a teljes képet. A kérdések sokrétűsége mellett felhasznált egyéb módszerek segítettek azonban a több oldalú tájékozódást, biztosították a jellemző kontúrok előttünk történő kialakulását. A 41 %-os "is-is" válasz így nem ellentétes az 56 %- véleményével, ami a kérdésekkel kapcsolatban összegezve azt jelentheti, hogy ez a módszer jól használhatónak bizonyult, nélkülözhetetlen volt egy ilyen sok összetevőjű nevelőerőnek a vizsgálatánál, mint egy nevelőtestület pedagógiai hatásfoka.

V.

A NEVELŐERŐ JOBB ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK

BIZTOSÍTÁSA CÉLJÁBÓL A TANTESTÜLET ÁLTAL MEGTÁRGYALT

ÉS ALKALMAZOTT TÉMÁK ÉS ELJÁRÁSOK

A pedagógiai tevékenység eredményességének fokozása, az időszzerű feladatok magasabb színvonalon történő végrehajtásával érhető el. Lényeges e szempontból a megoldandó feladatok előrelátóan történő kijelölése és a gyakorlati munkához a megfelelő elméleti tájékozottság, a pedagógiai tudomány legújabb eredményeinek ismerete. Az elmélet és a gyakorlat külön említése nem a nevelés elméletének és a nevelés gyakorlatának szétválasztására való törekvés. Ezek szoros összefüggése ismert, hiszen "... csak a kommunista irányu, a kommunista nevelési céltól áthatott pedagógiai tapasztalat elemzése vezethet a kommunista nevelés törvényeinek feltárásához."^{24/} S ugyanígy a pedagógia legújabb elméleti kérdéseiben való tájékozottság feltétele a jó gyakorlati munkának.

De vajon az iskolák gyakorló pedagógusai tájékozódnak-e rendszeresen a legújabb kutatások eredményei felől? E kérdésre választ keresve utalnunk kell a IV. fejezet 7. pontjánál nyert adatokra, amely szerint a nevelőtestület több mint 80 %-a nem fordít átlagban napi egy órát sem önképzésre. Az okokat most ne soroljuk fel, inkább valami

megoldás után nézzünk. Olyan iskolán belüli továbbképzési formát kell találni, amely a nevelők számára is elfogadható, s a célt is jól szolgálja.

A vizsgált iskola ezt úgy próbálta megoldani, hogy a nevelési értekezletek kötelező anyagának feldolgozásához hasonlóan, de azokon felül még évenként egy-két időszakos témát a nevelőtestület megtárgyalt. A kitűzött anyaggal kapcsolatos irodalmat áttanulmányozva, az új eredmények lényegét összefoglalva, "emberközelbe" hozva az előadásra egy vállalkozó testületi tag felkészült. A tárgyalás során az iskolában történő - legtöbbször frontális - bevezetés lehetőségeit és feladatait is számba véve, meghatározva konkrét intézkedések születtek. Miután így biztosítva volt minden nevelőtestületi tag tájékoztatása, a közösség, s a közvélemény ereje mindenkit serkentett a témával való foglalkozásra, megoldható lett az is, hogy az iskolában ne csak egy-két igényesebb, törekvőbb nevelő tanítson korszerűbben, hanem egyszerre a nevelők nagy többsége alkalmazta oktató-nevelő eljárásai során a korszerű elveket, módszereket. Így a nevelői közösség pedagógiai határfoka megnövekedett.

Az előbb leírt módon az iskola a következő témák, eljárások megtárgyalását és bevezetését tűzte napirendre:

1. A tanulói személyiség jobb megismerése, amely anyag feldolgozása során elfogadta a nevelőtestület, hogy minden nevelő mindennapi feladatát: a növendékek személyiségének alakítását a mai követelményeknek megfelelő eredményességgel csak akkor végezheti, ha alaposabban megismeri a személyiségeket. Ez azt a feladatot adja a nevelők számára, hogy a tanulói személyiséget fel kell tárni, fel kell térképezni. A folyamatos megfigyelés útján gyűjtött adatokat elemelve a legcélszerűbb nevelői hatásokat így lehet megválasztani a személyiség továbbfejlesztése érdekében, ugyanis ha a nevelés határfokát növelni akarjuk, "... a ráhatás eszkö-

zeinek, tartalmának és minőségének megválasztásában igazodni kell az adott személyiségben már kialakult meglévő tulajdonságokhoz."25/

A téma feldolgozásánál a nevelőtestület elsősorban Sz.L.Rubinstein: Léte és tudat, A.G.Kovaljov: A tanulói személyiség tanulmányozása, Gegesi-Kiss P.: A személyiségről, Duró L.: Fejlődéslélektan és Németh Kálmán: A tanulói személyiség pszichológiai megismerése c. munkákat használta fel, amelyek a személyiség fogalmát és fejlődését korszerűen ábrázolják. Az utóbb említett mű alapján a nevelőtestület összegezte a következőket:

- A személyiség pszichikus tulajdonságai tevékenység közben alakulnak és ugyancsak tevékenység közben nyilvánulnak meg. A személyiség fejlesztése tehát a tanulók tevékenykedtetése által lehet legsikeresebb.
- A személyiség cselekvéseit a külső okok mellett a pszichikus motivumok szabályozzák. Az azonos hatások a motivációktól függően igen eltérő módon jelentkezhetnek. A személyiség alakításához ismernünk kell tehát a motivumokat.
- Nevelésünk alapgondolata a közösség. Tanítványainkat tehát a közösség tagjaiként, azzal való kölcsönhatásukban kell vizsgálnunk.
- Az ember adottságai és pszichikus tulajdonságai is állandóan változnak. Egyesek - és bizonyos korban innen - gyorsabban, míg mások - és bizonyos korban túl - lassabban. Az adott helyzetben és időben feltárt kép így csak az "aktuális személyiséget" mutatja. A teljesebb megismerés és a fejlődési folyamat feltárása csak tartós tanulmányozás alapján lehetséges.
- A megismerés fontos feltétele a kölcsönös bizalom. Ajánlatos a pozitív tulajdonságok

felől közölni a vendégekhez.

- Azzal, hogy a személyiséget feltártuk, még nem fejlesztettük. Tehát a tanulói személyiség tanulmányozása nem cél, hanem eszköz, de annak nélkülözhetetlen.

Az iskola a következő időszakban előbb kísérletként, majd fokozatosan mind több osztályban bevezette a Szegedi Neveléstudományi és Lélektani Intézet által rendelkezésre bocsátott "Személyiségrajz"-okat. A gyakorlat során ezek hasznosságának lehetőségei közül néhányat a következők szerint rögzítettünk:

a/ A feleléskori félelem, a gátlás feloldása

Ismert jelenség. Sok tanulónál előfordul, hogy az izgalom miatt nem azt produkálja, amire képes. Néhány tanulónknál ez feleléskor fokozott formában jelentkezett. Az osztályfőnökök a környezethatások vizsgálata során feltárták, hogy az említett tanulókat rossz feleletek esetén otthon testi fenyegetéssel sujtják. Az ettől való félelem következtében váltak feleléskor gátlásossá. Az osztályban tanító nevelők - a személyiség feltárása során - tudomást szereztek az okról s nagyobb megértéssel, több biztatással fordultak a gátlásos tanulók felé. A szülőket is sikerült humánusabb módszerek alkalmazására rávenni.

- b/ A fáradtság, az aktivitás hiánya sem ismeretlen jelenség. Egy-egy osztályunkban azonban feltűnően jelentkezett. Megfigyeltük, hogy tanyáról bejövő tanulókról van szó. A családi környezet és a tanuló napi rendjének vizsgálata során kiderült,

hogy otthon sokat dolgoztatják, korán reggel állatok gondozásánál veszik igénybe őket. Egyszerűen nagyon keveset pihennek, nem alusszák ki magukat. Az okot nem sikerült ugyan teljesen megszüntetni, de a feltárással elejét vettük a tanulók helytelen megítélésének s így esetleg kedvezőtlen pszichikus tulajdonságok kialakulásának.

c/ A közösség és az egyén viszonyát károsan befolyásolja a közösségellenes cselekedet. Egyik osztályközösségünkben nyugtalan hangulatot okozott több apró tárgy /toll, szines, stb./ eltűnése. Az osztályfőnök adatokat gyűjtött a személyiségfejlődés előző szakaszaiból s ennek során rátalált a tettesre. Az itt elengedhetetlen pedagógiai tapintattal elérte, hogy ma az osztályközösség és az említett személy szembenállása megszűnt.

d/ Nem megfelelő társas-közösségi helyzetű tanuló sok akad. A személyiség alaposabb megismerése során ennek okai is kiderülhetnek. Egyik jó adottságokkal rendelkező, kiváló tanulónkról - aki ráadásul tisztséget is viselt - kiderült, hogy társai nem szeretik. Kicsit túrtot, túlzottan dirigál, az önzés jellemvonásai vannak kialakulóban nála. Az alaposabb vizsgálatnál felszínre került, hogy egyke, barátja nincs s a szülők "nagy álma-it" kell megvalósítania. A problémát a család és az iskola összefogásával sikerült megoldani.

e/ A vezetők, a tisztségviselők megválasztása mindig gondot jelent, elsősorban a nevelőnek. Két javasoljon, hogy a hivatalos rangsor megközelítően azonos legyen a

társas-közösségi pozitív rangsorral? A jó személyiség-rajzok itt is pótolhatatlan segítséget nyújtanak.

- f/ Az általános iskolai alsó és felsőtagozat között köztudottan nem zökkenőmentes az átmenet. Ennek egyik oka, hogy a nevelők nem ismerik az alakítandó tanulók személyiségét. Különösen hasznos lehetne éppen a tanulók pszichikus tevékenységének sajátosságait, a tevékenység pszichikus motivumait feltárni, illetve figyelembe venni. Ennek jól előkészített lehetősége a következő években adva lesz nálunk.
- g/ A VIII. osztályt végzett és pályát választó tanulókról jellemzést kell írni. Ha az osztályfőnök a személyiség tanulmányozásának programját megvalósította, a személyiség-rajz készítése könnyebb s a kapott kép valósabb, hasznosabb lesz. A pályaválasztási tanácsadás is a tanulói személyiség ismerete, főként a képességek feltárása alapján végezhető helyesen.
- h/ A veszélyeztetett és a hátrányos helyzetű tanulókkal külön is kell az iskolának foglalkoznia. El sem képzelhető valami kis eredmény is ezen a területen az érdekeltek tanulók személyiségének alapos tanulmányozása, megismerése nélkül. A már idézett program azért is hasznosnak bizonyult, mert a veszélyeztetett tanulók esetében a hatóságok /gyámügy, rendőrség, ügyészség/ sűrűbben kérnek tájékoztatást s a jól vezetett feljegyzésekből a kívánt személyiség-rajz gyorsabban elkészíthető.
- i/ Komolyabb fegyelmi vétség elkövetése esetén a tanuló az iskola vezetője elé is kerülhet. Az itteni döntés különösen fontos s így nem mellőzhető az alapos tájé-

kozódás. Az esetek többségében nincs idő személyiség-rajz készítésére, de a jól vezetett feljegyzések helyes tájékoztatást adnak. Ha súlyosabb büntetés kiszabása látszik indokoltnak, a jellemrajzra is szükség lehet.

2. A pályaválasztási érettség kialakítása, amely színvonalasabb nevelőmunkát igénylő és az iskola és az élet szoros kapcsolatának, az életre nevelés megvalósításának elvéből is fakadó feladata a pedagógusoknak. Ezt elfogadva az iskola nevelőtestülete célul tűzte ki, hogy rendszeres, folyamatos munkával /amelyet a felső tagozatban tanító nevelők már az V. osztályokban elkezdnek:/ előrik az általános iskolában lehetséges szinten a pályaválasztási érettség kialakítását. A feladat megoldásához tisztáztuk, hogy a pályaválasztás a tanuló, a család és az iskola együttes feladata. Megfelelő irányítás /tájékoztatás, nevelés, stb./ után az a helyes, ha maga a tanuló dönti el, hogy melyik foglalkozást, szakmát választja. Végül soron azonban mindhárom tényező /tanuló, szülő, nevelő/ állásfoglalását, döntését a társadalmi-gazdasági-szükséglet, vagyis a lehetőségek határozzák meg.

Miután a pályára-irányítás döntő részét nevelési, lélektani és egyéb ismeretek alapján az osztályfőnökök végzik, konkrét feladataikat még a következőkkel bővítettük:

- a/ a sajátos körülményeink figyelembevételével szóba kerülhető fontosabb foglalkozásoknak és az ezekhez szükséges képességeknek ismertetése a tanulókkal;
- b/ növendékeink egyéni hajlamainak és képességeinek /érzékszervi fejlettség, technikai képesség, erkölcsi és akaratilag tulajdonságok, stb./ feltárása;

c/ rendszeres és folyamatos nevelés, pályáirányítás a társadalmi szükséglet és egyéb tényezők figyelembe vétele mellett.

A tennivalók meghatározásához szükségessnek mutatkozott osztályonként egy-egy helyzetkép megrajzolása is. A kérdőíves módszert választottuk - a már eddig is alkalmazott megfigyelés és beszélgetés, valamint az alkotás-elemzés mellett. A következő ki-próbált és használhatónak bizonyult kérdéseket sokszorosítottuk:

"1. Mely tantárgyakat tanuló legkönnyebben, melyek elsajátításában haladsz legjobban?

a/ magyar	h/ szántan
b/ orosz	i/ rajz
c/ történelem	j/ ének
d/ földrajz	k/ testnevelés
e/ élővilág	l/ gyakorlati foglalkozás
f/ fizika	m/ egyiket sem
g/ kémia	

2. Mi érdekel legjobban, mivel szórakozol legszívesebben a tanuláson kívüli időben?

- a/ olvasás
- b/ sport
- c/ film-tv-nézés
- d/ barkácsolás-szerelés
- e/ kertészkedés, állatok gondozása
- f/ varrás, kézimunkázás
- g/ főzés, háztartási munka
- h/ uttörő társas foglalkozás
- i/ kirándulás
- j/ zene
- k/ egyéb ...

3. Milyen jó tulajdonságodat, képességedet ismered?

- a/ jó megfigyelő vagyok

- b/ jó az emlékezetem
- c/ a problémákat rövid gondolkodás után jól megoldom
- d/ kitartó vagyok
- e/ erős az akaratom
- f/ gyorsan dolgozom
- g/ jó a kez ügyességem
- h/ erős vagyok
- i/ egyéb ...

4. Milyen ember a példaképed?

a/ szülőm	f/ sportoló
b/ nevelőm	g/ színész
c/ régi történelmi hős	h/ író
d/ fizikai munkás	i/ egyéb művész
e/ újabbkori történelmi személy, vagy mártír	j/ tudós, feltaláló
	k/ egyéb
	l/ senki

5. Hányféle foglalkozást, szakmát ismeresz?

/Kb/ 0-5, 6-10, 11-20, 21-50, 50-nél több

6. Te mi lennél szívesen?

7. Miért ezt választottad?

- a/ ehhez van tehetségem, adottságom
- b/ ez érdekelt, ehhez van kedvem
- c/ szüleim ezt akarják
- d/ szép foglalkozásnak tartom
- e/ tiszta munka
- f/ szép ruhájuk van /pl. egyenruha/
- g/ sokat lehet keresni
- h/ könnyű, keveset kell dolgozni
- i/ ezt tartom hasznosnak mások, a közösség, a társadalom szempontjából is
- j/ szüleim, vagy ismerőseim is ilyen foglalkozásnak
- k/ egyéb ok miatt."

A felmérés igen egyszerűen, könnyen lebonyolítható volt, természetesen a szükséges magyarázat, irányítás megadása mellett. A válaszok feldolgozása sem vett igénybe sok időt. Ugyanakkor igen sok, a pályaválasztási tanácsadás és irányítás során jól hasznosítható adatot nyertünk. Az adatok feldolgozása után nyilvánvalóvá vált, hogy a tanulók hány szakma /ha csak válszatosan is! / ismeretével rendelkeznek, mennyire ismerik önmagukat, a kedvenc tantárgy és a szabadfoglalkozás hogyan segíti a választott pályát, vagy mennyire ellentétes azsal, hogy milyen hatása lehet a példaképnek a pályaválasztás szempontjából, és hogy milyen indítékok hatására választottak szakmát tanulóink. A kapott eredmény konkrét nevelési feladatokat határoz meg s ezekkel az osztályfőnökök tanmeneteiket, munkaterveiket kiegészítették.

3. A pedagógus személyisége c. anyaghoz a tanulók körében is végeztünk véleménykutatást. Azt kíséreltük meg összegezni, hogy a nevelőknél mely személyiségvonásokat, tulajdonságokat kell erősíteni ahhoz, hogy a tanulók jobban kapcsolódjanak tanítóikhoz, tanáraikhoz a nevelőmunka hatékonyságának fokozása, jobb érvényesülése érdekében.
4. A csoportos és a differenciált oktatás kérdései a tanórán végzett munka korszerűsítése érdekében kerültek napirendre. A tárgyalást megelőző időszakban 12 önként vállalkozó nevelő saját szakmájára, osztálya óráin tapasztalatokat gyűjtött. Ilyen módon 120 részletes írásvázlatot készítettünk, amelyeket közreboocsátottunk. Ezen az uton a nevelők által eddig alkalmazott eljárások korszerűsítését, s ezáltal a tanítás eredményességének fokozódását értük el.
5. A feladatlapok alkalmazása és a programozás kérdése hosszabb ideje foglalkoztatott bennünket. A ha-

gyományos oktatási módszerek változatosabbá tételének szükségességét éreztük. Az iskolavezetést még külön az is érdekelte, hogy miképpen oldható meg a korszerűbb eljárások alkalmazásának az egész iskolára kiterjedő, minden nevelő által megkísérelt, vagyis frontális bevezetése. Először megismertük a munkalapokat, feladatlapokat, ellenőrző lapokat, majd tájékozódni igyekeztünk a programozás kérdéseiben. Egy adott időpontban a nevelőtestület minden tagja elkészített egy a saját osztályában és szaktárgyából alkalmazandó "-lapot", amelyet az iskolavezetés legépeltetett, s annyi példányban sokszorosított, ahány tanuló a párhuzamos osztályokban tanult. Néhány rövidebb, de mégis több órás anyag rész programozására is történt kísérlet. Ezeket ugyancsak meghatározott időpontban - a tanmenetekkel szinkronban - az osztályokban kipróbáltuk, majd a tapasztalatok alapján - most már a nevelők belátása szerint - újabb alkalmazásra is sor került. Ez az eljárás nemcsak a módszer változatosabbá s ezáltal eredményesebbé tételéhez vezetett el bennünket, hanem a tanulókat is hozzászoktatta az ilyen természetű munkához, s így egy esetleges írásos eredményvizsgálat alkalmával jobb teljesítmények eléréséhez segítettük őket.

/:Megjegyzésként idekiváncozik, hogy az OPI egyik földrajz-programjának kipróbálása nálunk folyt. A kísérleti osztály tapasztalatai azonban nem egyértelműen igazolták az állandó programozás helyességét. Talán a programozással és a hagyományos módszerrel történő tanítás variálása lenne célszerűbb!:/

6. A pedagógiai szociológia és a szociometria alkalmazásának kérdései nemcsak a tanulókra vonatkoztatva, osztályszociogramok készítéséhez kerültek tárgyalásra iskolánkban, hanem e módszer alkalmazásának újabb területre való kiterjesztésére, a nevelők társas kapcsolatainak vizsgálatánál történő hasznosítására is kísér-

leteket tettünk. /Ezen értekezés egyes fejezeteiben erről részletesen szólnunk.:/

7. A koedukáció problémája egy volt leányiskolában igen jelentősen mutatkozott. A kérdést az iskola több fórumon /szülői értekezleten, tanulók közösgé előtt, nevelőtestületi gyűlésen/ tárgyalta, s saját elképzelésel és szerint még a hivatalos állásfoglalás, a felsőbb oktatásügyi szervek vonatkozó rendelkezéseinek megjelenése előtt megnyugtatóan megoldotta.
8. A gyakorlati foglalkozások bevezetésének kérdése vitatásánál a nevelés egyik fontos területének: a politechnikai képzés megvalósítása szolgáltatásának célja volt a kiindulási alap. Sikerként a testület tagjainak egymást hamar meggyőzni, mert országosan is az elsők között indult meg nálunk a gyakorlati foglalkozások oktatása, s azóta ezen a területen az iskola kiemelkedő eredményeket ért el.
9. Az idegen nyelvek oktatásának eredményesebbé tétele, a nyelvi tagozatu iskola megszervezésének gondolata hosszabb ideig tartó tárgyalások, viták után végső soron közös elhatározással lett valóssá. Ma már az alsótagozat III. osztályától kezdve a felső tagozat VIII. osztályáig órarend szerint heti 3, ill. 5 órában tanítjuk az orosz nyelvet, mellette fakultative a német nyelv oktatása is folyik, amely képzésben szintén a III-VIII. osztályos tanulók vehetnek részt. Itt még inkább - a teljes kiépülés óta eltelt rövid idő miatt - csak a törekvés korszerűségét értékelhetjük.
10. A napközis munka problémái megtárgyalására úgy jelentkeztek, ahogyan növekedett a társadalom igénye ez intézmények iránt. Ma már öt napközis csoportunk van, s jelenleg minden - létszám, illetve elhelyezés vonatkozásában jelentkező - igényt ki

tudunk előgiteni. S fokozatosan emelkedett a tanulm. munka színvonala is. Sikorult a napközi problémáját központivá tenni, s a nevelőtestület törődésének eredménye legozembetünőbben a napközisek /180-200 fő/ átlagos tanulmányi eredményében jelentkezik, amely átlag minden évben magasabb az iskolai tanulmányi átlagnál.

11. A család és az iskola kapcsolatának időszerű kérdéseit több ízben tárgyalta a nevelőtestület. Ennek a témakörnek az iskolából kiinduló igényesebb feldolgozására /pályázat, stb./ s ennek során többoldalu feltárásra, kutatójellegű munkára is sor került. Az eredmény a szülőknek az iskolához való ragaszkodásában, a család és az iskola kapcsolatának erősödésében kimutathatóan jelentkezik.

12. A haladó hagyományok ápolása és a szocialista hazafiságra nevelés az iskolai ünnepek útján - ismétlődő, többszörösen megvitatott téma, amelynek vetületeként az iskola életéből, gyakorlatából a következő megvalósult jelentősebb eseményeket emelhetjük ki:

a/ Iskolánk névadója tiszteletére születésének

140. évfordulója alkalmából domborművet és emléktáblát avattunk, valamint az emlékekből állandó kiállítást létesítettünk /1957./.

b/ Uttörőink a munkásorségtől és a nőtanácstól

csapatzászlót kaptak. Az avatóünnepséget városi jelentőségű megmozdulásként szerveztük /1958./

c/ Iskolánk két volt növendéke a "Vörös Brigád"

tagjaként tevékenykedett. Őket a németek és a nyilasok 1945 januárjában kivégezték. Tiszteletükre - országos szervek bevonásával - emléktáblát helyeztünk el az iskola épületében /1961./.

d/ Iskolánk névadója születésének 150. évfordulóján külön programot készítettünk és valósítottunk meg. A színvonalas ünnepek és pályáza-

tek a kívánt nevelőhatást elérték. /:Pl. az iskolában 60 irodalmi pályázati dolgozat gyűlt össze.:/. /1967./.

e/ Lakóhelyünk 600 éve város. Az ünnepségsorozat megvalósításának mind nevelőink, mind növendőkeink aktív részesei voltak /1968./.

f/ Az "ötvenéves évfordulók" ünnepsége során adódó nevelési lehetőségekre jól ügyelt a tantestület. A színvonalas rendezvények iskolán kívül is ismerést váltottak ki /1969./.

g/ Az iskola közel 100-éves. A centenáriusra már készül a nevelőttestület. A programot kidolgoztuk /a III.5. pont alatt ismertetve/, a megvalósítás folyamatosan történik, a majd 1970-ben a tanóvzáró ünnepélyen fejeződik be.

VI.

A PEDAGÓGIAI HATÁSPOK VIZSGÁLATA

A STATISZTIKAI ADATOK TÜKRÉBEN

A megjelölt fő feladat megoldása, a kitűzött cél jobb megközelítése érdekében az iskola tanulói közösségének elért eredményeit is számba kell vennünk. A pedagógia több területen igényli más tudományok segítségét, s az oktatás és a nevelés eredményeinek teljesebb feltárásában pl. a matematika jól hasznosítható. Egy-egy vizsgált területen egzakt módon, szabatos mérésekkel és számításokkal juthatunk konkrét és hasznosítható adatok birtokába.

Az alkalmazott statisztikai módszer változatainak /százalékszámítás, átlagszámítás/ segítségével tekintsünk át most az iskola oktató-nevelő munkájának ily módon mérhető és jellemző területeit, eredményeit.

1. A tankötelezettség végrehajtásával kapcsolatos utasítás fontos feladatot ad az iskolának is. Biztosítaniuk kell a körzetükbe tartozó területről a tankötelesek iskolába járását. Ezt a feladatot az iskola jól megoldotta. A hátrányos és veszélyeztetett tanulókra /pl. cigánytanulók/ külön figyelve a beiskolázás évek óta 100 %-os.

2. A tankötelezettség teljesítésével összefüggő fel-

adat a jó iskolába járási fegyelem kialakítása. Ennek egyik mutatója az igazolatlan mulasztások átlagának változását tükröző grafikon /5. számú melléklet/. Ez nagy haladást, komoly fejlődést bizonyít. Igazolja azt is, hogy a nevelőtestület ez irányban kifejtett intenzív nevelőmunkája az iskolához fűződő viszony kedvező alakulását eredményezte. /:Szükséges itt megjegyezni, hogy a grafikon igen "érzékeny", századrész napokat is feltüntet, tehát ezen egy-két tanuló esetleges "kilengései" is nagy változást idéznek elő, mint azt az 1966/67-es évnél is láthatjuk./

3. Az erkölcsi nevelés területén végzett munka eredményessége közvetlenül nehezen mérhető. Részeredményeket azonban tájékozódó célzatu felmérésekkel itt is szerezhethetünk. Annak ellenőrzéseként, hogy az erkölcsi nevelés egyik módszerét: a meggyőzést milyen eredménnyel alkalmazta a nevelőtestület, felmértük az ifjúság példakép-választásait /:6. táblázat, 90. oldal:/. Az összesített adatok megnyugtatóak s egyben a nevelőtestület hatékony munkájának is bizonyítékai. Az ifjúság előtt titkosan szavazva is - az összes választások 69 százalékában a szülők és a nevelők állanak példaképül. Külön figyelemreméltó az újabbkori történelmi hősök, a mártírok tisztelégének magas foka. A választásokban jelentősen csak a szülők és a nevelők előzik meg őket, a negyedik helyen állnak, s ez az eredmény az iskola volt tanulói közül mártírhaltalt halt személyek sorának felkutatása, tettüknek emléktáblával történet megörökítése és emlékek rendszeres ápolása nyomán következett be.

Más szempontból a felmérés azt is bizonyíthatja, hogy a nevelőknek a tanulói ifjúsághoz fűződő kapcsolatai is pozitívan fejlődnek, tanáraik szavára szívesen hallgatnak /a táblázat 2/b adata/,

6. táblázat
=====

Az iskola felső tagozatos tanulóinak példakép-választásai.

1. Milyen ember a példaképed?

	5.a	5.b	6.a	6.b	6.c	7.a	7.b	7.c	8.a	8.b	Össz.
a/ <u>szülőm</u>	32	34	27	22	30	41	34	34	35	22	309
b/ <u>nevelőm</u>	24	23	22	17	29	26	25	23	13	22	224
c/ fizikai munkás	1	5	-	3	4	1	2	3	1	1	21
d/ régi történelmi hős	2	1	-	2	-	6	2	6	2	2	23
e/ újabbkori történelmi személy, vagy <u>mártír</u>	6	1	2	-	1	9	1	6	7	4	37
f/ sportoló	-	3	7	5	4	7	9	9	12	4	60
g/ színész	12	2	-	2	6	2	3	6	1	2	36
h/ író	-	2	-	1	2	2	1	-	-	2	10
i/ egyéb művész	1	1	-	1	1	-	-	1	4	2	11
j/ tudós, felfedező	-	5	2	2	4	2	1	4	2	-	22
k/ más /barát, testvér/	7	-	1	-	2	-	1	3	-	1	15
l/ senki	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	4
m/ egyéb	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ö s s z e s e n :	85	77	61	56	83	96	81	96	75	62	772

2. Kinek a szavára hallgatasz legszívesebben?

	5.a	5.b	6.a	6.b	6.c	7.a	7.b	7.c	8.a	8.b	Össz.
a/ <u>szülőm</u>	41	30	26	25	32	41	37	41	41	29	343
b/ <u>nevelőm</u>	36	20	26	21	27	37	30	31	32	25	284
c/ más felnőtt	5	5	2	4	7	4	-	4	1	8	40
d/ barátom	-	5	4	2	3	2	6	4	8	3	37
e/ a papok	-	4	2	2	1	-	-	1	-	1	11
f/ más /testvér/	5	-	-	-	-	2	-	2	-	-	9
g/ senki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ö s s z e s e n :	87	64	59	54	70	86	73	83	82	66	724

4. Az értelmi nevelés során - a világnézet kialakulását elősegítendő - rendszeresen végzi alapozó munkáját az iskola. Az így szerzett tudás ugyan még nem meggyőződés, de az eredmény már a magatartásban, bizonyos kérdésekhez való viszonyulásban érzékelhetően mutatkozhat. Ilyen kapcsolatos kérdés a hitoktatásra való jelentkezés. Az iskola idevonatkozó adatait összegyűjtve, s a jelentkezettek számát a tanulói létszámhoz viszonyítva, százalékban kifejezve a 6. számú mellékletként csatolt grafikonon dolgoztuk fel. Bár a hitoktatásra való jelentkezés több tényezőtől függ, s ha a jelentkezések száma nem is fogható úgy fel, mint az értelmi nevelés eredményességét kifejező adat, mégis a kérdés kapcsolódása a nevelőtestületnek e vonatkozásban a tanulókra és a családra gyakorolt nevelőhatáshoz vitathatatlan. - 1955-től, amióta a nevelőtestület törzstagjai együtt dolgoznak, a hitoktatásra jelentkezések száma fokozatosan csökken /- s ugyanakkor a más úton hitoktatásban résztvevők száma sem emelkedik -/. A grafikon egy helyen "látsz", jelentős emelkedést is mutat, de ennek oka ismerős: az ellenforradalom. Azóta ismét fokozatos csökkenés tapasztalható. Mindezen jó eredmény ellenőre a nevelőtestület tudatában van, hogy számolnia kell még pl. a családi hitoktatás kedvezőtlen hatásaival.

5. Következetes nevelőmunkával döntően befolyásolható a tanulók magatartása. Ezt a rendelkezések szerint mérni, osztályozni is kell. Az iskola tanulóinak magatartási állapotát kifejező évi átlagokat a 7. számú melléklet szemlélteti. A számok évenként alig mutatnak valami változást, s ez azért is jelentkezik így, mert az utóbbi időben fokoztuk a követelményeket. A majdnem egyenes vonalú grafikon egy kiegyensúlyozott közösségre enged következtetni.

Az évi átlagok mellett szemléletes lehet még az egyes kategóriákban szereplők százaléka, amely a legutóbbi tanévben így alakult: példán 45,5 %, jó 41,5 %, változó 9 %, rossz 4 %. Példán és jó tehát a növendékek 87 %-a, ami az előbbi kedvező megállapítást támasztja alá.

A nevelői gyakorlat azt is igazolta, hogy a jutalmazás és büntetés alkalmazásában, ha az előbbi arányt növeljük, az kedvező hatást vált ki. Ezt is figyelembe véve pl. az utóbbi tanévben az iskola vezetés által kiadott írásbeli dicsőretek száma többszörösen meghaladta a figyelmoztatásokat. /Figyelmoztatás 14, dicsőret 193./

6. A tanulmányi átlagok realitásának vitatása napirenden van, ennek ellenőre hivatalos - bár nem egyedüli - értékmérőként fogadják el azt /pl. az érettségi eredménye, pontszáma az egyetemi felvételnél, vagy az általános iskolai átlag a gimnáziumi beírásnál/. A benne érvényesülő szubjektív elemek ellenőre tájékoztató jelleggel mi is elfogadjuk a tanítás eredményessége vizsgálatához. Az iskola tanulmányi átlagait feltüntető grafikon /8. számú melléklet:/ 15 év eredményeit mutatja. Ha ezeket az átlagokat nem abszolút számként vesszük, s nem is más iskolák eredményeihez hasonlítgatjuk, hanem önmagukhoz, illetve az ez évit az előzőkhöz viszonyítjuk, akkor egy erőteljes és türethető fejlődést állapíthatunk meg. A 3,3-es átlagtól hosszú és küzdelmes ut vezetett a 3,9-es iskolai tanulmányi eredményig. A fejlődés - az ábra szerint is - egyenes vonalú. Igaz, hogy az 1964-es esztendőben volt némi visszaesés, aminek ismert oka a körzetesítés, a külterületi tagiskolákból hozzánk került tanulók gyengébb előképzettsége. Ennek megszüntetését a nevelőtestület folyamatos feladatának tekinti.

7. A tanítás eredményességével szorosan összefügg az elégtelen rendűek, a bukások száma. A vizsgált iskolában régebben elfogadhatatlanul magas volt a százalék. Egy kötelező /általános/ iskolatípusban nem bukhat meg minden száz tanuló közül több, mint tíz! Vagy ha megbukik, ott valami hiba van. S volt is! Elsősorban a szemléletben, de gyenge volt a testület pedagógiai határfoka is. - Kitar-
tó munka nyomán itt is egészséges előrehaladás, a bukások számának csökkenése indult meg, amit a 9. számú mellékletként csatolt grafikon szemléltet. Ezt elemelve két helyen találunk jelentősebb ne-
gativ változást, ami az ellenforradalom és a kör-
zetesítés hatásaként jelentkezett, de mindkettő után a pozitív tendencia érvényesült.
8. Az iskola életének még egy másik abszolút számok-
kal is mérhető területét érdemes megvizsgálni, s
ez az ifjúsági könyvtár állománya és forgalma.
A vizsgálat két szempontból lényeges. Egyik: az
olvasás feltételeinek biztosítása, a könyvtári ál-
lomány gyarapítása, amit a nevelőtestület főként
nem költségvetésből, hanem társadalmi úton oldott
meg. A másik: a lehetőségekkel való élés, az olva-
sási kedv felébresztése, a könyvek forgalmazásának
biztosítása. A 10. sz. melléklet mindkét szempont-
ból megnyugtató adatokkal szolgál, s szembe-
vető fejlődést ábrázol. A könyvtár állománya tízenöt év
alatt 244 db-ról 2223 db-ra, majdnem tízszeresére
emelkedett. Egy tanulóra most átlagban 4 db mű jut.
Ugyanakkor az olvasottság is több mint ötszörösére
nővekedett.
- Az előbbieken a teljesség igénye nélkül vizsgált,
de jellemző iskolai munkaterületek eredményei, ada-
tai alapján az iskola munkájáról kedvezően nyilat-
kozhatunk.

VII.

A TANULÓI TELJESÍTMÉNY MINT A REALIZÁLÓDOTT

PEDAGÓGIAI HATÁSFOK JELENTKEZÉSE

A bevezető fejezetben a pedagógiai hatások körülírásánál annak "... az iskolai élet különböző területein elért eredményekben - végső soron a tanulók személyiségének fejlettségében - realizálódó ..." tulajdonságára történt már utalás. Ez szükségessé teszi a vizsgálatnak ilyen területre szóló kiterjesztését is. Az előbbi fejezetben az egész tanulói közösség statisztikai módszerrel mérhető jellemzőbb eredményeit vettük számba, most az egyéni tanulói teljesítményeket vizsgáljuk közelebbről. Igaz, hogy a kiemelkedő egyéni teljesítmények az adottságokon alapszanak, de ezek kibontakozása már a nevelők munkájának következménye.

Iskolán belül a teljesítmények megítélésében sok szubjektív elem érvényesülhet. Éppen ezért szükségesnek mutatkozik az összehasonlító módszer alkalmazása, amelyet a különböző iskolán kívüli versenyeken való szereplés is biztosít, ahol több helyről összesereglett ifju találkozik. Így más iskolák, más városok, és más megyék tanulóinak teljesítményeivel mérhetők össze saját tanítványaink eredményei, fejlettsége. Itt is szükségesnek látszik hangsúlyozni, hogy csak a versenyek alapján tájékozódni nem elégsé-

ges, azokat nem tekinthetjük biztos értékmérőknök, de feltétlenül egyik elemek lehetnek egy többoldalu feltárásnak.

Az iskola tanulói egyéni teljesítményeinek vizsgálatahoz az utóbbi három évben a különböző szintű versenyeken elért jelentősebb helyezéseket vesszük számba. Az adatokat az iskolai "Dokumentáció"-ból idézzük:

- a/ D.Gy. az UNESCO által rendezett nemzetközi gyermekrajz kiállításon díjat nyert. /1966./
- b/ N.J. a városi matematikai tanulmányi versenyen I., a megyei versenyen II. lett. /1967./
- c/ P.P. a városi matematikai versenyen II., a megyei versenyen is II. lett. /1967./
- d/ B.Zs. a városi orosz nyelvi tanulmányi versenyen I., a megyei versenyen III. helyezést ért el. /1967./
- e/ K.G. a városi orosz nyelvi tanulmányi versenyen I. díjat nyert. /1967./
- é/ C.I. a városi rajzpályázaton I. helyezést ért el. /1967./
- f/ K.G. a városi Arany János irodalmi emlékpályázaton I. díjat kapott. /1967./
- g/ A.E., K.J., Sz.K., T.Á., V.M., H.Zs., K.L. tanulók és az iskola népi táncsoportja az uttoró kulturális csereprogram városi bemutatóján "arany szint"-et teljesítettek. /1967./
- h/ Az iskola 5 fős csapata a városi irodalmi vetélkedőn I. helyezést ért el. /1967./
- i/ Az iskola 10 fős csapata a városi KRESZ vetélkedőn I. lett. /1967./
- j/ H.P. az uttoró olimpia városi, megyei és területi tornaversenyén egyaránt I. helyezést ért el. /1967./
- k/ R.L. tornából városi és megyei I. és területi II. lett. /1967./

- l/ N.J. az asztalitenisz bajnokságban városi I. és megyei III. helyezést ért el.
- m/ Az iskola kosárlabda-, kézilabda-, tornász- és labdarúgó csapatai városi bajnokságot nyertek./1967./
A leány kosárlabda-csapat megyei első lett.
- n/ K.L. a "Ki tud többet a Szovjetunióról" tólmáju városi vetélkedőn I. díjat nyert /jutalmul Moszkvába utazott/. /1967./
- o/ P.L. a városi jubileumi irodalmi pályázaton első lett. /1968./
- ó/ Az iskola tanulói a városi tanulmányi versenyen 16 első díjból 10 első díjat nyertek. /1968./
- ö/ N.J. a megyei tanulmányi versenyen matematikából II. lett. /1968./
- ő/ H.A. a megyei orosz nyelvi tanulmányi versenyen II. díjat kapott. /1968./
- p/ H.M. a megyei magyar nyelvi és irodalmi tanulmányi versenyen III. helyezést ért el. /1968./
- r/ B.J., M.N., L.Zs., T.Á., F.D., K.S. tanulók és az iskola kamarakórusa az úttörő kulturális sorogramle városi bemutatóján "arany szint"-et teljesítettek. /1968./
T.Á. szavalásból a megyei versenyen is arany-jelvényes lett. /1968./
- s/ Sportversenyeken Sz.J., J.L., R.L., V.K., H.B., valamint a négytusa-csapat, a tornászcsapat és a kosárlabda-csapat nyert városi bajnokságot. /1968./
- t/ M.I. sífutásban, R.L. tornában és a leánycsapat kosárlabdában megyei bajnok lett. /1968./
M.I. sífutásban országos II. helyezést ért el.
- u/ H.M., F.D., K.I., A.M., T.I., R.L., és H.A. a városi tanulmányi versenyeken első helyezettek lettek.
R.L. a megyei versenyen is I., H.A. pedig II. lett. /1969./
- ú/ L.Zs., H.Á., T.J., F.T., M.N., C.E., T.Á. és P.Á.

az uttörő kulturális sorozatunk városi bemutatóján "arany színt"-et ért el. /1969./

v/ B.N. és F.I. a városi népdal és népi zene vetélkedőn első helyezést ért el. /1969./

z/ A városi sportversenyeken Sz.J., H.A., H.J., Sz.E., Sz.T., R.Zs., U.P., Sz.B., K.T., K.S., U.P., valamint a kőzilabda-csapat, a tornászcsapat, a nőgyűtusa-csapat, a háromtusa-csapat és a kosárlabda-csapat nyert bajnokságot. /1969./

x/ H.J., B.K., J.K. és a háromtusa-csapat, valamint a leány és a fiú kosárlabda-csapatok a megyei bajnokság címet is elnyerték. /1969./

y/ A leány kosárlabda-csapat területi bajnokságot is nyert, s ezzel bejutott az országos döntőbe. A fiúcsapat a területi versenyen II. helyezést ért el. /1969./

És így tovább!

Ezek az eredmények meggyőző erejűek. Azt igazolják, hogy az iskola, a nevelőtestület a tanulók adottságainak továbbfejlesztését, a képességek kialakítását jól előmozdítja, illetve eredményesen végzi.

VIII.

A NEVELŐBRŐ MÉRÉSÉNEK EGYÉB MÓDSZERE :

AZ ISKOLA HIVATALOS ELLENŐREINEK VÉLEMÉNYE

Az iskolák közvetlen irányítója felettes oktatásügyi szervek, a megyei, járási, városi művelődésügyi osztályok. A munka bírálói az iskolák és a nevelők ellenőrzését s a teljesítmények mérését és végző általános és szakfelügyelők. Bennünket is rendszeresen látogattak, s volt olyan időszak, amikor egy iskolai évben husz körül járt a különböző ellenőrzések száma. Ezek az alkalmak részben arra szolgáltak, hogy a nevelők szaktárgyaik vonatkozásában tájékoztatást, segítséget kapjanak, másrészt azonban a felügyelet ellenőrzési funkcióját gyakorolva különböző módon vizsgálta a nevelők oktató-nevelő munkáját, annak eredményeit. Megkísérelte mérni egyes részterületeken a tanulók teljesítményét is. Egy-egy ilyen látogatás alkalmával lehetőség nyílik az iskola életébe történő betekintésre, s ha nem is teljes képet, de használható adatokat kapunk a nevelőtestület pedagógiai hatásfokának megállapításához. S hogy ezt nálunk milyennek találták, azt igazolják a látogatási jegyzőkönyvek és az ellenőrzési naplók. Ezek bejegyzéseiből eredeti megfogalmazásban több területre, minél több tantárgy oktatására és nevelőre kiterjedően, illetve vonatkozóan idézünk néhányat - kommentár nélkül.

- a/ "Az iskolai, osztályfőnöki, szakköri, munkaközösségi munkatervek példásak. Órarend, szaktárgyi felosztás az adott körülmények között teljesen megfelel.... Mulasztás alig van... Igazgató iskolavezetőse, irányító és nevelő munkája kiemelkedő. Minden megmozdulás példás és határozott."
/:P.F. magyar-történelem szakos szakfelügyelő;
1955.IX.9.:/
- b/ "A biológia oktatása... nagyszerűen van biztosítva. Kifogástalan előkészület... alapos szemléltetés..."
/:V.S. biológia-földrajz szakos szakfelügyelő;
1956.I.31.:/
- c/ "Az órákra nevelők alaposan felkészülnek. Az órák vezetése didaktikai, módszertani szempontból helyesen történik."
/:I.I. matematika-fizika szakos szakfelügyelő;
1956.II.2.:/
- d/ "Mulasztás alig van az iskolában. A tantermek tiszták, virágosak. A meglátogatott órák fegyelme példás."
/:P.F. magyar-történelem szakos szakfelügyelő;
1957.V.16.:/
- e/ "Az év végi munka tervszerűen, szervezotlen folyik. A felső tagozatos osztályokban az egyes tárgyak összefoglalói eredményes munkát mutattak."
/:D.S. járási műv.osztályvezető; 1957.VI.12.:/
- f/ "Kisérletező oktatási módszerrel tanít, a tanulókat gondolkodásra neveli, amit az óra végén Dr. D.L-né KPTI tanszékvezető kérdéseire adott feleletek is igazolnak...
Az óra vezetése nyugodt, a gondolkodásra kellő időt biztosít, a tanulókat helyesen foglalkoztatja... a tanulók az anyagot értik."
/:G.R.megyei kémia szakos felügyelő; 1957.XI.12.:/
- g/ "A meglátogatott órák eredménye elmélyült, komoly munkát bizonyít."

/:L.L-né orosz szakos szakfelügyelő; 1959.IX.15.:/

h/ "Igazgató és helyettese törődik a napközi munkájával. Ez a törődés belső tartalmi munkájában is meglatosik a napközis csoportoknak."

/:A.Z. napközis szakfelügyelő; 1962.II.6.:/

i/ "Felmérést végeztem számtan, irás- és olvasásból. Az eredmények mind a három tárgyból jók, megfelelnek a tantervi követelményeknek."

/:L.T. alsó tagozatos szakfelügyelő; 1962.VI.7.:/

j/ "A nevelők a dolgozatokat gondosan, elemző megjegyzésekkel ellátva javították, s reálisan osztályozták."

/:G.I. megyei felügyelő; 1962.VI.8.:/

k/ "A tanóvzáró értekezéslet jegyzőkönyvét jóváhagyom a következő megjegyzéssel: A jegyzőkönyv külső alakja gondos, mintaszerű. Röviden, könnyen és jól áttekinthető módon nyújt képet az iskola oktató-nevelő munkájáról. Ellenőrizhető adatokkal alátámasztott igazi elemző dokumentum."

/:K.L. városi műv.osztályvezető; 1962.VII.24.:/

l/ "A nevelők mind határozott, szilárd tudást igényelnek... A meglátogatott osztályokban mindenütt megértették az anyagot, s meg is tanulták az órán... Ki kell emelni, hogy az új anyagot - az iskolareform irányelveinek megfelelően - érzelmet és értelmet megragadó módon tanították... Minden meglátogatott nevelő jól tagolt, alapos óravázlatot készített... igazgató az iskola vezetésében a korszerűsítést az oktatási színvonal emelését, az erkölcsi-politikai nevelés elmélyítését tartja szem előtt. Nevelőitől igényes munkát követel... igazgatóhelyettes kitűnő nevelő, jó, kartárs. Az iskola irattárát és dokumentációját példás rendben vezeti."

/:P.F. magyar-történelem szakos szakfelügyelő;
1963.III.12.:/

m/ "A kartársak a nevelés kérdésével sokat törődnek. Ezt igazolták az osztályokban az erkölcsi, eszmei-

politikai nevelés területén végzett felmérések is ... A közösségi szellem fejlesztését a felelősök rendszerőnek megszervezésővel szolgálják... A tanulók nagy többsőge nagy aktivitással vesz részt a munkában. A nevelők dorgálás helyett jó pedagógiai módszerrel a dícsőretet, buzdítást alkalmazzák munkájuk közben... Az igazgató és helyettese által kapott utbaigazítást mindenkor szívesen vállalják a kartársak...

A füzetek vezetése egysőges... A tanulók olvasási készsőge jó... A tanulók írásbeli munkája általában szép, gondos... Sokrőtő, alapos szemlőltetés során a földrajzi alapfogalmak tiszták... Jól érezhető a régebben együttműködő nevelőtestület belső koncentráciőja. Tőretlen az egymásra épölő osztályokban folyó oktató-nevelő munka."

/:Dr.V.J-nő alsó tagozatos szakfelügyelő;
1963.III.13.:/

n/ "Igazgató 130, igazgatóhelyettes 94 órát látogatott. A látogatásokról mindketten minden tekintetben kitőnő feljegyzéseket vezetnek... Összegezve: az igazgató és helyettesének ilyen irányu munkáját példamutatónak, kiválónak találtam."

/:K.L. városi mőv. osztályvezető; 1963.V.25.:/

o/ "Megállapítható, hogy a nevelők őlnak a szemlőltetés lehetősőgeivel. Ezen az uton kell tovább haladni."

/:K.L. városi mőv. osztályvezető; 1964.II.27.:/

p/ "A gyakorlőkert állapota rendszeres és pontos munkát tükröz. Annak betelepítése és vetésterve a tanterv teljesmértékő végrehajtását lehetővé teszi."

/:J.I. a gyak.foglalkozások szakfelügyelője;
1965.V.28.:/

r/ "A tanulóközösség helyzete szorosan összefőgg az uttőrőcsapat munkájával. A jó uttőrőcsapat a legbiztosabb alap a helyesen őrtelmezett tanulóközössőg kialakításához. Az iskola, sokéves tapasztala-

tok birtokában igen jó uttörőcsapatot alakított ki. Munkájukat, tevékenységüket, a csapatvezetőség jó munkáját a sok dicsőreten, kitüntetésen kívül jellemzi a legutóbbi versenyeken, kulturális szeregszemlén elért igen jó eredmény... Tanulmányi eredményük is igen jó... Az iskolának a szülői házzal való kapcsolata jó... Az elmondottak összegezéseként megállapítható, hogy az iskolavezetés és a nevelők igen jó munkát végeztek."

/:D.T. tanulmányi felügyelő; 1966.VI.22.:/

s/ "A látott órákon azt tapasztaltam, hogy a nevelők az órára való felkészülés során elgondolták, hogyan lehetne minél eredményesebben fejleszteni a tanulók önálló gondolkodását... A személyiség megismerése nyomán külön gonddal és szeretettel foglalkoznak a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulókkal."

/:Dr.V.J-né alsó tagozatos szakfelügyelő;
1968.II.16.:/

t/ "Az ifjúsági könyvtár állománya 2223 kötet. Megállapítható, hogy a tanulók szeretnek olvasni, s hogy a könyvtár fejlesztése szivügye az iskolának. Az 1968-ban kiadott könyvtári alapjegyzék szerint előírt könyv többségében megtalálható. Ez a jelenség működési területemen egyedülálló. A kötelező és az ajánlott olvasmányok ellátásában is példaképül állhat az iskola... Az iskolavezetés lelkes híve és követője a korszerű pedagógiának. Az új módszeres eljárásokat csak sikerült és bizonyított kísérletek után vezetik be. Az igazgatóság az elmélet és a gyakorlat egységét valósította meg az iskola oktató-nevelő munkájában.

/:P.F. magyar-történelem szakos szakfelügyelő;
1969.V.13.:/

u/ "Az iskolában folyó többféle kutató és kísérletező munka tervszerű és gondos iskolavezetést és igen lelkiismeretes végrehajtást bizonyít."

/:D.T. általános felügyelő; 1969.V.17.:/

v/ "... Megállapítom, hogy az elmúlt tanév munkájának értékeléséről készített jegyzőkönyv az oktató-nevelő munka vonatkozásában minden szakterületen maximálisan kielégíti a követelményeket... Az iskola munkája jó úgy az oktatás-nevelés, mint az egyéb munkaterületek vonatkozásában... A pontos és tartalmas beszámolóért dicsőret illeti az egész tantestületet."

/:H.A. városi műv. osztályvezető; 1969.VII.9.:/

IX.

ÖSSZEKÖZÉS

=====

Értekezésünk bevezetőjében azt állapítottuk meg, hogy állandóan növekszik a szervezett nevelésben résztvevők száma s ugyanakkor mind fokozottabban észlelhetők az iskolával szembeni elvárások is. Ezt az intézményes nevelés bővülésével párhuzamosan jelentkező minőségi vonatkozású társadalmi igényt folyamatosan és emelkedő színvonalon kielégíteni csak pedagógus kollektívák és mindinkább csak azok az egységes nevelői közösségek képesek, melyekben az összehozott nevelőerő fejlesztését, a pedagógiai hatásfok növelését napirenden tartják. Az iskolai munka intenzitásának, a nevelés eredményességének fokozása érdekében tehát alapkérdés, mindenütt permanens feladat a nevelőtestületi közösség fejlesztése. Ez egyideig elemi, hagyományos módszerekkel is történhet, de a nevelőtestület és az iskolaközösség egy bizonyos fejlettségi fokán a továbbhaladás már csak bonyolultabb, igényesebb eljárások alkalmazásával valósítható meg.

Az összetettebb fejlesztési eljárások alkalmazása során első teendők a kiindulási szint megállapítása, hiszen ahhoz, hogy tovább léphessünk a jelenlegi helyzetet kell alaposan ismernünk. E feladat megoldásához komplex vizsgálat lefolytatása szükséges, amelynek ajánlható módszerei a megfigyelés, a kísérlet, a beszélgetés és a kérdőív, a tevékenység eredményeinek elemzése, a statisztikai eljárások és a szociometria.

A feltárás alkalmával az iskola tárgyi és személyi feltételeinek számbavétele mellett ajánlatos a nevelők szociális körülményeinek, szabad idejük felhasználásának és személyes kapcsolatrendszerüknek, valamint a tantestület pedagógiai-politikai-ideológiai egységének vizsgálata. Szükséges-

nek mutatkozik a nevelőközösség élettartamának és az iskolán belüli szervezetek működésének elemzése is. Külön figyelmet érdemelnek a vezetés problematikája, a stílus, a tervszerűség és a szervezés kérdései. A nevelőtestületet foglalkoztató pedagógiai témák, a nevelésben-oktatásban alkalmazott eljárások számbavétele hasznos következtetések eredője lehet. S ha még felfigyelünk az iskolaközösség számokkal kifejezhető eredményeire, a tanulói teljesítményekre, valamint az iskoláról kialakult hivatalos szakvéleményekre is, akkor elegendő adat áll rendelkezésünkre az iskolaközösség fejlettségi szintjének, a nevelőtestület pedagógiai hatásfokának megállapításához.

A gyűjtött tényanyag feldolgozása, a fő témához kapcsolódó problémák fejtegetése, a sokoldalú vizsgálódás alkalmat ad a pedagógiai következtetésekre és a soron következő tennivalók helyes meghatározására.

Adott esetben - a vizsgált iskolában - az egyes fejezetekben feltárt kedvező tapasztalatok nyomán összegezésként azt állapíthatjuk meg, hogy a nevelőtestület hatékony munkája eredményével az általános iskola célját jól megközelelti, a társadalom igénye kielégítésének során feladatait helyesen oldja meg, vagyis az iskola nevelői közösségének pedagógiai hatásfoka igen magas. Ugyanakkor a kollektiva továbbfejlesztése érdekében világosan kirajzolódtak a teendők is, amelyekre az elemzésnek során utaltunk.

Legvégül úgy érezzük, hogy ez a feltárás nemcsak a mi iskolánkat segítheti. Sok hasonló fejlettségi fokon álló iskola - speciális helyzetének figyelembe vétele mellett - az általunk összeállított és kipróbált módszerek segítségével továbbfejlesztheti nevelőtestületi közösségét s így ez a komplex vizsgálat alkalmas lehet más iskolákban is a pedagógiai hatásfok növelésére.

X.

M E L L É K L E T E K :
=====

1. A Szülők Akadémiájának programja; 1962.
2. A Szülők Akadémiájának programja; 1966.
3. Kérdőív a tanulók körében végzett közvélemény-
kutatáshoz.
4. Az iskola éves munkaterve; 1968/69.
5. Grafikon az igazolatlan mulasztások alakulásáról.
6. A hitoktatás csökkenésének grafikonja.
7. A tanulók magatartásának grafikonja.
8. Az iskola tanulmányi átlagait tükröző grafikon.
9. Az elégtelen rendűség alakulása grafikonon ábrázolva.
10. Az ifjúsági könyvtár jellemző adatai grafikonon.

"13/1962.

szülőnek,

.....
M E G H I V Ó
=====

Kedves Szülő !

Valamennyien derék, becsületes embereket szeretnénk nevelni gyermekeinkből. Ez komoly feladatot jelent nemcsak az iskola, de minden szülő számára is. Ehhez szükséges az is, hogy a szülők alapos pedagógiai ismeretekkel rendelkezzenek. Ezt kívánjuk elősegíteni azzal, hogy ebben az évben az iskola és a szülői munkaközösség vezetősége határozata alapján a nevelési ismeretek elmélyítése, a színvonal további emelése érdekében öt előadásból álló Szülők Akadémiáját indítunk. Több témát meghívott előadó dolgoz fel. Az igen érdekesnek, színvonalasnak és hasznosnak ígérkező előadásokat az alábbiak szerint terveztük:

1. A gyermek fejlődésével járó nevelési problémák.
Nevelési eljárások a kamaszkodó gyermekeknél.
Előadó: Dr.F.K. igazgató-főorvos
2. A kettős nevelés problémája. Világnézeti kérdések.
Előadó: V.P. újságíró
3. Gyermekeink jövője, helyzete a szocialista társadalomban. Pályaválasztás.
Előadó: Dr.M.L-né főiskolai tanár
4. A közösségi nevelés. A közösség nevelő ereje.
Előadó: Dr.R.B. egyetemi tanár
5. Munkára nevelés a családban és az iskolában.
Előadó: D.K.G. igazgató

Az előadásokra ezúton minden kedves szülőt szeretettel hívunk és várunk. A témák mindenkit érintenek, minden, gyermeke jövőjével törődő szülő számára hasznosak. Reméljük, hogy a kedves szülőknapi munkájuk, gondjuk mellett is szakitanak időt az előadások meghallgatására és a január 15-én induló és kéthetenként ugyanabban az időben ismétlődő Szülők Akadémiájának szorgalmas látogatói lesznek.

..... 1962. január hó 9.

P.H.

Sz.L.
SzM.clnők

D.K.G.
igazgató"

"13-12/1966.

részére,

M E G H I V Ó
=====

Iskolánk Szülői Munkaközössége és nevelőtestülete a gyermek nevelésében adódó feladatok jobb megoldásának segítése, a családi és iskolai nevelés összhangjának fejlesztése, a szülők pedagógiai műveltségének emelése érdekében - meghívott előadók közreműködésével - SZÜLŐK AKADÉMIÁJA előadás-sorozatot indít.

Ezen alkalmakra Címzettet ezúton tisztelettel meghívjuk és szeretettel várjuk.

....., 1966. november hó 15.

K.T-nő
Sz.M. elnök

D.K.G.
igazgató

A Szülők Akadémiájának programja:

1. előadás: Az erkölcsi nevelés hatása a tanulók világnézetének formálásában.
Előadó: Dr.N-nő Dr.V.M. egyetemi adjunktus
2. előadás: A pályaválasztás problémájának neveléslélektani összefüggései.
Előadó: Dr.N.K. egyetemi adjunktus
3. előadás: A tanulói teljesítmény objektív elbírálásának lehetőségei.
Előadó: Dr.N.J. egyetemi adjunktus
4. előadás: Az ifjúsági irodalom személyiségformáló hatása.
Előadó: Dr.O.S. egyetemi adjunktus
5. előadás: A serdülőkor egészségügyi problémái; a gyermek fiziológiai és pszichológiai állapotának összefüggései.
Előadó: Dr.F.K. főorvos
6. előadás: A szocialista hazafiságra nevelés időszori kérdései a családban.
Előadó: V.F. újságíró

Az előadásokat az iskola IV. Mentovich u. 2. szám alatti épületében tartjuk.

Az előadások látogatása, meghallgatása díjtalan."

K É R D Ő I V

Szeretnénk, ha jobban szeretnétek iskolátokat, a tanulást. Azt kívánjuk elérni, hogy itt otthon érezzétek magatokat, és jó eredményeket érjete el. Segítsétek okos bírálattal, javaslattal abban, hogy mit csináljunk jobban.

Véleményeteket írásban juttathatjátok el hozzánk. Az alábbi kérdésekre válaszoljatok megfontoltan. Minden jó ötletet igyekszünk majd megvalósítani.

1. Mit tennél másköppen - tanulásoddal kapcsolatban - szüleid helyében?

2. Osztályfőnököd segítőként milyen intézkedéseket tennél?

3. Az iskola igazgatójául téged neveztek ki. Milyen változtatásokat rendelnél el?

4. Te vagy a csapatvezető. Hogyan szereznél örömet az utőröknek?

5. Az iskolasegédok és fűtők /Dezső bácsi, Józsi bácsi, Gyuri bácsi/ munkáját hogyan tennéd jobbá, hol javítanál?

6. Ha most is jól érzed magad az iskolában, ha előgedett vagy a jelenlegi helyzettel, akkor a következő négyzetnek húzd meg az átlóját:

"

.....

ÁLTALÁNOS ISKOLA

M U N K A T E R V E

=====

/1968-69/

I.

AZ ELMÚLT ISKOLAI ÉVBEN MEGOLDOTT FELADATOK ÉRTÉKELESE,
AZ ISKOLAKÖZÖSSÉG HELYZETÉNEK ELEMZÉSE

Iskolaközösségünk életének, tevékenységének eszmei vonalát a párt idevonatkozó irányelvei határozták meg.

Munkánkat - mint minden évben - az oktatásügyi hatóságok, felettes szerveink irányítása, utasítása, utmutatása alapján végeztük, nyomtétatosan ügyelve az iskolareform sokrétű szempontjainak megvalósítására.

Ezeket az utmutatásokat, rendelkezéseket alkalmazva, illetve megoldva figyelembe vettük iskolánk sajátosságait és az előző célkitűzéseink során már elért jó eredményeit, s így határoztuk meg a részfeladatokat. A szükséges tenni-valókat rögzítettük és a végrehajtást félővenként értékel-
tük.

A tanév végén egy-egy fő területet vizsgálva a következő lényegesebb megállapításokat tettük:

1. A nevelőtestületi egység alakulása:

Az eszmei pedagógiai-politikai egység fejlett. Ez mérhető volt az egységesebb eljárások alkalmazásában, a jobb eredmények elérésében, a vezető tanácsainak teljesebb megfogadásában, a párt irányvonalának követésében.

A nevelői közösség egységét többféle módszerrel vizsgáltuk, s eredményül igen kedvező adatokat kaptunk. A testület a társasközösségi viszony tekintetében "tömbszervezet" mutat, s ez a pedagógiai határfok javulását segítette.

A pedagógia alapvető kérdéseiben egyetértő és valló nevelőtestületünk átlagon felüli, igen jó közösség. Ez az

alapja a jó munkának, amelynek hi tükörképei a tanóv végi számszerű adatok.

A nevelői továbbképzés, önképzés érdekében rendszeresen részt vettünk a szakmai munkaközösségek munkájában. Azok vezetésében városi szinten öt kartársunk tevékenykedett. Az önképzés szervezetté és folyamatosabbá tétele érdekében közzétettük az egyes nevelők számára ajánlott továbbképzési irodalmat. A testület tagjai közül egyetemi tanulmányait két fő fejezte be, ugyanitt tanul még egy fő, főiskolai államvizsgára készül egy fő, marxista egyetemre járt három kartársunk, s ez utóbbira jelentkezett még öt nevelő.

Az osztályfőnöki munkákkal - a tervezés és szintelemzés, valamint a feladatmeghatározás és a koordinálás kérdéseivel - külön is, több ízben foglalkoztunk. Az osztályfőnöki munkaközösség jól ható tényező volt. Az osztályfőnöki munka színvonala emelkedett.

Több nevelő a csoportfoglalkozásokról és a tanulói személyiség sokoldalabb feltárására megfigyeléseket, feljegyzéseket végzett. Ez lehetővé tette a közösségi nevelés és az egyéni bánásmód jobb összehangolását. A Nevelési Tervben ajánlott tevékenységi formák tervszerű felhasználásának módját megtaláltuk. Minden nevelő napi vázlatában rögzítette a felhasznált, ajánlott tevékenységi formát.

Kiemelten törődtünk a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésével, valamint a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű tanulókkal való foglalkozás eredményesebbé tételével. Az egyes osztályokban az aktív, az uttörőmagra való támaszkodás kellő szintű volt.

Sikerült jól megvalósítani a koncentrált nevelői hatás fokozása céljából tervezett feladatokat. Jól oldottuk meg a 8. osztályos tanulók pályáirányítási munkáját is.

Írásos iskolai és osztályfőnöki tervezéseinket más iskolák is kölcsönkérték, felhasználták. Az eredményt ezzel ítélhetjük jónak, hogy további előrelépést, a tervezésben a konkretizálás jobb megvalósítását tűzzük ki feladatuk a következő évre.

A vezetés igyekezett - az egyszemélyi felelősség mellett - a demokratizmus szélesítésére, lehetőséget adott a jogok, de egyben a kötelességek gyakorlására, teljesítésére.

Az iskolatanács jó segítője volt a vezetésnek a feladatok, a különböző tervek kidolgozásában. Tapasztalataink igazolják, hogy a testület és a vezetés között jó összekötő kapcsolatot tud teremteni a tennivalók tervezése és megoldása érdekében. Egyre inkább betölti aktív pedagógiai tanácsadó szerepét.

Az uttörő csapatvezetőség munkája egyre aktívabb, eredményesebb. Az uttörő- és diáktanács működése is szükséges. Jó szolgálatokat tud ellátni, és lehet számítani a segítségére.

Az iskola SzM választmánya is hasznosan tevékenykedett. Aktívan dolgozott a család és az iskola kapcsolatának erősítésén.

2. A tanulói közösség fejlődése, a tanulók eredményei:

a/ A neveltségi szint megállapítása valamennyiünknek elmélyülést és sok figyelmet kívánó feladata volt. Ennek során a k ö z ö s s é g i n e v e l é s helyzetét

külön és alaposan vizsgáltuk. Megállapításaink szerint tanulóink neveltségi szintje megfelelő. Ezt a tényt saját tapasztalataink, az osztályvezetők, osztályfőnökök szintelemzései, valamint a tanulmányi versenyek, a kultúra és a sport frontján történt szerepléseik eredményei is igazolják.

A nevelőtestület megfigyeléseiből és az ellenőrzések tapasztalataiból megállapítottuk, hogy tanulóink magatartása kedvezően alakult az iskolában. Az elismerés és dicséret különböző fokozatainak nagyobb százalékban való alkalmazása eredményezte azt, hogy az iskola tanulóinak magatartási átlaga év végén 4,3 volt. Tanulóink csaknem fele példás magatartású.

Javítanunk kell még tanulóink iskolán kívüli magatartását, alkalmazva az ellenőrzés, a felelősségrevonás többféle módszereit.

A szorgalom 3,8-es átlagában kifejezésre juttattuk a Rendtartás által megkívánt fokozottabb követelményeket.

A közösség fejlettségi szintjét nem egyedül a fegyelem és a szorgalom alakulásából állapítottuk meg. Figyelembe vettük a tanulók egymást segítő készségét, a szocialista tulajdonhoz való viszonyukat, a cigánytanulók helyzetét, ezeknek az iskolaközösségbe történő beilleszkedését.

A hátrányos helyzetű tanulók segítségével egész évben folyamatosan foglalkoztunk. A gyermek- és ifjúságvédelmi megbízottak nyilvántartották őket, korrepetálásukat az osztályfőnökök is szorgalmazták, napköziben való elhelyezésüket biztosítottuk. Mindezek vonatkozásában előrehaladásról számolhatunk be.

A közösséggé formálás jó úton halad. Ennek az ez évi egyik főfeladatunknak kétségtelenül eredményei vannak. E téren még előbbre lehet majd jutni, ha az egyes közösségekben meglévő belső - törvényszerű - mozgásokat, a tanulóknak egymáshoz fűződő kapcsolatait nem csupán a tapasztalatok alapján kísérvük figyelemmel.

Az uttörőcsapatok munkája igen eredményes volt ebben az esztendőben is. Munkatervüket végrehajtották, sok segítséget adtak a nevelési feladatok megoldásához /pl. hazafias nevelés/. Az uttörőcsapatok munkájának irányításával a nevelőtestület minden tagja törődött, a feladatok megoldásához segítséget adott.

Az Auróra és a Csapatzászló becsületéért-akció szép programot biztosított számukra, amely mellett a sajátos feladatokat is meg tudták oldani.

Sikeres volt tanulóinknak a takarékosagra történő nevelése. A tanulónkénti 154 Ft-os átlag a városi első helyezést jelentette.

b/ A t a n a n y a g e l s a j á t i t t a t á s a,
a tanulmányi színvonal alakulása kedvező volt. Az iskola tanulmányi átlaga 3,7. Igen kedvező a bukási százalék: 3,9. A tanyáról bejáró tanulók alapismereteiben meglévő problémák az elbírálásnál még most is jelentkeztek.

Minden tanmenet a Tanterv figyelembevételével készült, s azokat maradék nélkül a kívánt és lehetséges fokon megvalósítottuk, végrehajtottuk.

A jó eredmények elérésében segítséget jelentettek a korrepetálások, amelyeket azonban továbbra is fokoznunk kell.

c/ Az alapkészségek fejlesztésevel rendszeresen foglalkoztunk. Különösen az olvasási és számolási alapkészségek fejlesztésével, módszertani kérdéseivel törődtünk. Bár a készség szint az előző évhez viszonyítva viszonyítva javulást mutat, kialakításukban akad bőven tennivaló.

d/ A gyakorlati munkák végzése sorában első helyen helyen kell említeni az iskolai órarend szerint végzett gyakorlati foglalkozásokat. Az 1-8. osztályokban e tárgyat kitűnő eredménnyel tanítottuk. A továbbhaladás érdekében a feltételeket még javítanunk kell. A Rákóczi u. 6. szám alatti objektum birtokbavételével új távlatok lehetőségére nyílt meg.

A tanítás nélküli munkanapok felhasználása is értékes volt.

Hasznos társadalmi munkát végeztek a növendékek a mezőgazdaságban, az iparban és a városban is /pl. faültetés, hulladékgyűjtés, vízvezetés/. Továbbra is törődnünk kell ezen munkáknál a jó előkészítésre, szervezésre. Itt elsősorban a napköziben töltött idő alatt végezhető tevékenységekre gondolunk.

Folytattuk a tanulóknak a családban végzett munkára történő céltudatos irányítását. A szülőkkel ilyen vonatkozásban kapcsolatot teremtettünk, de még további felvilágosító munkára van szükség e téren is.

e/ A tanulók iskolán kívüli tevékenységét törekedtünk mind jobban irányítani, azonban ez a törekvés nem hozta meg a kívánt eredményt. Még jobban ki kellene terjesztenie az iskolának a nap minden szakában a tanulókra gyakorolt hatását, és az lenne kedvező, ha a tanulók iskolán kívüli tevékenységét a hét minden napján irányítani tudnánk.

A tanítási időn kívül az öt napközis csoport megfelelő programot, ellenőrzést adott tanulóinknak. Gyűjtési alapösztűnüket elégitette ki a tantervi követelményeknek megfelelő gyűjtemények összeállítása.

Kedvező volt az uttorőzervezet munkája, hatása. Sikeresek voltak rendezvényeink, helytálltak uttorőzink a kulturális seregszemlén és versenyeken is. Ezeken a versenyeken hét arany szintet, tizenhét ezüst szintet és hat bronz szintet teljesítették. Magasabb szintű versenyeken, illetve pályázatokon is /irodalmi, rajz, Ki tud többet a SzU-ról?/ díjakat nyertünk.

A városi ünnepélyeken, rendezvényeken részt vettünk. tanulmányi kirándulásaink, üzem- és tesz-látogatásaink mint nevelési alkalmak jól kamatoztak. A tanulmányi kirándulások szervezésénél, azok koordinálásánál kell még munkánkat fokoznunk.

3. A Szülői Munkaközösség tevékenysége, az iskola és a társadalom kapcsolata:

a/ A szülők segítségét elsősorban a pedagógiai munkához igényeltük. A szülők szívesen működtek velünk együtt, érdeklődtek gyermekeik haladása felől, és döntő többségükben az alapvető pedagógiai kérdésekben velünk egyetértettek. Munkájuk főként osztálykeretben folyt, s

mind osztály-, mind iskolai vonatkozásban elfogadták a nevelők irányítását.

Látnunk kell azonban, hogy ez az egyetértés nem minden kérdésben azonos foku. Így nálunk is fennáll még a nevelés kettőssége mind tartalmi /világnézeti/, mind módszer /fegyelmezés/ vonatkozásában.

b/ A család és iskola kapcsolatának további erősítése megtörtént. Igen eredményesek voltak a családlátogatások /695/, amelybe a szülői munkaközösségi aktivákat is bekapcsoltuk. Ezek számát azonban fokozni kell.

Még általánosabbá kell tennünk a tanulók ellenőrzőjének használatát.

A Nevelési Terv iskolánkban történő alkalmazásával párhuzamosan a szülők körében tovább kell propagálni a terv népszerű változatának használatát, illetve alkalmazását.

c/ A szülők érdeklődnek az iskola dolgai iránt. Számtalan alkalommal adták ennek tanubizonyosságát. A számokkal is kifejezhető közhasznú társadalmi munkájuk értéke 90 ezer forint. Ez hosszú évek óta az egyik legnagyobb értékű támogatás, amelyről csak az elismerés hangján szólhatunk.

d/ A szülők, a felnőttek pedagógiai műveltségének színvonalának emelése érdekében igen eredményes munkát végeztünk: családlátogatások és szülői értekezletek alkalmával.

A SzM-nek idevonatkozó munkaterve hasznos segítségnek bizonyult.

Középfoku esti tagozaton 21 felnőtt végzett, illetve érettségizett eredményesen nálunk.

e/ Az iskola zárt ságának feloldása érdekében kezdeményező lépéseket tettünk. Az iskola és a társadalom kapcsolatának erősítését szolgálták az üzem- és tsz-látogatások.

A többször kezdeményezett patronáló viszony megvalósult. Felvettük a kapcsolatot a konzervgyár szocialista brigádjaival. Ezek nyújtottak hathatós segítséget a Rákóczi u. 6. szám alatti építkezéseknél /szemes raktár, kamra és szeméttároló/, de ugyanakkor az uttörő rajokkal való foglalkozásban is.

II.

AZ ÚJ ISKOLAI ÉV CÉLKITÜZÉSEI, FELADATAINK

1. Munkánk vezérfonalát most is a párt eszmei irányítása adja. Ezzel összhangban - mint előző években tettük - a tanórnívtó utasítás, felettes hatóságaink által kiadott útmutatások és rendelkezések szerint kell dolgoznunk. A mindannyiunk által ismert irányvonalhoz igazodva szervezzük évi munkánkat. A Tanterv maradéktalan megvalósítása és a Nevelési Terv helyes alkalmazása alapfeladatunk. Kívánatos, hogy a szakmai tanácskozásokon kapott eligazításokat munkánk tervezésénél figyelembe vegyük.

Az év közben megvalósításra váró tennivalókból a mi iskolánk esetében - mint legfontosabbakat - a következőket emeljük ki:

- a/ A honvédelmi és a hazafias nevelés fokozása.
- b/ A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése terén történő határozottabb haladás.
- c/ A közösségi nevelés hatékonyságának további fokozása, az osztályközösségek erősítése.
- d/ A nevelőtestület pedagógiai kulturáltságának további elmélyítése. A korszerűbb neveléslélektani és didaktikai ismeretek alkotó megvalósítása.
- e/ A KMP, a Magyar Tanácsköztársaság és a KIMSz megalkakulása 50. évfordulójának méltó megünneplése.

A megjelölt, illetve kiemelt főfeladatokat és munkaterületeket valamennyien egész évben szem előtt tartjuk. Ugyanakkor az egyes kisebb közösségek életében, vagy más munkaterületeken adódó egyéb feladatok jó megvalósításáról sem feledkezünk meg.

2. Szükséges megjavítani a nevelés tervezését. El kell érni, hogy a részlettervek /osztályfőnöki, napközi uttörőcsapat, stb./ jobban az iskolai munkatervre épülhessenek. Meg kell valósítanunk a koordináltság követelményét, és lehetővé kell tennünk a koncentrált nevelőhatások elérését. Ennek segítésére az iskola munkatervében hónapokra lebontva a következők szerint rögzítjük az iskolavezetés által ajánlott nevelési témákat:

SZEPTEMBER:

- Egészséges életrend, napirend kialakítása.
- A közösségek megszervezése. Magatartási szabályok a családban, az osztály- és iskolaközösségben.

OKTÓBER:

- A személyiség formálása. Jellem, irányultság, képesség feltárása, alakítása. Pályára irányítás.
- A Szovjetunió és a szocialista országok megismerése, megbecsülése. A szocialista társadalom magasabbrendűsége.

NOVEMBER:

- A jelenségek összefüggésének, a mozgásnak, változásnak, fejlődésnek felismertetése.
- A munka becsülése. A tanulás, mint munka. Kötelességteljesítés, helytállás.
- A KMP 50. évfordulójának megünneplése.

DECEMBER:

- A szépirodalmi és képzőművészeti kulturáltság fejlesztése.
- A tudománytalan és vallásos nézetek elleni küzdelem.
- A KIMSz 50. évfordulójának megünneplése.

JANUÁR:

- Felkészítés az élethivatásra. Pályaválasztási tanácsadás.
- Takarékosságra nevelés.

FEBRUÁR:

- A közösségek ereje. A közösség és az egyén viszonya. Emberi kapcsolatok, humanitás.
- Egészségügyi szabályok ismertetése. Balesetek megelőzése. Közlekedési rend megtartása.

MARCIUS:

- Az ifjúsági szervezetek /kisdobos, uttörő, KISz/ népszerűsítése.
- A haza megismerése, védelme, a dolgozó nép kulturális alkotásainak megbecsülése, a hagyományok ápolása. A Magyar Tanácsköztársaság megalakulása 50. évfordulójának megünneplése.

APRILIS:

- A népek kiszákmányolás elleni küzdelemi, a forradalmi és a békeharca.
- Önkiszolgálás, házimunka. A közhasznú munkák jelentősége.

MEAJUS :

- Hazafiság és internacionalizmus.
- A természet és tárgyi környezet esztétikumának felismerése, megővése.

JUNIUS :

- A világ anyagiséga, megismerhetősége.
- A társadalom - család - egyén. A szülők, a nevelők és a felnőttek tisztelete, egymás megbecsülése.

Ezen feladatok lebontása és megvalósítása során minden nevelő tartson szem előtt a rábízott közösségnél adódó aktuális és a szaktárgyak, a tananyag természetéből következő speciális nevelési feladatokat is, amelyeket a központi tennivalókhoz hasonló színvonalon meg kell oldanunk. /Az arány 20-20-60 % lehet!:/

III.

AZ ÚJ ISKOLAI ÉV FELADATAINAK RÉSZLETEZÉSE, ÜTENEZÉSE:

Az I. és II. pont alatt felsoroltak figyelembevételével készült el az iskola részletes munkaterve, illetve a következőkben részletezett ütemterv. Erre épülnek az osztályvezetők, osztályfőnökök, a napközivezetők, a csapatvezetők és a szülői munkaközösség tervei.

=====

A foladat megjelölése, felelős Határidő Megjegyzés

=====

A/ A nevelői közösség fejlesztése érdekében:

1. A Párt IX. kongresszusa szellemében meggyőzőbbé tesszük a világnézeti nevelést az iskolában. Az antiklerikális és ateista nevelésben határozott álláspontot képviselünk.

FELELŐS: ig., pszerv., titkár, minden nevelő

follyamatos

2. Az iskolatanácsot továbbra is rendszeresen működtetjük, munkáját az oktató-nevelő munka területén hatékonyabbá tesszük.

FELELŐS: ig., párt+szaksz. titkár

IX.1. ill.
folyamatos

3. Részt veszünk a párt által rendezendő szabad pártnapokon = ideológiai és politikai továbbképzésünk érdekében.

FELELŐS: párt+szaksz.vezetőség

alkalmanként

=====		
A feladat megjelölése, felolós	Határidő	Megjegyzés
=====		
4. Az 5.számú módszertani levelet ismó- telten tanulmányozzuk és végrehajtá- sát folyamatossá tesszük. <u>FELELŐS:</u> minden nevelő	folyamatos	
5. A szakmai tanácskozásokon, a munka- közösségek munkájában részt veszünk, önképzést folytatunk, a továbbképző- si irodalmat rendszeresen tanulmá- nyozzuk. <u>FELELŐS:</u> minden nevelő	folyamatos	
6. A szervezett marxista oktatásba be- kapcsolódott nevelőket segítjük. <u>FELELŐS:</u> iskolatanács	folyamatos	
7. A nevelőtestületbe érkező új kar- társakat segítjük. Patronálóiakat kijelöljük. <u>FELELŐS:</u> iskolatanács, Ke.I-né	folyamatos	
8. Nevelési értekezletet tartunk az 1.félévben: A szocialista Ünnepek és az iskola nevelőmun- kája; a 2.félévben: A pedagógiai szociológi- áról. Beszámoló a Szego- di Pedagógiai Nyári Egyetem előadásairól... címrel. <u>FELELŐS:</u> 1.Dr.R.É.; 2.K.I-né; ill.ig.XI.és IV.hó		
9. Ügyelünk a nevelők példaadó viselke- désére, pedagógiai, világnézeti és politikai kérdésekben a szó és a tett egységére, a Nevelési Terv, a Tanterv és a Rendtartás rendszeres tanulmányozására és alkalmazására a nevelési értekezletek határozata szerint. <u>FELELŐS:</u> minden nevelő	folyamatos	
10. A tantervi anyagnak a tanmenetekben történő minőségi feldolgozását el- lenőrizzük. <u>FELELŐS:</u> ig.,h.ig.	IX.15., ill. folyamatos	
11. A Nevelési Terv ajánlott tevékenysé- gi formáit a vázlatokban továbbra is rögzítjük. <u>FELELŐS:</u> minden nevelő	folyamatos	
12. Az osztályfőnökök a koordinált neve- lőmunka tényleges megvalósulását és eredményeit munkaközösségi összeje- vetelen megbeszélik. A koordinációs tervet minden of-i munkatervben konkretizáltnan rögzítik. <u>FELELŐS:</u> Ke.I-né, of-k	IX.15.	
13. A közösségek neveltségi szintjét		

=====

A feladat megjelölése, felolós	Határidő	Megjegyzés
--------------------------------	----------	------------

=====

- szinvonarának emelése érdekében a feltételeket tovább javítjuk.
FELELŐS: ig., h.ig., órd. nevelők folyamatos
24. A nevelői könyvtár forgalmát növeljük.
FELELŐS: minden nevelő, P. I-né I. folyamatos
25. A gimnázium és iskolánk közötti pedagógiai kapcsolat fejlesztése érdekében közös iskola- és óralátogatásokat tervezünk.
FELELŐS: ig., h.ig., 8-a, b, c of-k X. és V. hó
26. A 3-a osztályt orosz nyelvű tagozati osztályként működtetjük. A feltételeket biztosítjuk, az eredményt, a haladást figyelemmel kísérjük és segítjük.
FELELŐS: ig., h.ig., Ke. I-né, G. J-né folyamatos
27. Iskolánk és az óvodák közötti pedagógiai kapcsolat kialakítása érdekében nevelőink az óvodában látogatnak, és a jövőben elsőbbséget mi fogadjuk.
FELELŐS: h.ig., l-a, b ov-k folyamatos
28. A tantestület részére közös színházlátogatást és tanulmányi kirándulást szervezünk.
FELELŐS: h.ig., szaksz. biz. X. hó
29. A korszerű audio-vizuális szemléltetőeszközök használatát általánossá tesszük. A tv és rádió adásainak idejét az órarendek összeállításánál figyelembe vesszük. A szertárak felszerelését rendszerben tartjuk, gyarapítjuk. folyamatos,
FELELŐS: h.ig., szt. f-k, minden nev. ill. havonként
30. Az esztétikai nevelés fokozása, az iskola otthonosabbá tétele érdekében teremdiszitációs versenyt hirdetünk.
FELELŐS: h.ig., ov-of-k, nk-v-k XII. 20.
31. Kidolgozzuk a nevelők házirendjét, s ehhez egész évben alkalmazkodunk.
FELELŐS: minden nevelő folyamatos

B/ A tanulók eredményeinek fokozása, a tanulói közösségek fejlesztése érdekében:

1. Az érzelmi és akaratilag fejlődést szolgáló nevelésre nagyobb gondot fordítunk. Alkalmat teremtünk a tanulók számára pozitív világnézeti és erkölcsi igazságok átélésére.
FELELŐS: minden nevelő folyamatos
2. Az iskolai ünnepélyek, megemlékezések nevelő hatását, azok színvonalát emeljük. Gondot fordítunk mártírjaink em-

=====

A feladat megjelölése, felelős	Határidő	Megjegyzés
--------------------------------	----------	------------

=====

lőkének ápolására.

FELELŐS: minden nevelő /külön terv szerint/ folyamatos

3. Baráti találkozót szervezünk szovjet pionirokkal.

FELELŐS: Ke.I-né, Sz.Z-né, H.Z-né XI.7.

4. Az Országos Őszi Vásár és a Hadtörténelmi Múzeum megtekintésére tanulmányi kirándulást szervezünk.

FELELŐS: F.I., P.I-né I. IX.15.

5. A Fegyveres Erők Nagpjáról megemlékezünk.

FELELŐS: csap.vez.-ség IX.28.

6. A KMP, a KIMSz és a Tanácsköztársaság évfordulóját - külön terv szerint - méltóképpen megünnepeljük.

FELELŐS: pszerv., csap.vez.-ség XI. illetve III.hó

7. Kiemelt feladatnak tekintjük a közösségi nevelés hatékonyságának fokozását. Főként az osztályközösségek fejlesztését; itt az uttörőmagra támaszkodunk.

FELELŐS: ov-, of-k, csv-k folyamatos

8. A tanulók személyiségének megismerése, fejlődésüknek figyelemmel tartása érdekében az előző évekhez hasonlóan tovább és rendszeresen vezetjük a "Feljegyzések a tanulókról" c. lapokat, valamint a személyiségrajzokat. Tovább folytatjuk a tanulói személyiség tudományos alapú tanulmányozását.

FELELŐS: ov-k, of-k, minden nevelő folyamatos

9. Felmérjük és tanulmányozzuk a tanulók társas-közösségi kapcsolatait. A kapott eredményeket nevelőmunkánkban felhasználjuk a közösségek erősítése érdekében.

FELELŐS: ov-k, of-k, csv-k, folyamatos

10. Az uttörőcsapatok munkatervének elkészítéséhez segítséget adunk a koordinációs osztályfőnöki terv szerint, s azt a nevelőtestülettel ismertetjük.

FELELŐS: ig., h.ig., csv-k IX.15.

11. Az uttörőket, kisdobosokat a csapat és osztályfőnöki munkatervük szerint segítjük. A létszámot növeljük. Több kisdobos, illetve uttörőfoglalkozáson részt veszünk, az uttörőmunkát színvonalasabbá, tartalmasabbá tesszük. Főként a rajmunka színvonalát emeljük.

FELELŐS: minden nevelő folyamatos

12. Napközis csoportjaink pedagógiai munkájának segítése érdekében egy-egy

=====		
A feladat megjelölése, felelős	Határidő	Megjegyzés
=====		
mát növeljük.	IX.1., ill.	
<u>FELELŐS:</u> G. J., H. J-né, G. F-né, L. I-né, valamint ov-k, of-k	folyamatos	
23. A sport-versenynaptárt végrehajtjuk.		
<u>FELELŐS:</u> G. J., H. J-né	folyamatos	
24. Ifju egészségőr-tanfolyamot szervezünk.		
<u>FELELŐS:</u> H. Z-né	IX.15.	
25. Az ifjúsági vöröskeresztes csoportot újjászervezzük és működtetjük.		
<u>FELELŐS:</u> H. Z-né	IX.15.	
26. A tanulók egészségügyi kultúrájának fejlesztése céljából egyik főfeladatnak tekintjük, hogy minden tanuló ügyeljen az iskolaépület tisztaságára, és előírászerűen használja a WC-ket. Fokozzuk az ellenőrzést.		
<u>FELELŐS:</u> minden nevelő	folyamatos	
27. Az iskolai, illetve uttörő-egyenruha viselését a szülőkkel megbeszéljük, szorgalmazzuk.		
<u>FELELŐS:</u> P. L-né I., SzM vál., csv-k	IX. hó	
28. A hulladékgyűjtésbe, a hasznos társadalmi munkák végzésébe /faültetés, parkosítás, stb./ a nem uttörőket is bevonjuk.		
<u>FELELŐS:</u> csv-k, F. I.	folyamatos	
29. Részt veszünk lakóhelyünk szépítésében.		
<u>FELELŐS:</u> csv-k, F. I., M. R.	folyamatos	
30. Nevelési feladatnak tekintjük a takarékossági mozgalom további felkarolását.		
<u>FELELŐS:</u> D. K. G-né, ov-k, of-k	V.31., ill. folyamatos	
31. A balesetek megelőzése érdekében balesetvédelmi és KRESZ előadásokat, felvilágosítást tartunk, végzünk.		
<u>FELELŐS:</u> csv-ség, ov-k, of-k, nk. v-k	folyamatos	
32. Átdolgozzuk az iskola házirendjét, ezt és a tanulói szabályzatot ismertetjük.		
<u>FELELŐS:</u> ig., Ke. I-né, L. I-né, ov-k, of-k.	IX.2.	
33. A német nyelv fakultatív oktatását megszervezzük.		
<u>FELELŐS:</u> ig., h. ig., U. O.	IX.15.	
34. A filmszínház és színház gyermekműsorainak látogatását megszervezzük, különös tekintettel a szovjet film-hónapokra. Nevelői felügyeletet biztosítunk.		
<u>FELELŐS:</u> L. K., H. E.	alkalmanként	
35. Iskolai olvasó- és szavalóversenyt rendezünk.		
<u>FELELŐS:</u> P. L-né II., F. I-né	III.15.	

=====

A feladat megjelölése, felelős	Határidő	Megjegyzés
--------------------------------	----------	------------

=====

36. A budapesti operaházban rendezendő ifjúsági operaelőadások látogatását megszervezzük.
FELELŐS: B.I. alkalmanként
37. Az ifjúsági könyvtár látogatottságát fokozottabban biztosítjuk.
FELELŐS: h.ig., G.J-né, Ke.E. XII.31., ill. folyamatos
38. Egy középiskolai és egy üzemi KISZ-szervezettel kapcsolatot létesítünk. A 8. osztályt végző tanulókat a KISZ-tagságra előkészítjük.
FELELŐS: csapatvezetők VI.10., ill. folyamatos
39. A madarak és fák napján majálisot rendezünk.
FELELŐS: külön terv szerint V.30.
40. A tanulók munkáiból év végén kiállítást rendezünk.
FELELŐS: szakkörvezetők VI.15.
41. A tanulók nyári foglalkoztatását irányítjuk, a táborozást megszervezzük.
FELELŐS: csapatvezetőség VI.15.

C/ Az iskola, a szülők és a társadalom kapcsolatának fejlesztése érdekében:

1. Elkészítjük a SzM munkatervjavaslatát.
FELELŐS: P.L-né I., K.T-né IX.15.
2. Már az első szülői értekezleten felhívjuk a szülők figyelmét a Nevelési Terv hatékony megvalósítására.
FELELŐS: ig., P.L-né I., SzM vez-ség IX.30., ill. folyamatos
3. A tanulók magatartásáról, haladásáról a szülőket rendszeresen tájékoztatjuk, az ellenőrzőkönyvet használjuk. A nevelők fogadóóráit a szülőkkel közöljük.
FELELŐS: minden nevelő folyamatos
4. Az 1. osztályos tanulók szüleit a gyermekok segítségének helyes módszeréről tájékoztatjuk különös figyelemmel a Nevelési Terv szempontjaira.
FELELŐS: l.o. vezetői IX.10.
5. A szülők iskoláját a SzM külön terv szerint osztálykeretben megszervezzük /konkrét előadási témákkal/.
FELELŐS: ig., h.ig., P.L-né I. III.1.
6. Rendszeressé tett családlátogatásainkat pedagógiai tartalommal töltjük meg, szülői aktívák bevonásával.
FELELŐS: minden nevelő folyamatos

=====		
A feladat megjelölése, felelős	Határidő	Megjegyzés
=====		
7. Az igazolatlanul mulasztó tanulók szüleit a SzM bevonásával felkeressük. A meggyőzésen túl az adminisztratív eszközöket is igénybe vesszük. <u>FELELŐS:</u> h.ig., ov-k, of-k, SzM.vez.	folyamatos	
8. Ismerkedő tea-estet, szülők és pedagógusok találkozóját rendezünk. <u>FELELŐS:</u> P.L-né I., SzM.elnök	XI.hó folyamán	
9. A FMSz-szel, a gimnáziummal és a konzervgyárral, a láda- és faárugyárral kölcsönösen patronáló viszonyt tartunk fenn. <u>FELELŐS:</u> isk.tanács, csap.vez-ség	IX.30.	
10. A kisdobos- és uttörőavatáshoz avatószülőket és testvéreket kérünk fel. <u>FELELŐS:</u> csapatvezetők	VI.1.	
11. Megszervezzük az anyák napját és a gyermeknapot. <u>FELELŐS:</u> SzM.vál., P.L-né I., csv-k	V.30.	
12. Az előző tanévhez hasonlóan nyílt napot rendezünk az alsó tagozatban. <u>FELELŐS:</u> ov-k	alkalmanként	
=====		

....., 1968. augusztus hó 30.

/:Kiegészítés az iskola munkatervéhez:/

A K C I Ó P R O G R A M

az 1968/69. tanévben sorra kerülő évfordulók
megünnepléséhez

A Városi Tanács VB. Mivelődésügyi Osztályának 13568/1968. sz. felhívására a tanév során adódó évfordulók méltó megünnepléséhez - a vonatkozó útmutatások figyelembevételével - az iskolai pártvezetőséssel és az uttörő csapatvezetőséggel összehangolva az alábbiak megvalósítását tervezzük:

I. A KMP megalakulásának 50.évfordulója alkalmából:

1. Ünneppélyes csapatgyűlés szervezése.
Felolós: csapatvezetőség H.i.: XI.23.
2. Ünneppélyes taggyűlés rendezése.
Felolós: pártvezetőség H.i.: XI.24.
3. Kommunista veteránok, dolgozók köszöntése.
Felolós: csapatvezetőség H.i.: XI.23.
4. Iskolai tanulmányi verseny szervezése.
Felolós: szaktanárok H.i.: I.30.

II. A KIMSz megalakulásának 50. évfordulója alkalmából:

1. Ünneppélyes rajgyűlés tartása.
Felolós: rajvezetők, ofők H.i.: XII.30.
2. Találkozó KISz-tagokkal.
Felolós: 8.o. rajvezetők H.i.: XII.30.
3. Városi tanulmányi versenyre történő felkészítés.
Felolós: szaktanárok H.i.: II.28.
4. Lövész-szakköri verseny.
Felolós: Ny.Gy. H.i.: XII.30.
5. Iskolák, csapataink KIMSz-es mártírairól megemlékezés.
Felolós: csapatvezetőség H.i.: I. 26.

III. A Tanácsköztársaság megalakulásának 50. évfordulója alkalmából:

1. Iskolai ünnepélyt és ünnepélyes csapatgyűlést /együttes/ rendezünk.
Felolós: B.I., L.K., J.A. H.i.: III.21.
2. Találkozó veteránokkal.
Felolós: rajvezetők H.i.: II. 28.
3. Tanulóink részt vesznek pályázatokon.
Felolós: V.I. H.i.: III.20.
4. Vetélkedőket tartunk.
Felolós: P.L-né, Sz.Z-né H.i.: II.10.

5. Felkészülünk és részt veszünk a kulturális seregszemlén.
Felolós: csapatvezetőség H.i.: II.-III.
6. Kiállítási anyagokat készítünk.
Felolós: szakvezetők, szaktanárok H.i.: V. 30.
7. Kiállítások megtekintésére szervezzük az ifjúságot.
Felolós: osztályfők H.i.: III.31.
8. Iskolai olvasó- és szavalóversenyt tartunk.
Felolós: F.I-né, P.L-né II. H.i.: III.31.
9. Gyermeknap és uttörőavatás alkalmával a Forradalom Lángjai-mozgalmat ünnepélyesen lezárjuk.
Felolós: G.J., L.I-né, F.I., V.I., P.L-né II. H.i.: V. 31.

IV. A hazafias és honvédelmi nevelés fokozása érdekében még a következő ünnepélyek színvonalának emelésére törekszünk:

1. A Fegyveres Erők Napján megrendezzük a csapatzászló ünnepét.
Felolós: G.J., L.I-né H.i.: IX.28.
2. A F.E.N. alkalmából a honvédelmi nevelés szolgálatában harci turát szervezzük.
Felolós: rajvezetők H.i.: IX.29.
3. A P.D.F. 50. évfordulója alkalmából megemlékezéseket tartunk.
Felolós: of-k, tört. szaktanárok H.i.: X. 31.
4. Megemlékezünk az 50 éves KÖMSZOMOL-ról.
Felolós: rajvezetők. H.i.: X. 29.
5. A NOSZF évfordulója alkalmából iskolai ünnepélyt rendezünk.
Felolós: M.R., B.I-né, H.J-né H.i.: XI.6.
6. Szovjet-magyar uttörő találkozón veszünk részt.
Felolós: Sz.Z-né, V.I., Ke.E. H.i.: XI.10.
7. Az alsó tagozatban ünnepélyt, a felsőben rajgyűlést tartunk március 15-e alkalmából.
Felolós: G.F-né, P.L-né II., D.K.G-né és rajvezetők H.i.: III.15.
8. Együttes iskolai ünnepélyt és csapatgyűlést tartunk a felszabadulási évforduló megünneplésére.
Felolós: K.I-né, Sz.Z-né, G.S-né és a csapatvezetőség H.i.: IV. 4.

....., 1968. szeptember 25.

/:Kiegészítés az iskola munkatervéhez:/

I s k o l a i t e r v

a honvédelmi neveléshez, illetve a honvédelmi ismeretek oktatásának megszervezéséhez.

1. Az iskola munkatervét kiegészítjük, a honvédelmi neveléssel kapcsolatos teendőket a szülői munkaközösség vezetőségének és az uttörő-csapatvezetőségnek tudomására hozzuk.
Felolós: igazgató X.31.
2. Osztályfőnöki munkaközösségi értekezleten ismertetjük a honvédelmi ismeretek tanításával kapcsolatos tennivalókat.
Felolós: Ke.I-né X.31.
3. A 164/1968. és a 165/1968.sz.III. utasítások alapján átdolgozzuk a testnevelési és az osztályfőnöki órák tanmeneteit, munkaterveit.
Felolós: G.J.,H.Z-né,H.J-né,Ko.E. X.31.
4. Lövészs- és rádiós szakköröket szervezünk,működtetünk.
Felolós: Ny.Gy., és a csap.vez-ség IX.15.
5. A löktetés tárgyi feltételeit /lőtér,légpuska,lőszer,lőlap/ biztosítjuk,illetve biztosítatjuk.
Felolós: Ny.Gy.,ig. és csap.vez-ség X.31.
6. Lövészversenyt rendezünk, illetve azon részt veszünk /legalább két alkalommal/.
Felolós: Ny.Gy. IV.15.
7. A MHSz-szel és a KISz-szel együttműködve honvédelmi napot rendezünk.
Felolós: h.igazgató és csap.vez-ség V.30.
8. Az uttörő- és kisdobos-avatáshoz a nyakkendő felkötéséhez katonatiszteket kérünk fel.
Felolós: G.J.,Ko.E.,L.I-bé,V.I. V.15.
9. Megrendeljük a Néphadsereg Lapját.
Felolós: GEM vezetőség XII.15.
- 10.A honvédelmi ismeretek oktatásához segítséget nyújtó "kötelező irodalmat" a nevelői könyvtár számára beszerezszük.
Felolós: h.igazgató és P.L-né I. XII.15.

....., 1968. október hó 31.

/:Kiegészítés az iskola munkatervéhez:/

A novemberi nevelési értekezlet

h a t á r o z a t a i

=====

1. Fokozott gonddal ügyelünk ünnepélyeink, kulturális műsoraink tartalmi és előadási színvonalára, hogy az valóban maradandó élményt nyújtson tanulóinknak.
2. Az osztályfőnökök, osztályvezetők ezután körültekintőbben készítik elő az ünnepélyeket, megemlékezőseket. Igyekeznek minél több tanulót bevonni az ünnep-re való felkészülésbe, a szereplésbe.
3. Az ünnepélyek, megemlékezőések előkészítőse oktató-nevelő munkánk szerves részévé válik. Kapcsolódik a tanórán, az osztályfőnöki órán végzett pedagógiai munkához.
4. Az eddigieknél jobban figyelembe vesszük az életkori sajátosságokat a műsorok tartalmában, formájában és időtartamában.
5. Az uttörőknek irányítást adunk az ünnepélyekre fel-szülő önálló feladatokhoz, akciókhoz, és következo-tesen ellenőrizzük az előrehaladást, értékeljük a feladatok végrehajtását.
6. Figyelemmel kísérjük, és felhasználjuk nevelőmun-kánkban a napilapok, a pedagógiai sajtó cikkeit, tanulmányait, a rádió és televízió adásait, amelyek a szocialista ünnepeink nevelő hatásához nyújtanak segítséget.
7. A ünnepek, ünnepélyek felelősei egy-egy évfolyam tanulói lesznek; így a március 15-i ünnepélyt a IV. osztályok, az április 4-i ünnepélyt az V. osz-tályok, az iskola névadójáról történő megemlékezést a VI. osztályok, a végzős növendékek búcsúztatását a VII. osztályok és a november 7-i ünnepséget a VIII. osztályok készítik elő.

....., 1968. november 30.

/:Kiegészítés az iskola munkatervéhez:/

Az áprilisi nevelési értekezlet

h a t á r o z a t a i

=====

1. A pedagógiai szociológia módszereit változtatatosan igyekszünk közösségformáló munkánk során alkalmazni.
2. A család kulturális, világnézeti, politikai, erkölcsi szintjét a szociológia segítségével alaposabban feltárjuk, s a nevelésben ezt jobban figyelembe vesszük.
3. Az ifjúság körében a szabad idő felhasználása vonatkozásában is végzünk vizsgálatokat.
4. A tanulói személyiség alakításának, fejlesztésének szociológiai összefüggéseit alaposabban nyomon követjük.
5. Az aktivitásra ható szociológiai tényezők vizsgálatára is gondot fordítunk.

....., 1969. április 22. "

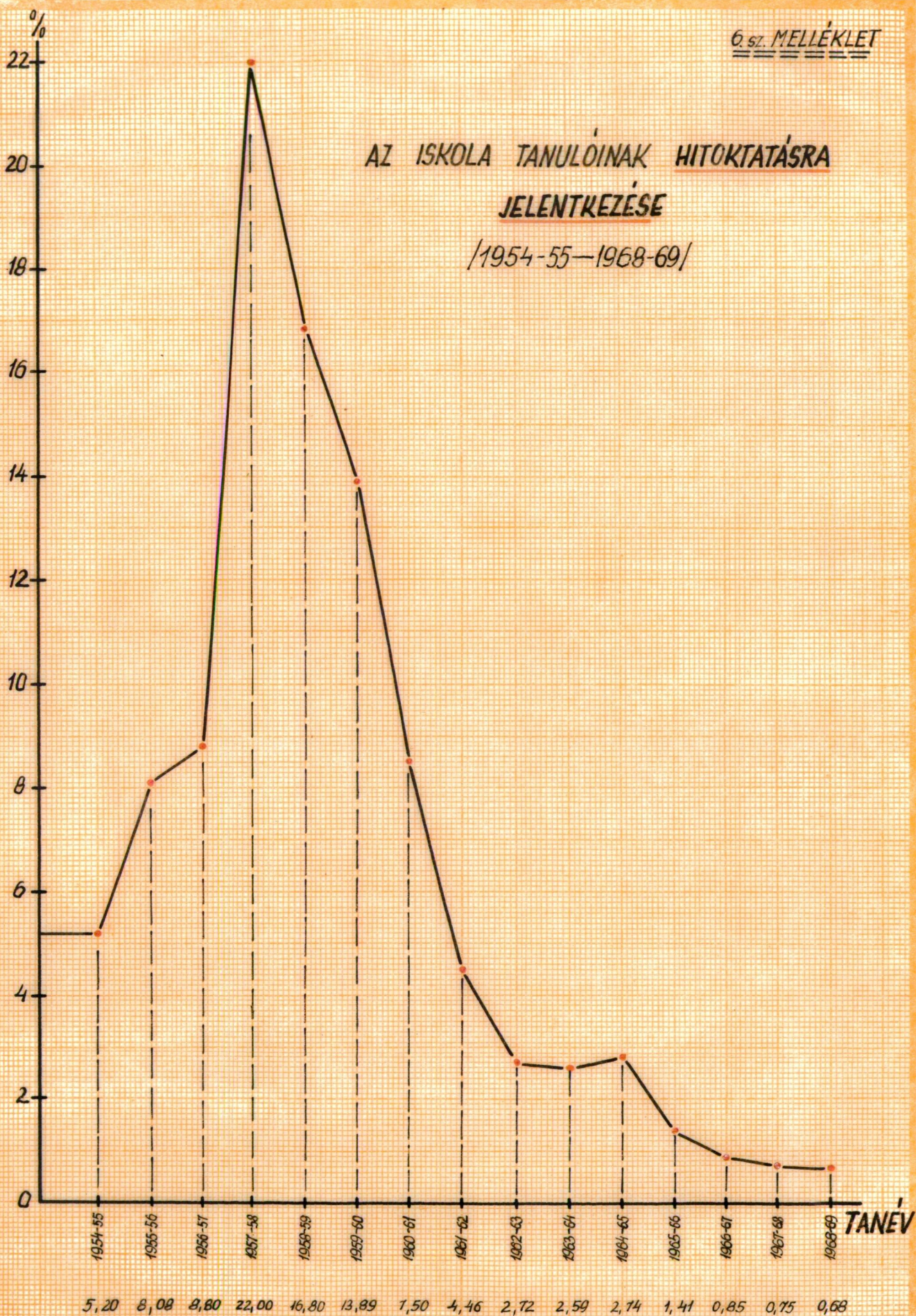
AZ ISKOLA TANULÓINAK IGAZOLATLAN MULASZTÁSAI /1954-55-1968-69/

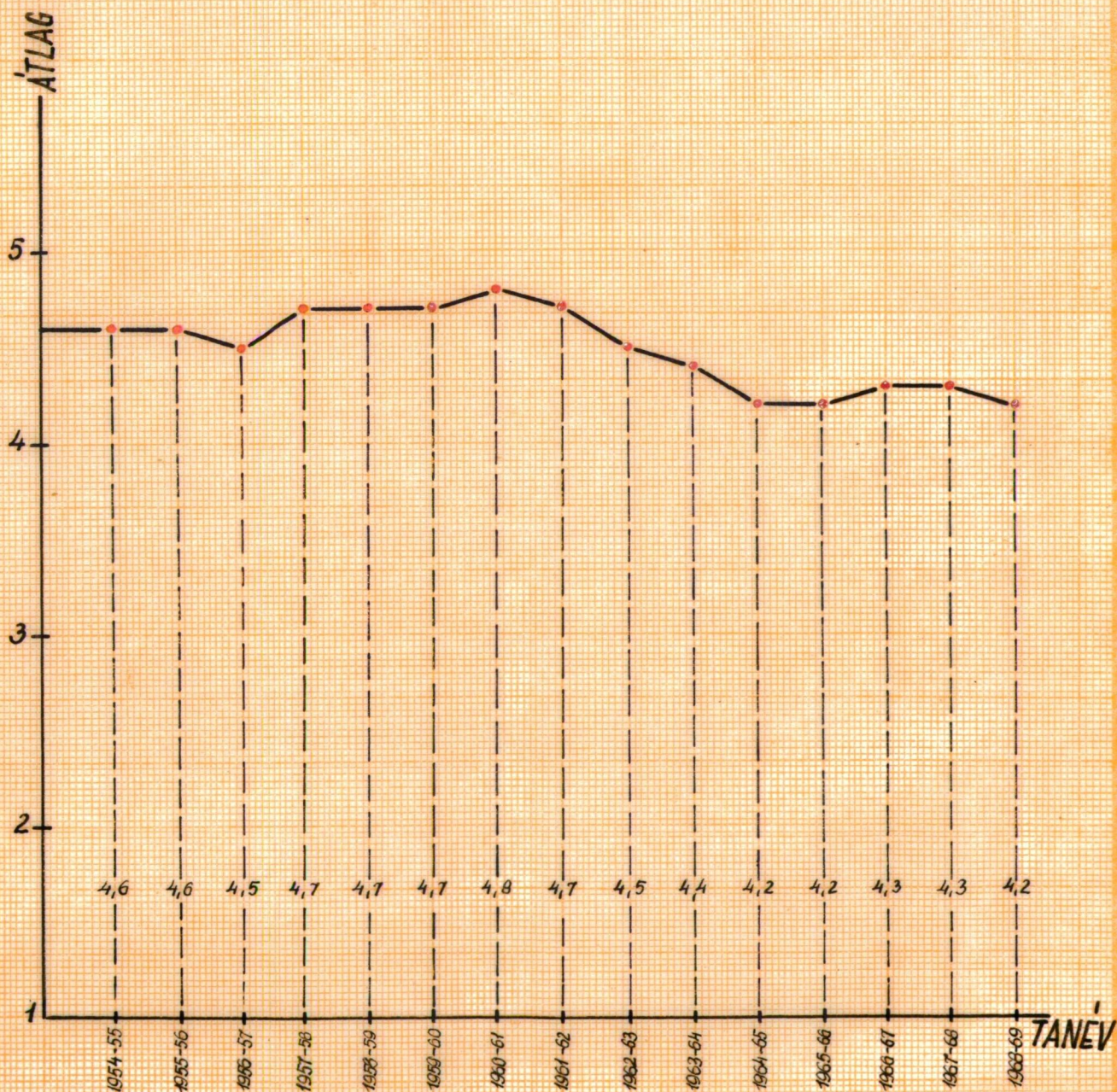
6. SZ. MELLÉKLET

AZ ISKOLA TANULÓINAK HITOKTATÁSRA
JELENTKEZÉSE

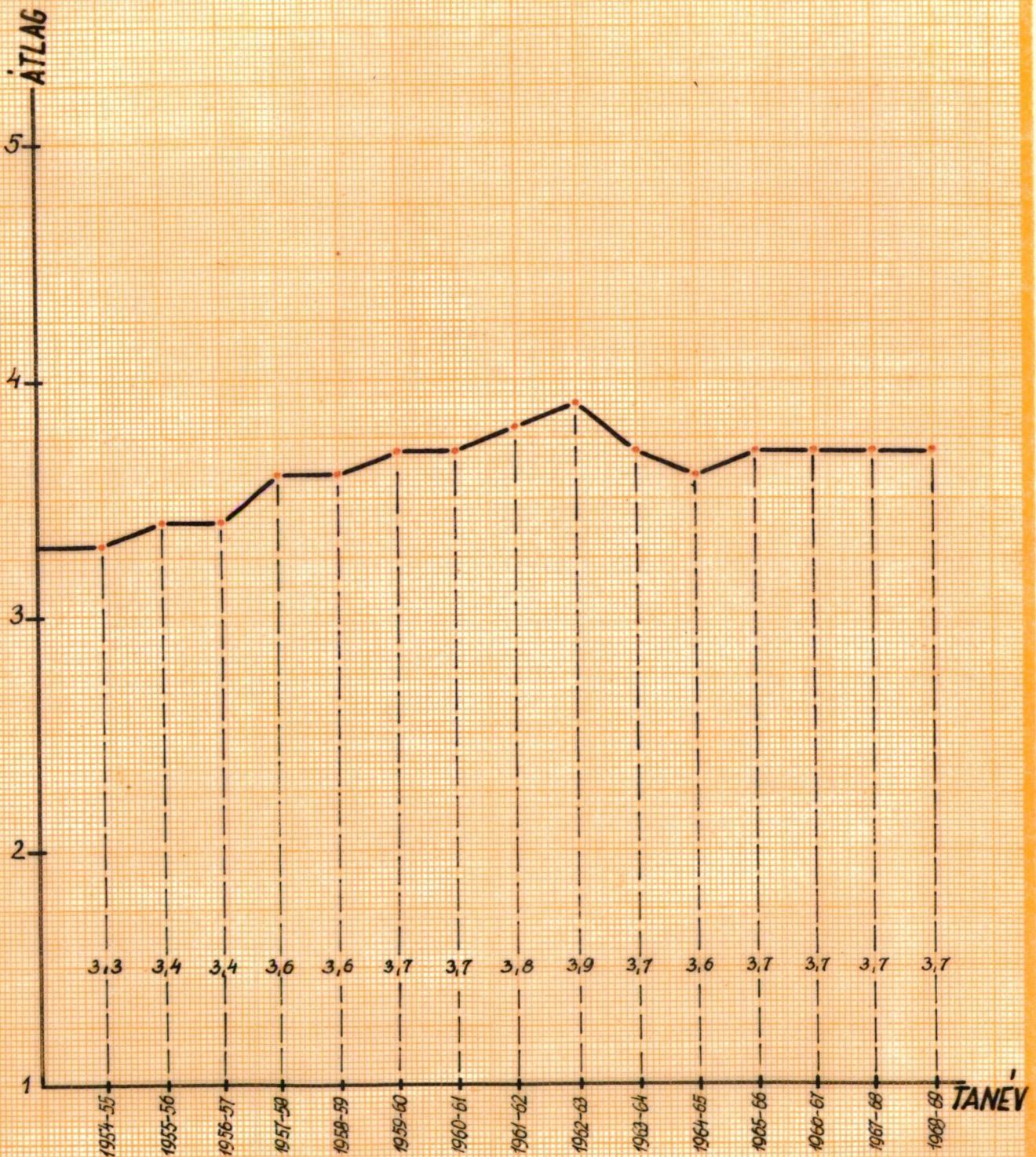
/1954-55-1968-69/

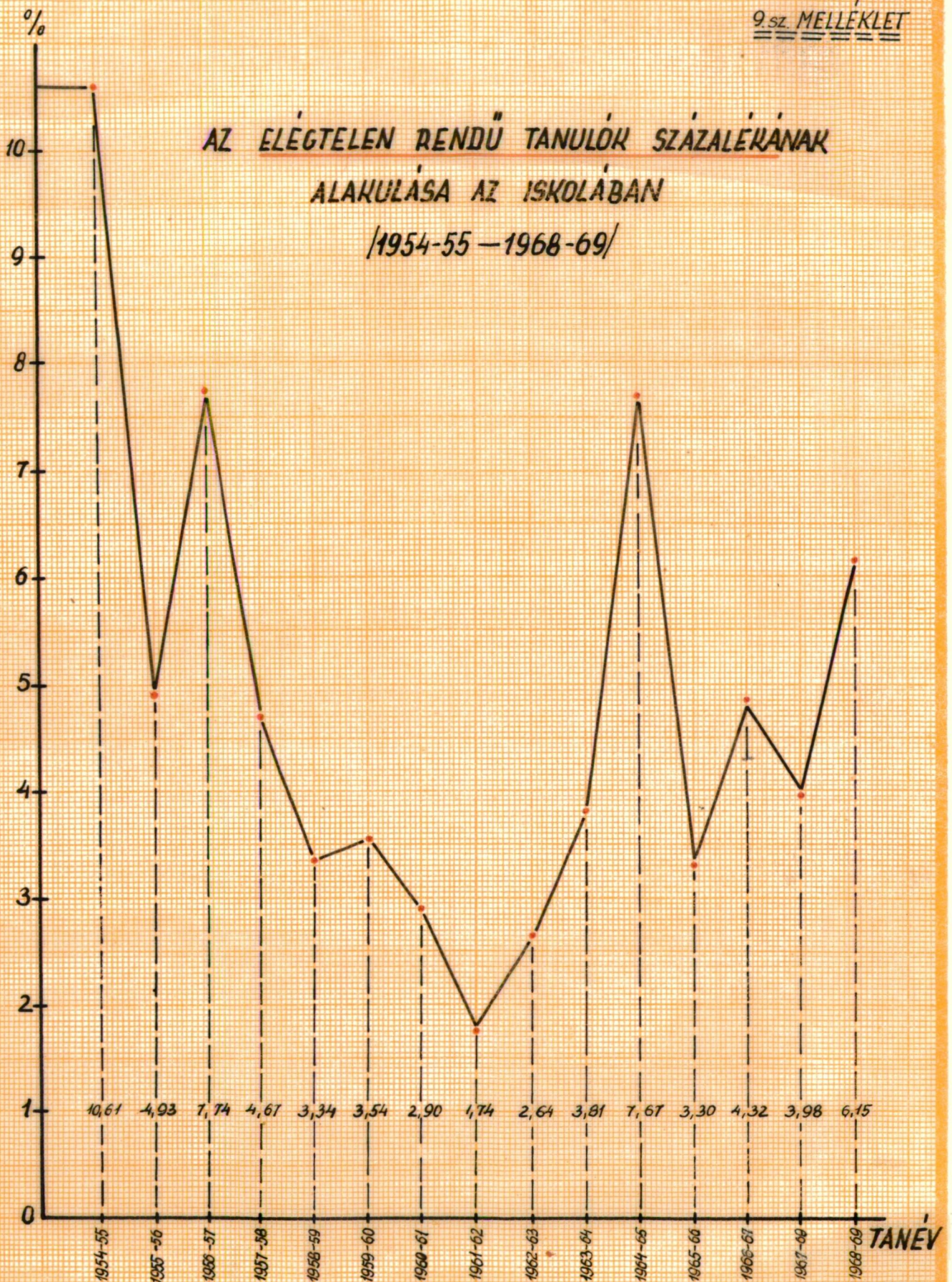
AZ ISKOLA TANULÓINAK MAGATARTÁSI ÁTLAGAI
/1954-55 — 1968-69/

AZ ISKOLA TANULÓINAK TANULMÁNYI ÁTLAGAI
/1954-55 - 1968-69/

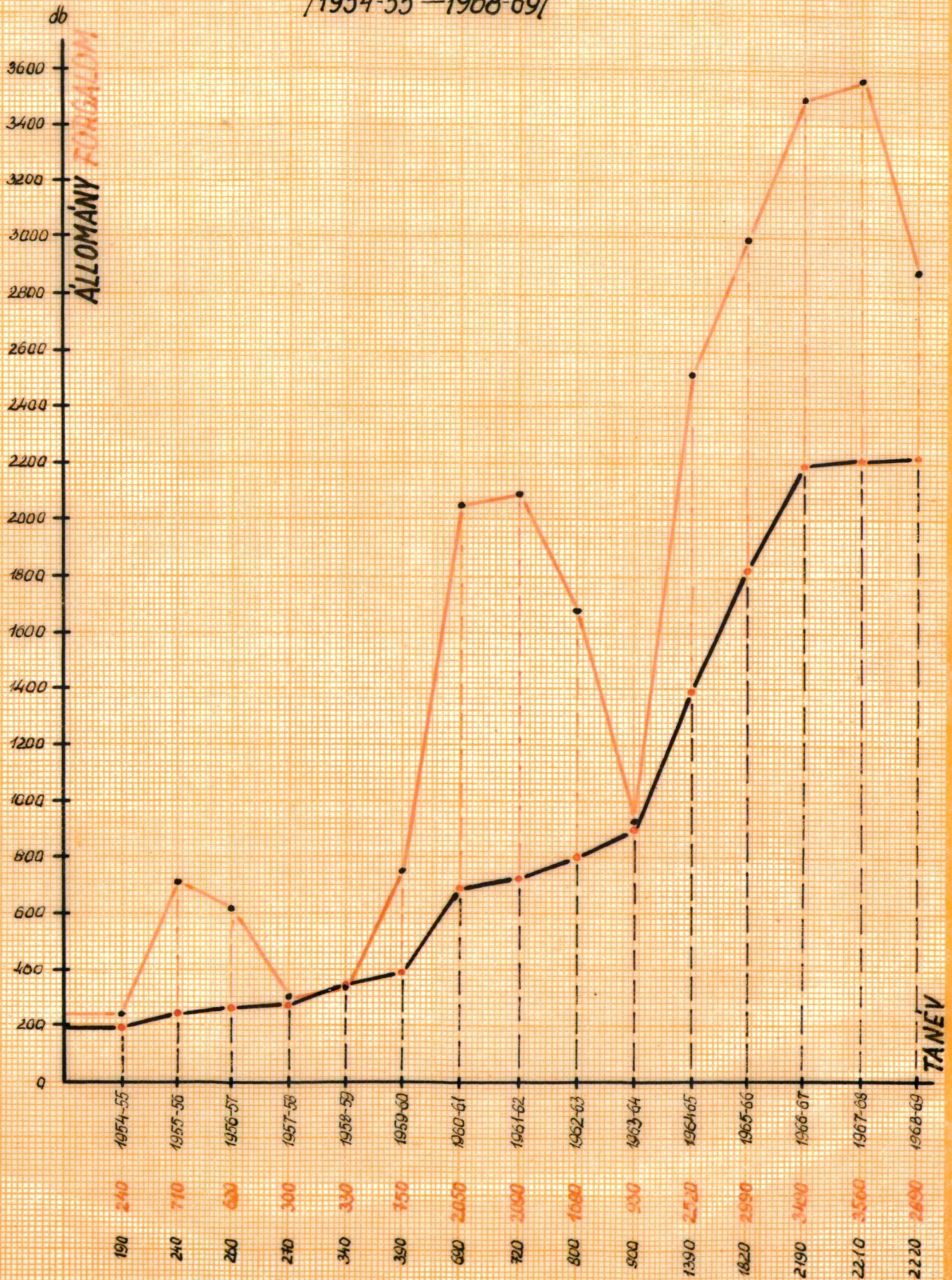

**AZ ELEGTELEN RENDŰ TANULÓK SZÁZALEKÁNAK
ALKULÁSA AZ ISKOLÁBAN
/1954-55 — 1968-69/**

AZ ISKOLA IFJUSÁGI KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLOMÁNYA ÉS FORGALMA

/1954-55 - 1968-69/

XI.

JEGYZETEK - IRODALOM :

1. Magyar Statisztikai Zsebkönyv. Közgazdasági és Jogi
Kiadó 1966. 168.o.
2. M.M. Tanterv és Utasítás. Tankönyvkiadó 1962. 4.o.
3. Dr. Duró - Dr. Hellemen - Dr. Radnai : Fejlődés és neve-
léslélektan. Tankönyvkiadó 1965. 34.o.
4. U.o., 39.o.
5. Ágoston György : Pedagógia I. Tankönyvkiadó 1965. 56.o.
6. U.o., 67.o.
7. Pataki Ferenc : Pedagógia és szociológia. Tanulmányok a
neveléstudományok köréből. Akadémiai
Kiadó 1963. 242.o.
8. U.o., 274.o.
9. Haire, Mason : Pszichológia vezetőknök. Mezőgazdasági
Kiadó 1969. 114.o.
10. Ágoston György : A közösségi nevelés és az uttorőmozga-
lom. Szocialista Nevelés Könyvtára 53.
sz. Tankönyvkiadó 1952. 22.o.
11. A.Sz. Makarenko : Nevelésselméleti művei II. A szocialista
Pedagógia Könyvtára. Tankönyvkiadó 1965.
64.o.
12. Kardos Lajos : Előszó a Haire Mason Pszichológia veze-
tőknök o. műhöz. Mezőgazdasági Kiadó
1969. 7.o.
13. Hegedűs András : A vezetés tudománya. Élet és Irodalom
1964. február 29-i sz.
14. Darvas József : V.K.M. beszámoló, Köznevelés 1951. feb-
ruár 1-i sz. 81.o.

15. Rendtartás az általános iskolák és a gimnáziumok számára. Tankönyvkiadó 1964. 13.o.
16. Makarenko : Válogatott pedagógiai tanulmányok. Új Magyar Könyvkiadó 1950. 151.o.
17. Pataki Ferenc : Nevelésügyünk és a szociológia. Társadalmi Szemle 1968. 11.sz. 82.o.
18. Várhegyi György : Vizsgálat a gyermek társas-közösségi életének alakulásáról. Tanulmányok a neveléstudományok köréből. Akadémiai Kiadó 1963. 282.o.
19. U.o., 282.o.
20. U.o., 283.o.
21. U.o., 308.o.
22. Mórei Ferenc : A közösség szerkezete és légköre. Élet és Tudomány 1968. VII. 5. sz. 1256.o.
23. Ágoston György : Pedagógia I. Tankönyvkiadó 1965. 68-70.o.
24. U.o., 230.o.
25. Németh Kálmán : A tanulói személyiség pszichológiai megismerése. A Szegedi JATE Neveléstudományi és Lélektani Intézetében készült díszterítések II. 1965.

A szocialista iskolavezetésről. Utmutató iskolaigazgatók és felügyelők részére. Tankönyvkiadó, 1969.

A tervszerű nevelőmunka fejlesztése az általános iskolában. Továbbképzési segédanyag. O.P.I., 1964.

Az iskolavezetés néhány időszaki kérdése. Továbbképzési vitaanyag. O.P.I., 1963.

Dr. Duró Lajos : A személyiség-megismerés hivatástudat-alkító hatásának vizsgálata. Magyar Pszichológiai Szemle, 1967. 4.sz.

Dr. Kelemen László : A pedagógiai pszichológia alapkérdései. Tankönyvkiadó, 1968.

Kiss Gyula : Az igazgató a pedagógusközösségben. Pedagógus Szakszervezet, 1966.

N.V.Kuzmina : A pedagógiai képességek kialakulása. Tankönyvkiadó, 1963.

Makarenko és a mai iskola. Tanulmányok Makarenko pedagó-

giai rendszerének iskolai alkalmazásáról. Tankönyvkiadó, 1964.

Dr. Majzik Lászlóné - Pataki Ferenc : A nevelési eredményvizsgálat módszertani kérdései. O.P.I., 1965.

Miklósvári Sándor - Koren István : Az általános iskola tartalmi továbbfejlesztésének főbb kérdései. Tankönyvkiadó, 1962.

Mivelődésügyi Minisztérium - Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség : A közösségi nevelés irányelvei az általános iskolákban. Tankönyvkiadó, 1961.

Nevelőttestületi egység - közösségi nevelés. Szemelvények. O.P.I., 1965.

Pedagógus Szakszervezet Elnöksége : Jelentés az iskolai élet demokratizmusáról. Pedagógusok Lapja, 1969. 7-8. szám.

Pocsai László : Az igazgató valóban vezető legyen. Köznevelés, 1969. 4.sz.

Rókusfalvy Pál : Pályaválasztó tanulók pályaválasztási érettsége. Magyar Pszichológiai Szemle, 1967. 2.sz.

Sz.L. Rubinstein : A pszichológia fejlődése. Tankönyvkiadó, 1967.

Szokolosky István : A tanulók értékelése és osztályozása. O.P.I., 1964.

Zalka György : Demokrácia az iskolában. Köznevelés 1969. 2.szám.

XII.

T A R T A L O M :

=====

I.	Bevezetés; a vizsgálat célja, feladatai, módszerei	3. oldal
II.	A vizsgált iskola és a nevelőtestület bemutatása	10. oldal
	1. A tárgyi feltételek	10. oldal
	2. A tanulók és a tanulócsoportok	11. oldal
	3. A személyi feltételek	11. oldal
	4. Az iskolán belüli szervezetek	14. oldal
	5. A nevelői közösség élettartama	18. oldal
III.	Az iskolavezetésről	21. oldal
	1. A vezetés lényege	21. oldal
	2. A vezetés stílusa	22. oldal
	3. Az iskolavezetés és a nevelőtestület viszonya a tanulókhoz	24. oldal
	4. Tervezerűség a vezetésben. Az iskola munkaterve mint a pedagógiai határfok érvényesülésének eszköze	28. oldal
	5. Szervezés, szervezethez mint az eredményesség biztosítója	29. oldal
	6. Az ellenőrzésről	34. oldal
IV.	A nevelőtestületben végzett szociometriai vizsgálat	36. oldal
	1. Az alkalmazott módszer indokolása és kérdései	36. oldal
	2. A gyűjtött anyag feldolgozása; következtetések	44. oldal
V.	A nevelőerő jobb érvényesülésének biztosítása céljából a tantestület által megtárgyalt és alkalmazott témák és eljárások ..	74. oldal
	1. A tanulói személyiség jobb megismerése ..	75. oldal
	2. A pályaválasztási érettség kialakítása ..	80. oldal
	3. A pedagógus személyisége	83. oldal
	4. A csoportos és a differenciált oktatás ..	83. oldal

5.	A feladatlapok alkalmazása és a programozás	83. oldal
6.	A pedagógiai szociológia és a szociometria alkalmazása	84. oldal
7.	A koedukáció problémái	85. oldal
8.	A gyakorlati foglalkozások bevezetése .	85. oldal
9.	Az idegen nyelvek oktatásának eredményesebbé tétele, a nyelvi tagozati iskola	85. oldal
10.	A napközis munka problémái	85. oldal
11.	A család és az iskola kapcsolatának időszaki kérdései	86. oldal
12.	A haladó hagyományok ápolása és a szocialista hazafiságra nevelés az iskolai ünnepélyek útján	86. oldal
VI.	A pedagógiai hatások vizsgálata a statisztikai adatok tükrében	88. oldal
1.	A beiskolázás helyzete	88. oldal
2.	Az igazolatlan mulasztások alakulása ..	88. oldal
3.	Az ifjúság példakép-választásai	89. oldal
4.	A hitoktatásra jelentkezés	91. oldal
5.	A magatartási állapot	91. oldal
6.	A tanulmányi eredmény	92. oldal
7.	A bukások száma	93. oldal
8.	Az ifjúsági könyvtár fejlődése	93. oldal
VII.	A tanulói teljesítmény mint a realizálódott pedagógiai hatások jelentkezőse	94. oldal
VIII.	A nevelőmérési módszernek egyéb módszerei: az iskola hivatalos ellenőreinek véleménye ..	98. oldal
IX.	Összefoglalás	104. oldal
X.	Mellékletek	106. oldal
XI.	Irodalom	136. oldal
XII.	Tartalom	139. oldal

38-10/1969-70.
.....bksz.

Dr. Duró Lajos elvtársnak
egyetemi docens

Tárgy : D. Kovács Sándor
.....
doktori szigorlata
Mell. sz. : 1 db. disszertáció

H e l y b e n

Professzor Elvtárs !

Mellékelve D. Kovács Sándor "A pedagógiai hatások vizsgálata egy
nevelőtestületben"
.....

című doktori értekezését tisztelettel felkérem, hogy azt megbírálni sziveskedjék. Legyen szabad
Professzor Elvtárs szives figyelmét felhívnom tanácsülésünk ama határozatára, amely a bíráló
elkészítésének és benyújtásának legkésőbbi határidejét a kézhezvételtől számított harmadik hónap
utolsó napjában állapította meg.

A mellékelt értekezést a bíráló elkészítése után sziveskedjék átadni tanszéke könyvtárosának lel-
tárba vétel és a könyvtárban való elhelyezése céljából.

Szeged, 1969. november 12.

Kalocsai László
.....
d é k á n

A kiadmány hiteles :

[Signature]
.....
dékáni hiv. vezető

Kapták Dr. Ágoston György prof.

Dr. Duró Lajos doc. társviráló
Hurta Éva tanszéki könyvtáros
..... tanszéki könyvtáros